

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav etnologie

Bakalářská práce

Anna Rakušanová

Jazykové kurzy češtiny pro cizince

Jazyková zkouška z češtiny A1

The Czech Language Courses for Foreigners

Czech Language Exam A1

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. PhDr. Leoši Šatavovi, CSc. za vedení mé práce, odbornou pomoc a čas.

Dále mé poděkování patří Elišce Bláhové a všem mým respondentům za jejich ochotu se mnou spolupracovat. Chtěla bych také poděkovat Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy za umožnění realizace mého výzkumu.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.“

.....

V Praze 24.5.2010

Anna Rakušanová

Anotace

Bakalářská práce se zabývá jazykovou integrací a jazykovými kurzy češtiny pro cizince, které jsou dostupné v Praze. Dále se snaží charakterizovat zkoušku A1 z českého jazyka, povinnou pro cizince z třetích zemí, kteří žádají o trvalý pobyt v ČR. Zohledňuje také problémy související se začínajícím systémem zkoušky.

Práce je podložena terénním výzkumem, který měl podpořit její teoretické poznatky. Výzkum spočíval na rozhovorech s učiteli českého jazyka, s cizincem absolvujícím kurzy češtiny pro cizince a ředitelem Odboru azylové a migrační politiky. Dále se výzkum skládal z dotazníkového šetření, které mělo zjistit více o zkoušce A1 přímo od účastníků zkoušky.

Klíčová slova

integrace, jazykové kurzy, zkouška A1, cizinec, Praha

Abstract

The bachelor's thesis deals with the linguistic integration and language courses of Czech for foreigners which are available in Prague. It is also trying to characterize the exam A1 of Czech language which is mandatory for foreigners from the third countries who apply for permanent residence in the Czech Republic. It also reflects the problems associated with start-up testing system.

The thesis is based on terrain research, which should support the theoretical findings. The research was based on interviews with teachers of Czech language, with a foreigner who has been attending Czech courses for foreigners and with the Director of the Asylum and migration policy. Further research consisted of a questionnaire survey, which was to learn more about the exam A1 directly from the exam participants.

Keywords

integration, language courses, exam A1, foreigner, Prague

Obsah

Seznam zkratk

Úvod	9 – 11
Terénní výzkum	12 – 14
1. Imigrace a jazyková integrace	15 – 20
1.1. Příčiny migrace.....	16 – 17
1.2. Adaptace imigrantů do hostitelské populace.....	18
1.3. Jazyková integrace	19 – 20
2. Jazykové kurzy češtiny pro cizince	21 – 26
2.1. Motivace.....	22 – 23
2.2. Slovanské a neslovanské kurzy.....	24
2.3. Kurzy na míru	24
2.4. Problémy kurzů.....	25 – 26
3. Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince	27 – 32
3.1. Charakteristika nízkoprahového kurzu.....	27 – 28
3.2. Výhody kurzů.....	28 – 29
3.3. Nevýhody kurzů.....	29 – 30
3.4. Cíle nízkoprahových kurzů.....	30 – 31
3.5. Organizace nabízející nízkoprahové kurzy.....	31 – 32
3.5.1. Centrum pro integraci cizinců.....	31 – 32
4. Kurzy neziskových organizací	33 – 37
4.1. Výhody kurzů	33
4.2. Nevýhody kurzů.....	33
4.3. Organizace nabízející kurzy češtiny pro cizince	34 – 37
4.3.1. Berkat	34
4.3.2. META.....	35 – 36
4.3.3. Občanské sdružení Sedm paprsků.....	36 – 37
4.3.4. Poradna pro integraci.....	37
5. Kurzy soukromých škol a dalších institucí	38 – 40
5.1. Výhody kurzů.....	38 – 39
5.2. Nevýhody kurzů.....	39 – 40
6. Úvodní kurzy pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany	41

7. Zkouška A1 z českého jazyka – podmínka pro trvalý pobyt	
v České republice	42 – 53
7.1. Charakter zkoušky	42 – 43
7.2. Kdo je oprávněn provádět zkoušku	43 – 44
7.3. Koho se zkouška týká	44 – 45
7.4. Jak dlouho a jak se připravovat na zkoušku A1	45 – 46
7.5. Obecné zásady a jednotlivé části zkoušky	47 – 50
7.5.1. Obecné zásady	47
7.5.2. Jednotlivé části zkoušky	47 – 50
7.6. Obtíže při osvojování jazyka a problémy u samotné zkoušky	51 – 52
7.7. Další užitečné informace	52 – 53
7.7.1. Jak je zkouška hrazena	52
7.7.2. Osvědčení o znalosti českého jazyka	53
8. Problémy jazykové zkoušky A1	54 – 60
8.1. Úroveň A1 nebo A2	54 – 55
8.2. Výjimky v zákoně, zapomnělo se na vysokoškolské studium nebo to byl úmysl	55 – 56
8.3. Proč občané třetích zemí musí splnit zkoušku A1 jako jednu z podmínek žádosti k trvalému pobytu a občané EU nikoliv	56 – 57
8.4. Stát zavedl povinnou zkoušku A1, proč už ale nezabezpečil systém výuky	57 – 58
8.5. Zkouška z českého jazyka až po pěti letech? Neměli by cizinci ovládat český jazyk už dříve	58
8.6. Jsou zkoušky srovnatelné v podmínkách, v obsahu, rozsahu a hodnocení	58 – 59
8.7. Podvody u zkoušek	59 – 60
9. Statistické údaje o zkoušce A1	61 – 63
9.1. Podíl jednotlivých národností úspěšných uchazečů o zkoušku (za rok 2008)	61
9.2. Státní příslušnost úspěšných uchazečů o zkoušku (za rok 2009)	62
9.3. Státní příslušnost neúspěšných uchazečů o zkoušku (za rok 2009)	62
9.4. Celkový počet uchazečů o zkoušku podle národností	63

10. Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	64 – 69
Závěr.....	70 – 71
Seznam použité literatury a zdrojů.....	72 – 77
Seznam příloh.....	78
Přílohy.....	79 – 102

Seznam zkratek

AUČCJ	Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka
CIC	Centrum pro integraci cizinců
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
META	Sdružení pro příležitosti mladých migrantů
MV	Ministerstvo vnitra
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
PPI	Poradna pro integraci
SERRJZ	Společný evropský referenční rámec pro jazyky
SIP	Státní integrační program
SJZ	Státní jazyková zkouška
SOZE	Sdružení občanů zabývajících se emigranty
SUZ	Správa uprchlických zařízení
ÚJOP	Ústav odborné jazykové přípravy
VÚP	Výzkumný ústav pedagogický

Úvod

Práce nazvaná *Jazykové kurzy češtiny pro cizince* s podtitulem *Jazyková zkouška z češtiny A1* vznikla z podnětu *Vyhlášky o výuce a zkouškách znalosti pro účely získávání povolení k trvalému pobytu na území České republiky* ze dne 9.10.2008, která stanoví, že od 1.1. 2009 musí cizinec prokázat znalost českého jazyka, aby mohl získat povolení k trvalému pobytu na území České republiky (dále ČR).¹

Jejím cílem je se zaměřit jednak na potřebu a význam jazyka v integraci migrantů do naší společnosti, zjistit, které kurzy češtiny jsou v ČR k dispozici, a to jak nízkoprahové, kurzy neziskových organizací i kurzy soukromých škol a jiných institucí. Dále pojednává o zkoušce A1, její charakteristice a problémech, které jsou se začínajícím systémem zkoušky spojeny. Měla by být také nápomocná cizincům, pro které je těžké se v českém jazyce orientovat po přeplněném a někdy až nepřehledném internetu, a pomoci jim při hledání vhodného kurzu pomocí odkazů a informací, které práce nabízí.

I když se práce dotkne jazykových kurzů a jejich problematiky celé ČR, je zaměřena na Prahu, kde také probíhal výzkum. Praha byla vybrána z důvodu největší koncentrace cizinců v ČR a také díky největšímu počtu a dostupnosti jazykových kurzů pro cizince.

Pro nedostatek odborné literatury v oblasti jazykových kurzů češtiny jako cizího jazyka i zkoušky A1, práce také využívá internetových zdrojů. Jedná se především o webové stránky organizací, které se zabývají poradenstvím pro cizince a dále pak portály, které jsou přímo určeny cizincům.

Struktura práce

Práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce se dělí na deset kapitol. První kapitola nazvaná *Imigrace a jazyková integrace* se věnuje vývoji migrantů a jejich roli v Evropě v budoucích letech, které státy budou zaznamenávat nárůst počtu obyvatel a jaké naopak pokles. Zmiňuje se o příčinách migrace, kdy se nejvíce pozastavuje u příčiny přesunu migrantů z chudého „Jihu“ na bohatý „Sever“ a rozebírá změnu životního stylu imigranta v příchozí zemi. Pojednává o formách adaptace a rozebírá integraci, asimilaci, separaci a marginalizaci. V této kapitole se také píše o potřebě a důležitosti jazyka

¹ Zdroj: *Vyhláška 348*, Sb.113-08, dostupná z <www.mvcr.cz/soubor/sb113-08-pdf.aspx> [10.3.2010]

ve zdárné integraci. Rozebírá jazykovou integraci, ale zároveň uvádí, že nezáleží jen na tom naučit se dobře česky, aby se cizinec integroval. Přesto zůstává znalost jazyka jednou z hlavních podmínek úspěšného začlenění se do hostitelské společnosti.

Jazykové kurzy češtiny pro cizince tvoří druhou část práce. Kapitola se zabývá jazykovými kurzy obecně. Rozděluje kurzy na kurzy nízkoprahové, kurzy neziskových organizací a kurzy soukromých škol a jiných institucí, přičemž s tímto rozdělením pracuje v dalších kapitolách práce. Dále přibližně uvádí, kolik mohou kurzy nabídnout míst pro jejich zájemce. Věnuje se také motivaci, která je důležitá při učení se jakéhokoliv jazyka a uvádí příklady motivace některých cizinců. Rozebírá a charakterizuje také kurzy pro „Slovany a Neslovany“ či kurzy na míru. Nakonec se věnuje problémům kurzů.

Kapitoly *Nízkoprahové kurzy*, *Kurzy neziskových organizací* a *Kurzy soukromých škol a dalších institucí* srovnávají tyto tři typy kurzů tím, že každá z těchto kapitol se zaměřuje na výhody a nevýhody kurzů, protože všechny tyto instituce nabízí jiný typ kurzu. V kapitolách *Nízkoprahové kurzy* a *Kurzy neziskových organizací* jsou zmíněny organizace, které kurzy pořádají. V případě nízkoprahových kurzů se jedná pouze o Centrum pro integraci cizinců (dále CIC), organizaci, která jako jediná v Praze nabízí takto zaměřené kurzy. Neziskové organizace, které pořádají kurzy češtiny pro cizince jsou Berkat, Sdružení pro příležitosti mladých migrantů (dále META), Poradna pro integraci (dále PPI) a Občanské sdružení Sedm paprsků. Kapitoly také uvádějí časy a místa, kde se kurzy konají. Kurzy, které jsou pořádány soukromými školami jsou přidány (pro jejich velký počet) do příloh v adresném seznamu (viz. příloha 5).

Práce se také dotýká problematiky azylantů a jejich možnosti vzdělávání. Jedná se o kurzy českého jazyka, které jsou azylantům umožněny po udělení azylu. Kapitola nazvaná *Úvodní kurzy pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany* má za cíl toto téma alespoň okrajově přiblížit, protože vzdělávací systém vytvořený pro azylanty je jiný než u ostatních cizinců.

Šestá část práce je nazvaná *Zkouška A1 z českého jazyka – podmínka pro trvalý pobyt v České republice*. Charakterizuje úroveň A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Uvádí jaké instituce jsou oprávněny zkoušku provádět. Popisuje, kdo zkoušku musí skládat k povolení k trvalému pobytu a kdo naopak nemusí, či je od zkoušky osvobozen, kde také dokládá nejasnosti zákona v popisu zkoušky. Dotýká se také toho, jak dlouho a jak by se měl uchazeč na zkoušku připravovat a uvádí slovanské národnosti jako potencionálně úspěšnější absolventy zkoušky, než by mohli být „Neslované“, zároveň toto stanovisko vyvrací. Zmiňuje se o obecných zásadách zkoušky a popisuje její jednotlivé části,

které se týkají čtení s porozuměním, poslechu s porozuměním, psaní a ústního projevu. Dále se věnuje obtížím při osvojování jazyka a problémům uchazečů při skládání zkoušky. Nakonec poskytuje užitečné informace, jako údaje o uhrazení zkoušky či osvědčení o znalosti jazyka. Následující kapitola *Problémy jazykové zkoušky z češtiny A1* souvisí s předcházející kapitolou. Rozebírá již zmíněné nejasnosti v zákoně a klade si ve formě otázek další problémy zkoušky, na které dále odpovídá.

Statistické údaje zkoušky A1 poskytují informace o tom, kolik uchazečů a z jakých národností se účastnilo zkoušky za období od 1.1.2009 až k 31.10.2010. Kapitola je navíc doplněna grafickým znázorněním.

Poslední kapitola, *Vyhodnocení dotazníkového šetření*, zhodnocuje výsledky dotazníkového šetření, které se týkalo zkoušky A1. Dotazník měl především zjistit, kde se uchazeči o zkoušku dozvěděli, jak se na ni připravovali, jestli byli o zkoušce dobře informováni. Dále měli uchazeči ohodnotit její jednotlivé části.

Praktická část práce je rozpracována v části *Terénní výzkum*.

Terénní výzkum

Součástí práce je i praktická část, ve které se snaží formou terénního výzkumu podpořit a doplnit teoretické poznatky. K výzkumu byla použita jak kvalitativní technika v podobě několika řízených rozhovorů, tak i kvantitativní technika dotazníkového šetření.

Rozhovory

V případě kvalitativní techniky se jednalo o čtyři rozhovory. První z nich byl s **Eliškou Bláhovou**, učitelkou češtiny jako cizího jazyka a členkou komise u zkoušky A1 z českého jazyka. Měl zjistit, jak jsou koncipovány kurzy češtiny pro cizince, pozitiva a negativa heterogenních a homogenních kurzů, problémy kurzů, ale i motivaci studentů k výuce češtiny. Dále se otázky týkaly zkoušky A1, jak zkouška probíhá, co studentům působí největší obtíže aj. Druhým respondentem se stal cizinec tibetského původu **Sonam Gyaltsu**, který více jak rok navštěvuje kurzy češtiny pro cizince. Za cíl si kladl zjistit pohled na kurzy češtiny ze strany studenta, tedy opět problémy, které se pojí s kurzy, jako je finanční náročnost, nevyhovující učitel, či zájem přizpůsobit volný čas času kurzu. Rozhovor měl také odhalit, jaké problémy a nebo dobré zkušenosti s českým jazykem má cizinec začátečník. Třetí rozhovor byl uskutečněn s **Tomášem Haišmanem**, ředitelem Odboru azylové a migrační politiky (dále OAMP). Tento rozhovor se zaměřoval hlavně na zkoušku A1 a s ní spojené nedostatky, jenž jsou zhodnoceny v kapitole *Problémy jazykové zkoušky A1 z českého jazyka*, a dále na cíle, pro které zkouška byla stanovena. Poslední rozhovor měl za cíl zjistit více o nízkoprahových kurzech, proto byli o rozhovor požádáni lektori již zmíněných kurzů. Byli jimi lektorka, koordinátorka a metodička nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince **Barbora Nosálová** a lektor **Libor Kožušník**. Rozhovor se soustředil na to, jak principy nízkoprahových kurzů fungují v praxi, tak i na to, kolik studentů kurzy navštěvuje, čím jsou studenti motivováni a dále na pozitiva a negativa těchto kurzů či názor lektorů na rozdělení kurzů na „Slovany a Neslovany“.

Všechny rozhovory, kromě rozhovoru s T. Haišmanem, byly zaznamenány na diktafonu a následně přepsány. Přepis rozhovorů je proveden doslovně a tak je i použit v textu práce. U rozhovoru s T. Haišmanem bylo heslovitě zaznamenáno to, co T. Haišman říkal.

Dále šlo o telefonické rozhovory, které byly uskutečněny se záměrem získat potřebné informace, které byly těžko dostupné. Jednalo se jednak o telefonické rozhovory s lidmi

z neziskových organizací, kteří mají na starosti kurzy češtiny a na web. stránkách organizací nebyly uvedeny všechny informace o kurzech. Telefonický rozhovor byl uskutečněn s **Annou Darashenkou**, koordinátorkou vzdělávacích programů komunitního centra InBáze, **Petrou Kozlíkovou**, koordinátorkou vzdělávacích aktivit z META, a s **Věrou Doušovou**, předsedkyní Občanského sdružení Sedm paprsků. Pak to byly rozhovory s pracovníky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT). Jednalo se o rozhovor s **Marií Černíkovou**, která má mimo jiné na starosti jazykovou zkoušku A1, a s **Hanou Frýdovou**, která má ve své kompetenci koordinaci poskytování úvodních kurzů pro azylanty v rámci Společného integračního programu (dále SIP).

Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření mělo za cíl zjistit, kde se uchazeči o zkoušku A1 jako podmínce k žádosti o trvalý pobyt dozvěděli, jak se na zkoušku připravovali, jak hodnotili její jednotlivé části a zkoušku jako takovou. Šetření se konalo v průběhu dubna roku 2010 v Jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy (dále Jazyková škola se SJZ hl. města Prahy). Bylo dotázáno dvacet pět uchazečů. Dotazník obsahoval celkem jedenáct otázek, u kterých dotazovaní odpovídali ANO / NE, či vybírali z možností A až D nebo A až E. Jedna otázka vyžadovala slovní odpověď a jedna byla vytvořena na systému stupnice, kde uchazeči měli zhodnotit svoji úroveň jazyka podle sebe samotných. Dotazník byl vytvořen v českém a ruském jazyce (viz příloha 2. a 3.), přičemž ruskou verzi si žádný z dotázaných nevyžádal. Výsledky dotazníkového šetření jsou zhodnoceny v kapitole *Vyhodnocení dotazníkového šetření*.

Další typy výzkumu

Přínosem byla i účast na konferenci s názvem *Jazyk a integrace imigrantů* konaná 20.11.2009 v Praze. Na konferenci se řešil význam imigrace v členských státech Evropské unie (dále EU), jazyková integrace z pohledu Ministerstva vnitra (dále MV) a MŠMT, jazyková integrace dětí cizinců, integrační centra, dostupnost kurzů češtiny pro cizince, byla zmínka i o jazykovém vývoji programů v ČR po roce 1989 aj. Na konferenci vystoupil **Piet Van Avermaet**, ředitel *Centre for Diversity and Learning* na Gentské univerzitě v Belgii, který spolupracuje s Radou Evropy. Dále tam vystoupili představitelé MV a MŠMT, učitelé

češtiny jako cizího jazyka, ředitelka jedné pražské základní školy, zástupci některých nevládních organizací a také jedna migrantka.

Pro účely práce jsem navštívila kurzy češtiny jako cizího jazyka pro „Slovany“ i „Neslovany“ v prosinci roku 2009 a v lednu roku 2010 a to v Jazykové škole s právem SJZ hl. města Prahy.

1. Imigrace a jazyková integrace

Imigrace se v posledních letech stává, a v některých zemích již stala, jednou z hlavních otázek společenské a politické diskuze, i když existuje po celá staletí. Tak např. Francie je označována jako země imigrace již sto padesát let², kdy přijímala pracovníky z celé Evropy. Už ke konci 19. století se stávala zemí příchodu pro Belgičany, Italy, Němce, Španěly nebo Švýcary. V meziválečném období to byli Poláci, Rusové či Arméni. V ekonomickém vzestupu v letech 1950 a 1960 se imigrační tok zintenzivnil, skladba imigrantů se však proměnila. Do země přicházeli Alžíráné, Portugalci, Maročané a Tunisané. K těmto imigrantům se přidávali imigranti ze zemí čím dál více vzdálenějších jako ze subsaharské Afriky nebo z jihovýchodní Asie.³ V porovnání s Francií ČR nemá tak bohaté zkušenosti. Přestože přijímala imigranty, jejich počet nebyl tak výrazný. *Pád režimu jako průvodní jev přinesl i příliv zahraničních pracovních sil, výměnné pobyty a stáže studentů a v neposlední řadě ilegální migraci.*⁴ Tak se ČR za posledních dvacet jedna let změnila z tranzitní země v zemi cílovou.

Podle Eurostatu EU měla v roce 2009 499,72⁵ miliónů obyvatel z toho 30,8⁶ miliónů cizinců. ČR s počtem 10,48⁷ miliónů obyvatel zaznamenala 437,25⁸ tisíc cizinců v roce 2009, zatímco na konci roku 1990 to bylo 35,19⁹ tisíc cizinců s dlouhodobým nebo trvalým pobytem. Počet obyvatel v EU stále poroste. Je to zapříčiněno dvěma faktory a to přirozeným růstem a čistou migrací, neboli že více obyvatel přichází než odchází. V roce 2015 dojde ke změně, kdy zmizí faktor přirozeného růstu, tedy že více lidí bude umírat než se rodit. Od této doby bude čistá migrace jediným faktorem růstu populace. V roce 2035 by EU měla mít

² Zdroj: *Le Monde*, dostupný z <<http://abonnes.lemonde.fr/cgibin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=f17d91efa7373984e393fdac0013281c4eb8e676dff057a1>>[21.12.2009]

³ Ibid.

⁴ Mareš, M. – Kopeček, L. – Pečinka, P. – Stýskalíková, V.: *Etnické menšiny a česká politika, Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*, Brno 2004, Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 9.

⁵ Zdroj: *Eurostat*, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>[9.2.2010]

⁶ Zdroj: *Eurostat*, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00157&plugin=1>>[9.2.2010]

⁷ Zdroj: *Eurostat*, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>[9.2.2010]

⁸ Zdroj: *ČSÚ*, dostupný z <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>[19.2.2010]

⁹ Zdroj: *Víceletý program Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí 2007 – 2013*, dostupný z <http://209.85.129.132/custom?q=cache:Os5W_kUJDsoJ:www.mvcr.cz/soubor/dokumenty-solidarita-eif-vicelety-program-eif-2007-2013-doc.aspx+povinnost+jazykov%C3%A9+zkou%C5%A1ky+A1+pro+cizince&cd=1&hl=cs&ct=clnk&client=google-coop-np>[16.11.2009]

520,7¹⁰ miliónů obyvatel a to díky čisté migraci. „V současné době roste počet obyvatel EU zejména díky čisté migraci. Kdyby nebylo přistěhovalců, počet obyvatel Německa, Řecka a Itálie by v posledních letech klesal.“¹¹ Mezi roky 2008 až 2060 nárůst počtu obyvatel má nastat ve třinácti členských státech EU. Největší nárůst se předpokládá na Kypru (+66%), v Irsku (+53%), v Lucembursku (+52%), ve Velké Británii (+25%) a Švédsku (+18%), a nejvýraznější poklesy v Bulharsku (-28%), Lotyšsku (-26%), Litvě (-24%), v Rumunsku (-21%) a v Polsku (-18%).¹² ČR patří k zemím, kde se též předpokládá úbytek obyvatelstva. V roce 2035 by měla mít 10,29¹³ miliónů obyvatel. Již zmíněná Francie by měla naopak čítat v roce 2035 69,02¹⁴ miliónů obyvatel, což je zhruba o pět miliónů více s porovnáním s rokem 2009 kdy čítala 64,35 miliónů obyvatel.¹⁵

V ČR žije tedy 437,25¹⁶ tisíc cizinců. Podle analýz zde žijí převážně cizinci pobývající dlouhodobě či trvale na území ČR. Pocházejí převážně ze tří států mimo EU. Z celkového počtu cizinců je to 133,03 tisíc Ukrajinců, 60,99 tisíc Vietnamců a 29,47 tisíc Rusů. Ze států EU to jsou v největším počtu Slováci s 75,92 tisíc osob a Poláci s 20,16 tisíc osob.¹⁷

1.1. Příčiny migrace

Soudobá migrace je charakteristická z mnoha příčin. Imigranti přicházejí, protože jejich země je ve válečném konfliktu, či se v ní odehrává občanská válka nebo proto, že je u moci diktátorský režim. Další důvodem migrace může být slabá ekonomika daného státu, nízká životní úroveň, nemožnost sehnání zaměstnání. V lepších případech migranti přišli např. kvůli studiu a po studiích zůstali. Mohli si najít partnera, nebo se jim hostitelská země zalíbila, protože přivykli jejímu životnímu stylu a rozhodli se v ní setrvat. Lidé migrují z různých důvodů a země, kterou si vyberou, se pro ně stane přechodným, dočasným, dlouhodobým nebo i trvalým domovem.

¹⁰ Zdroj: Eurostat, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-26082008-EN-AP.PDF>> [9.2.2010]

¹¹ Zdroj: Evropská komise, dostupný z <http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/66/cs.doc> [9.2.2010]

¹² Zdroj: Eurostat, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/326082008-EN-AP.PDF>> [16.2.2010]

¹³ Zdroj: Eurostat, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00002>> [16.2.2010]

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Zdroj: Eurostat, dostupný z <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-26082008-EN-AP.PDF>> [16.2.2010]

¹⁶ Zdroj: ČSÚ, dostupný z <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu> [19.2.2010]

¹⁷ Ibid.

Přesto, jako za hlavní příčinu migrace, se dá považovat přesun z chudého „Jihu“ na bohatý „Sever“. Bohaté země jako jsou např. země západní Evropy nebo USA přitahují jak pracovní, tak politické imigranty.

Situace je navíc komplikovaná existencí dalších významných „push“ faktorů (tedy faktorů, které „vypuzují“ obyvatelstvo ven z jejich mateřské země – versus „pull“ faktory, které je naopak do nové země přitahují). Kromě jiného především v některých oblastech demografický tlak (enormně vysoký přírůstek obyvatelstva – zejména Afrika a některé oblasti Asie), ekologické katastrofy (přírodní i „technologické“ povahy), jakož i věčná lidská potřeba poznávat nové, dobývat nepoznané, vyvolávají mezinárodní migraci.¹⁸

Často dochází k vyslání člena rodiny do zahraniční vyspělejší země k zlepšení situace domácnosti. Domácnost je pak díky příjmům daného člena schopna překonat zatím krizovou, ale rozvíjející se ekonomickou situaci země, kde žijí. *„Imigranti velmi často nepřicházejí do rozvinutějšího světa z chudých, izolovaných komunit, oddělených od mezinárodních trhů, ale z míst, která prodávají rychlý růst a rozvoj; migrace je výsledkem jejich přístupu k nově se rodícímu globálnímu trhu, informací a produkčním sítím“.*¹⁹ Zpočátku přetrvává přesvědčení zůstat v nové zemi na krátkou dobu pro vydělání si dostatečného množství peněz. Imigrant se ale v zemi se stabilní a vyspělou ekonomikou naučí novému životnímu stylu. I když uspokojil své dosavadní potřeby, jeho touha po vyšším blahobytu se zvyšuje. To imigranta nutí v setrvání v dané zemi a nebo k další migraci. Navíc pak nedochází k migraci samotného imigranta, ale i jeho rodiny nebo dalších blízkých. Hlavní příčina imigrace se tak mění. Už nejde jen o migraci jednoho člena rodiny, ale dochází k migraci celé rodiny za účelem jejího spojení. *„Si l'immigration s'est stabilisée, son visage, en revanche, s'est transformé. Aux jeunes célibataires venus du Maghreb pour travailler en usine dans les années 1970 se sont substitués peu à peu des femmes et des enfants accueillis dans le cadre du regroupement familial.“*²⁰ V citovaných větách je zmíněn příklad z Francie, jedná se o migrační proces, který je blízký mnoho imigrantům.

¹⁸ Šišková, T.(ed.): *Menšiny a migranti v České republice*, Praha 2001, Portál, s. 19.

¹⁹ Šišková, T.(ed.): *Menšiny a migranti v České republice*, Praha 2001, Portál, s. 21.

²⁰ Zdroj: *Le Monde*, dostupný z <<http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=f17d91efa7373984e393fdac0013281c4eb8e676dff057a1>>[21.12.2009], Article paru dans l'édition du 04.12.09 *Le nouveau visage de la France, terre d'immigration*. „Jestliže je imigrace stabilizovaná, její podoba se mění. Mladí svobodní přicházející z Magrebu pro práci v továrnách v letech 1970 jsou nahrazováni více a více ženami a dětmi přicházejících za účelem spojení rodiny.“

1.2. Adaptace imigrantů do hostitelské populace

Po příchodu do nové země čeká imigranty proces adaptace. Jak úspěšná bude adaptace záleží jednak na imigrantech samotných, jednak na hostitelské populaci. Postoje příslušníků hostitelské země k imigrantům závisí na míře rozdílnosti, která je mezi jejich kulturou a kulturou imigrantů: čím větší je tato kulturní diference, tím je pravděpodobnější, že imigranti budou méně ochotni přijímat hostitelskou populaci a naopak.²¹

Jednou z forem adaptace je integrace, kterou imigranti většinou uplatňují. Přijímají tak prvky kultury hostitelské země, ale přitom si zachovávají svou vlastní kulturu. Příslušníci majoritní populace preferují u imigrantů strategii asimilace, tedy přijetí kultury hostitelské země a vzdání se tak své vlastní kultury. Separace, která není přímo adaptací, spočívá v tom, že imigranti se izolují od majoritní kultury, pouze si zachovávají svou původní identitu. Mezi separaci bychom mohli zařadit i permanentní diferenciovanou inkorporaci. Při ní se připouští pouze ekonomické zapojení imigrantů, ale už je odděleno jejich zapojení do občansko – politického života. K adaptaci se dá řadit i hierarchický kulturní pluralismus, kdy majoritní kultura sice bere politický ohled na etnické minority, ale je jim vždy nadřazena.²² Dalším způsobem adaptace je marginalizace, která se projevuje u imigrantů, kteří nepřijímají kulturu majority, ani si neuchovávají svou kulturu původní. „*Identifikují se jen subkulturou své vlastní skupiny.*“²³

Adaptace záleží i na politice příchozího státu. Např. Německo, Švýcarsko, Rakousko praktikuje permanentní diferenciovanou inkorporaci. Pro Francii je typický asimilační model. Co se týče ČR: „*Integrační a imigrační modely na škále asimilace, přechodně diferenciovaná inkorporace a multikulturalismus řadí přístup České republiky spíše k francouzskému asimilačnímu modelu s postupným přechodem k evropskému typu multikulturalismu.*“²⁴ V současné době ČR je v souladu s evropskými trendy a vychází z poznatků a zkušeností států EU. I když jsou některé státy řazené k určitým modelům, neexistuje vyhraněný typ modelu. Dochází k uplatňování více modelů najednou.

²¹ Průcha, J.: *Interkulturní psychologie*, Praha 2004, Portál.

²² Barša, P.: *Politická teorie multikulturalismu*, Brno 1999, Centrum pro studium demokracie a kultury.

²³ Průcha, J.: *Interkulturní psychologie*, Praha 2004, Portál, s. 98.

²⁴ Mareš, M. – Kopeček, L. – Pečinka, P. – Stýskalíková, V.: *Etnické menšiny a česká politika, Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*, Brno 2004, Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 33.

1.3. Jazyková integrace

Nejčastější forma adaptace, tedy integrace, je typ adaptace cizinců, o který se snaží nejenom ČR. Úspěšná integrace závisí na několika faktorech a jejich vzájemném propojení. Jednak záleží na již zmíněné velikosti kulturní distance mezi příchozí populací a populací hostitelské země, dále na politickém přístupu daných států k imigraci a také na jazykové, sociální a kulturní integraci. Jazyková integrace, tedy zvládnutí jazyka hostitelské země, je jedním ze základních pilířů integrace imigrantů do společnosti. Fungování bez základní znalosti jazyka je prvek, který vede k vyloučení ze společnosti hostitelské země. Neznalost jazyka dané země znamená neintegrovat se do příchozí společnosti, ale uzavření se sám do sebe a do své komunity. Komunikace je dennodenní potřeba a není možné, aby imigranti zůstali jen u svého jazyka. Přesto jazyk není dostatečnou zárukou integrace a bezproblémového soužití se zbytkem společnosti. I když cizinec bude mluvit výbornou češtinou, nezaručuje mu to, že se integruje. Je třeba znát i sociální a kulturní podtext společnosti, do které přichází, ale právě jazyk mu k tomu může dopomoci. Na druhou stranu musí být znát i snaha hostitelská země, která by měla být na imigranty více připravena a měla by jim dopomoci k integraci do její společnosti.²⁵

Jazyk je tedy důležitým bodem ke zdárné integraci. Naučit se jazyk vyžaduje vytrvalou a efektivní snahu. Jazyk se cizinec může naučit v jazykových kurzech, ve škole, doma, v práci a pak by ho měl využívat co nejvíce ve společnosti, ve které se díky tomu orientuje, aby si ho co nejlépe osvojil. Praxe je ale jiná. Na to, aby se cizinec naučil jazyk v kurzu soukromých škol nemusí mít dostatek financí. Navíc kurzy často přinášejí řadu jiných problémů a to nejen finančních (viz. kapitola *Jazykové kurzy češtiny pro cizince*). Finanční problém by mohly vyřešit nízkoprahové kurzy nebo kurzy neziskových organizací, ale ty naopak neexistují v dostatečném počtu, aby je mohli využívat všichni cizinci. Děti imigrantů se mohou jazyku naučit ve škole a pak ho třeba učit své rodiče, což je jedna z možností, kterou imigranti praktikují. Přesto je tady problém, neexistuje např. žádná dětská učebnice češtiny, podle které by se český jazyk mohly děti snadněji naučit. Ve smíšených manželstvích, tedy když se ožení Čech s cizinkou nebo Češka s cizincem, je praxe taková, že mezi sebou stejně nemluví česky, ale jejich mateřským jazykem, a to z mnoha důvodů: neměli si češtinu, kde osvojit, mluví pomalu nebo s chybami, a tak ztratí jistotu použít češtinu znovu. Nenajdou si přátele mezi Čechy, s kterými by si češtinu zdokonalili. Může dojít k tomu, že češtinu

²⁵ Zdroj: *Český rozhlas*, dostupný z <<http://www.rozhlas.cz/default/default/rnpplayer.php?id=01043342&br=64&s=>> [22.2.2010]

použili a dotyčný jim neporozuměl a nebo dělal, že nerozumí, když poznal, že to jsou cizinci. To zase pramení z nedostatku zkušeností české společnosti s cizinci a jejímu strachu cizince přijímat.

2. Jazykové kurzy češtiny pro cizince

V České republice žije přibližně 437,25²⁶ tisíc cizinců, přičemž jejich největší koncentrace je v Praze, kde jich žije 148,04²⁷ tisíc. Proto se následující kapitola a kapitoly o kurzech soustřeďují na kurzy v Praze a to jak na kurzy nízkoprahové, tak na kurzy neziskových organizací a na kurzy soukromých škol a dalších institucí.²⁸

V současné době jsou v Praze otevřeny čtyři nízkoprahové kurzy češtiny. Jejich kapacita je neomezena a počet návštěvníků na kurzech hodně kolísá. Přesto v průměru kurzy navštěvuje dvacet až třicet lidí.²⁹ To znamená, že do těchto kurzů chodí v součtu osmdesát až sto dvacet lidí. Neziskové organizace, které nabízejí kurzy češtiny pro cizince, jsou v Praze pouze čtyři. Kurzy po dvanácti studentech otevřely Berkat, META a PPI.³⁰ Občanské sdružení Sedm paprsků nabízí čtyři kurzy s maximálním počtem dvanácti studentů ve skupině. To dohromady čítá sto dvacet uchazečů, kteří mohou navštěvovat kurzy češtiny pořádané neziskovými organizacemi. U soukromých škol je těžší odhadnout, kolik jich kurzy češtiny nabízí a kolik jich následně otevírá. Podle portálu www.jazykovky.cz je v Praze otevřeno devadesát pět kurzů češtiny. Portál ale nezahrnuje všechny jazykové školy, které v Praze existují. Na druhou stranu nebyly některé kurzy otevřeny. Z vlastního výzkumu se mi podařilo najít třicet škol a institucí, které nabízejí kurzy skupinové výuky češtiny pro cizince. Každá z těchto škol většinou nabízí víc než jeden kurz češtiny pro cizince, navíc některé z nich mají v Praze více poboček. Některé školy neotevřely všechny kurzy, které mají v nabídce a proto je těžké se dopátrat, kolik takových kurzů češtiny pro cizince vlastně existuje. Při hrubém součtu, pokud bychom počítali, že každá z těchto třiceti škol nabízí v průměru tři až čtyři kurzy při maximální počtu dvanácti studentů, by vyšlo, že kurzy češtiny nabízené soukromými jazykovými školami, může navštěvovat přibližně tisíc až tisíc pět set uchazečů. Celkem při součtu všech výše zmíněných kurzů, může v Praze chodit do kurzů češtiny pro cizince nejméně tisíc dvě stě uchazečů až přibližně tisíc sedm set uchazečů.

²⁶ Zdroj: ČSÚ, dostupný z <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>[19.2.2010]

²⁷ Zdroj: ČSÚ, dostupný z <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700419611/\\$File/c01t02.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700419611/$File/c01t02.pdf)>[13.5.2010]

²⁸ Přestože soukromé jazykové školy nabízejí i individuální výuku, zmíněné kurzy se týkají jen skupinové výuky, protože individuálních kurzů češtiny existuje nepřehledné množství a jsou navíc finančně náročnější a tím méně zajímavější.

²⁹ Informace sdělená lektory nízkoprahových kurzů B. Nosálovou a L. Kožušníkem, při rozhovoru uskutečněném

27.4.2010. Zajímavostí také je, že od začátku roku prošlo kurzy na čtyři sta šedesát lidí.

³⁰ U PPI je to pouhý odhad, že do kurzů chodí kolem dvanácti studentů. Nikdo z PPI ani z Městské části Praha – Libuš, která spoluorganizuje tyto kurzy, mi nebyl ochoten poskytnout informace ohledně kurzů.

Se zavedením zkoušky A1 z češtiny, jako podmínky k žádosti o trvalý pobyt, se začalo hovořit o tom, jestli vůbec nabídka kurzů z českého jazyka pokryje poptávku. Stát sice zavedl zkoušku A1 a hradí její první pokus, ale už se neangažuje do systému výuky. Ve skutečnosti, ale většina uchazečů o zkoušku A1 do kurzů před zkouškou nechodí. Zkouška A1 je povinná pouze pro cizince ze zemí třetího světa. Převážně tuto zkoušku dělají Ukrajinci, kteří sem jezdí za prací. Tito cizinci na učení jazyka nemají dostatek času ani financí, a tak předpokládají, že po pěti letech pobytu v ČR zkoušku bez přípravy zvládnou. Kurzy navštěvují především lidé, kteří potřebují český jazyk ke své práci a např. si to po nich žádá zaměstnavatel a nebo cizinci a cizinky, kteří se tady oženili či provdaly a chtějí se naučit jazyk svého českého partnera. V souhrnu o jazykový kurz mají zájem ti, kteří jazyk opravdu potřebují, i kdyby šlo „jen“ o lepší život v české společnosti.

2.1. Motivace

K učení cizího jazyka je důležité najít motivaci. S motivací jde učení snáze a rychleji než-li bez ní. U cizinců, kteří se chtějí naučit českému jazyku, může být motivace různá. Jedná se např. o pracovní motivaci, kdy cizinci vědí, že ke svému zaměstnání český jazyk potřebují a čím rychleji se ho naučí, tak práce může být jednodušší i lépe placená. I zaměstnavatelé mohou po cizincích znalost českého jazyka vyžadovat.

Další motivací je jednoduše snaha o lepší život v hostitelské společnosti: „*Motivuje...motivuje mě...je to potřeba... Když jít na ulici, když jít v metru...všude český jazyk. Když rozumím trochu, dělat moc radost.*“³¹ I když je potřeba, aby hostitelská společnost byla dostatečně otevřená a pomáhala cizinci, který se chce učit jejímu jazyku, lépe jazyk zvládnout. Např. cizinka³² původem z Brazílie, která navštěvuje kurzy češtiny pro cizince, si šla do obchodu koupit kalhoty (cizinci se učí v kurzu spisovnému jazyku) a zeptala se prodavačky, jestli mají *dlouhé kalhoty* a prodavačka jí řekla, jestli myslí *dlouhý kalhoty*. Podle cizinky prodavačka poznala, že není Češka a snažila se ji ve všem opravovat. Někdy chtějí cizinci zkusit v praxi to, co se naučili v kurzu mezi svými českými přáteli nebo přímo doma. Většinou tito čeští přátelé nemají dostatečnou trpělivost a vadí jim, že s nimi musí mluvit pomalu a nebo, že jim nerozumí, proto volí jiný dorozumívací jazyk. „*Mam kamaráda, českého kamaráda, mluvíme anglicky... Ano. Anglicky, protože to je víc jednodušší*

³¹ Rozhovor s cizincem S. Gyalto, který navštěvuje kurzy českého jazyka pro cizince, ze dne 15.3.2010.

³² Jedná se o zkušenost cizinky, s kterou jsem se dala do hovoru na kurzu češtiny pro cizince.

pro něj.“³³ I ve smíšených manželstvích cizinka – Čech, cizinec – Češka, mluví jiným dorozumívacím jazykem, nežli česky, nebo mateřským jazykem cizince.

Další motivací tak může být český přítel, který neovládá jiný než český jazyk. Cizinka³⁴, která pochází z Turecka a žije v ČR už šestnáct let je stále „věčný začátečník“. S manželem i synem, kteří jsou Češi, se baví svým rodným jazykem a neměla zatím dostatečnou motivaci k tomu, aby se naučila česky. Po šestnácti letech si ale našla přítelkyni Češku, s kterou může mluvit a svoje jazykové zkušenosti procvičovat.

Pozitivní motivací je i dobrý učitel, jak mi potvrdila jedna z účastnic kurzu. Tato cizinka³⁵, která do ČR přijela z Afriky, vyprávěla, kolik kurzů už absolvovala a k ničemu jí nebyly, protože učitelé v kurzu byli moc laxní a dostatečně jí nemotivovali. Až po dlouhé době našla kurz, kde si porozuměla s učitelkou, vypracovávala domácí úkoly a měla snahu se jazyk naučit. Hodiny jí navíc bavily, a tak se snažila na ně pravidelně docházet. Motivace ze strany učitele je důležitá, E. Bláhová, učitelka českého jazyka, se snaží své studenty motivovat takto: *„Nosím jim sama doplňující materiál, aby je něco zaujalo nebo s nimi jdu tak dvakrát do roka na procházku, velmi často chodíme na Vyšehrad. Pokud čteme text třeba o historii České republiky, tak jim to komentuji, dokládám a snažím se probudit zájem o určitou situaci. Musím říct, že se mi to celkem daří, protože pak třeba řeknou „já jsem byl tam a tam a viděl jsem to a to“...Nebo oni jdou třeba na koncert, tak pak sdělí dojmy z toho koncertu. Hudbu mají velmi rádi.*“³⁶

Doklad toho, že motivace může být opravdu různá, je svěření se jedné z cizinek³⁷. Její motivací bylo mít dítě, které jí manžel slíbil za podmínky, že se dříve naučí česky. Uvedené příklady jsou jen některé z možných druhů motivací, u každého cizince může být motivace jiná. Ti, co nemají potřebu se učit česky, se ani česky nenaučí. Jedna z uchazeček o zkoušku A1 mi vyprávěla, že první tři roky, co žila v Česku, český jazyk nepotřebovala. Pracovala, a i ve volném čase se pohybovala pouze mezi svými krajany a neměla důvod se česky učit. Až když nastoupila do nového zaměstnání, kde se dostala do kontaktu s Čechy, se začala češtinu učit.

³³ Rozhovor s cizincem S. Gyaltsu, který navštěvuje kurzy českého jazyka pro cizince, ze dne 15.3.2010.

³⁴ Zkušenost další cizinky, s kterou jsem mluvila na kurzu češtiny pro cizince.

³⁵ Jedná se o další cizinku, s kterou jsem měla možnost mluvit na kurzu češtiny pro cizince.

³⁶ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

³⁷ Zkušenost cizinky, kterou mi svěřila učitelka češtiny pro cizince a má respondentka E. Bláhová.

2.2. Slovanské a neslovanské kurzy

Řada kurzů je rozdělena na kurzy pro „Slovany a Neslovany“, protože slovanské jazyky jsou si s češtinou podobné a studenti, jejichž rodný jazyk je některý ze slovanských jazyků, se učí česky ze začátku rychleji. Proto by alespoň pro začátečníky měly být kurzy takto rozdělené. *„Rozhodně pro začátek je dobré to rozdělit, protože u „Slovanů“ se na začátku postupuje rychleji. Tam je možné se opřít o ten gramatický systém a vypadá to, že na začátku jsou „Slované“ úspěšnější. Jenomže postupně, když už mají dojem, že trošku jazyk zvládli, tak jim ta mateřština jejich vadí. Protože oni rozumějí, ale budou dávat špatné tvary. Zatímco u těch „Neslovanů“, kde je to skutečně velmi tvrdě propracované a vypracované, tak tam bych řekla, že je ten základ větší. Ti „Neslované“, oni postupují opatrně, ale jdou vlastně po těch gramatických pravidlech, oni mají hrozně rádi pravidla a výjimky taky, tak o to se opírají jako o berličky. Kdežto ti „Slované“ to přehlednou „no tak to je nám jasný“ a pak jim to uteče.“³⁸*

Přesto by měly heterogenní kurzy (smíšené kurzy „Slovanů i Neslovanů“) i svá pozitiva. Jediným jazykem v kurzu by byla čeština, protože komunikace většinou probíhá v nějakém jiném jazyku. *„Jiná věc je potom ta, že já třeba učim ještě v jiný škole, kde mam jenom Rusy a tam je problém ten, že oni hrozně inklinujou k tomu se neustále spolu bavít rusky, což není dobrý. To už záleží na tom lektorovi, jak je schopnej, je donutit, aby to nedělali.“³⁹* Navíc by se studenti mohli spřátelit a použít k dorozumívání češtinu. Např. nízkoprahové kurzy bývají většinou heterogenní a tak může cizinec nastoupit do jakéhokoliv kurzu a kdykoliv, ať už je „Slovan či Neslovan“.

2.3. Kurzy na míru

Kurzy na míru se myslí takové kurzy jako jsou např. pro matky s dětmi. Takové kurzy nejsou zatím u nás moc rozšířené, přestože by byly potřebné. Jednalo by se o kurzy, kde by bylo pro matky zajištěno hlídání a navíc by kurzy byly zaměřeny na jejich potřebu, tedy na terminologii, kterou matky s dětmi používají. V Praze takový kurz není. Jen např. Občanské sdružení Sedm paprsků zajišťuje hlídání dětí v době, kdy jsou jejich matky na nějakém jejich kurzu.

³⁸ Rozhovor s E. Bláhovou, s učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

³⁹ Rozhovor s L. Kožušníkem, lektorem nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4.2010.

2.4. Problémy kurzů

V Praze existuje mnoho soukromých škol nabízejících kurzy češtiny pro cizince, stejně tak jsou zde i nízkoprahové kurzy. Horší je situace mimo Prahu, kde je nedostatek kurzů češtiny pro cizince a ani jejich kvalita není dobrá. Např. se může stát, že kurzy vedou učitelé, kteří nemají odborné vzdělání nebo se stává, že se učí i z učebnic nevhodných pro kurz češtiny pro cizince, jako jsou např. slabikáře. Pro nedostatek uchazečů nemusejí být kurzy ani otevřeny a pak musí cizinci dojíždět do větších měst, což se jim jednak prodraží a za druhé je to i časově náročnější.⁴⁰ Situaci by mohly pomoci řešit Centra pro integraci cizinců, která jsou zřizovaná od minulého roku a která by v budoucnu měla být v každém kraji. Mají pomáhat k integraci cizinců, proto také nabízejí kurzy češtiny pro cizince.⁴¹

V Praze je dostupných hodně kurzů češtiny pro cizince, většinu těchto kurzů ale nabízejí soukromé školy, kde kurz vyjde velmi draho, navíc si cizinec sám shání učební materiály, které nejsou též levnou záležitostí.⁴² Proto takový kurz mohou navštěvovat jen cizinci, kteří na to mají. Na druhou stranu je jim poskytnuta dobře vybavená učebna a kurz probíhá v malém počtu studentů, takže je zaručena větší efektivita.

Problémem je i čas probíhajících kurzů. Nízkoprahové kurzy a kurzy neziskových organizací se sice snaží co nejvíce vyhovět cizincům, ale většinou se konají pouze ve večerních hodinách. Navíc tyto kurzy neexistují ve velkém počtu, a tak cizinci nemají moc příležitostí vybrat si dobu, která by jim vyhovovala. Kurzy soukromých škol nabízejí jak ranní, odpolední, večerní, tak i sobotní kurzy češtiny pro cizince. *„My se snažíme dělat ty kurzy tak, abychom se přizpůsobili jejich časovým možnostem. To znamená, když ti studenti pracují dopoledne, máme odpolední, pozdější odpolední a večerní kurzy. Tomu pak odpovídá i ta úroveň, ale musí tam být počet těch studentů, jestliže je málo studentů, tak se kurz pak neotevře nebo se spojí zase s jiným. A ty intenzivnější kurzy bývají dopoledne, zase tam*

⁴⁰ Informace získané od V. Güntra, z konference *Jazyk a integrace imigrantů*, konané v Praze 20.11.2009.

⁴¹ Centra pro integraci cizinců fungují od roku 2009 v Plzeňském, Pardubickém, Moravskoslezském, Zlínském, Jihomoravském a Ústeckém kraji. Od dubna 2010 zahájily svoji činnost také centra v Jihočeském, Karlovarském, Libereckém a Olomouckém kraji. Činnost center financuje Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí v letech 2009 – 2013. Odpovědným orgánem fondu je MV ČR. Centra nabízejí poradenskou a informační činnost, sociokulturní kurzy a kurzy českého jazyka, internetové pracoviště, knihovnu aj. Vzhledem k tomu, že stát nevyhradil finanční prostředky na přípravu pro zkoušku A1, mají být tyto kurzy doplňkem systému výuky českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v ČR.

⁴² Učebnice češtiny pro cizince stojí v průměru od 300 do 900 Kč, pokud bychom počítali s cvičebnicí cena je o 250 až 300 Kč vyšší. V Praze jsou ale těmito učebnicemi vybaveny i knihovny, které ale nenabízejí ty nejnovější tituly.

nemohou chodit ti studenti, kteří by potřebovali ten intenzivní kurz, jestliže pracují.“⁴³ Přesto se může stát, že uchazeči nabízené časy nevyhovují a právě to může být překážkou účasti na kurzu. Někteří cizinci nemají vůbec čas na navštěvování kurzů. Pracují např. až do pozdního večera a to již kurz neprobíhá. Pokud najdou přeci jenom volný den, nemusí ho chtít věnovat českému jazyku... „*ale můj problém je, když mám volno...jsem rád pokračovat...ne, ne pokračovat, odpočinou.*“⁴⁴

Jak u nízkoprahových kurzů, kurzů neziskových organizací, tak i u soukromých škol a dalších institucí (a možná i u všech jazykových kurzů) je problém ten, že uchazeči postupně „opadávají“. Ze začátku je sice kurz naplněn, ale postupně tam uchazeči přestávají chodit. Důvody mohou být různé. „*Někdy jsou to čistě osobní důvody...odjedou, odstěhují se, změna zaměstnání...Někdy je to, ne často, taky důvod, že ten jazyk se jim zdá těžký a oni to vzdají, ale není to tak často.*“⁴⁵ Může se také stát, že byli nezaměstnaní, najdou si práci a již nemají čas kurz navštěvovat... „*...to jsme brali zrovna téma práce, tak mi tam 90% lidí říkalo, že práci hledá, že práci nemá, že shání zaměstnání atd. A to je taky ten důvod těch lidí, že si najednou seženou práci a už tam nemůžou chodit....*“⁴⁶

Dalším problémem je informovanost o kurzech. Se soukromými školami není problém, ty si pro kurzy zajišťují dobrou reklamu. Ani u nízkoprahových kurzů není problém v tom, že by o nich cizinci nevěděli „*...mam pocit, na to jakou máme kapacitu, že je jejich počet naprosto dostatečný. Šlo by, aby chodilo víc cizinců, nemyslím si, že o tom vědí všichni, myslím si, že o tom neví všichni, ale my prostě těch kurzů víc nemáme.*“⁴⁷ Horší situace je s kurzy, které zajišťují neziskové organizace. O nich se dá dozvědět jen z web. stránek samotných organizací a i na těchto stránkách je těžké je dohledat. Navíc, pokud jsou dohledatelné, chybí tam základní informace o kurzu, např. jestli ještě probíhá a v jakých časech se koná. To si cizinec musí zjistit až v samotné organizaci. Cizinec, který není jazykově vybaven, nemá šanci takovýto kurz vyhledat. Problém je také v tom, že cizinci ani často nevědí, že takové kurzy vůbec existují.

⁴³ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

⁴⁴ Rozhovor s cizincem S. Gyaltsu, který navštěvuje kurzy českého jazyka pro cizince, ze dne 15.3.2010.

⁴⁵ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

⁴⁶ Rozhovor s L. Kožušníkem, lektorem nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4.2010.

⁴⁷ Rozhovor s B. Nosálovou, lektorkou, koordinátorkou a metodičkou nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince, ze dne 27.4.2010.

3. Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince

První nízkoprahové kurzy češtiny byly otevřeny v ČR v březnu roku 2007. Do této doby žádný podobný typ kurzu neexistoval, proto se k jeho vytvoření čerpalo z cizojazyčné literatury a zahraničních zkušeností, které zprostředkovávali lektoři či studenti, kteří těmito jazykovými kurzy prošli.⁴⁸

V současné době nízkoprahové kurzy nabízí pouze Centrum pro integraci cizinců, které otevřelo kurzy na čtyřech místech Prahy. Vznikly z potřeby pracovního a sociálního poradenství. „Vzniklo to z potřeby pracovního a sociálního poradenství v tom smyslu, že oni vlastně viděli, že nejhorší bariéra je čeština a chtěli nějakým způsobem nabídnout cizincům výuku češtiny, ale dostupnou a praktickou, takže proto ty naše témata jsou tak praktický a vycházejí z reality, protože vlastně v tom Centru pro integraci cizinců vzešla tady ta myšlenka, aby to pomáhalo realitě a aby to bylo pro všechny dostupný.“⁴⁹

3.1. Charakteristika nízkoprahového kurzu

Nízkoprahový kurz je kurzem, který je určen každému cizinci (i jeho dětem). Je jak pro gramotné tak pro negramotné, se znalostí či neznalostí latinky, pro „Slovany i Neslovany“. „Ten princip je, že nikoho vlastně nepošle domů. Každý na ten kurz může přijít.“⁵⁰ Pro tento kurz není nutná registrace ani rezervace. Neplatí se dopředu žádná částka za absolvování výuky, ta je pak zaplacená až přímo na kurzu nebo může být kurz zcela bezplatný. Na začátku kurzu neprobíhá žádný rozřazovací test, jelikož je kurz určen pro všechny úrovně posluchačů. Kurz není kapacitně omezen. Uchazeč nepotřebuje žádné učební materiály, vše mu je poskytnuto při výuce.

Student nízkoprahového kurzu nemusí kurz navštěvovat pravidelně, může přijít kdykoliv a také kdykoliv přestat do kurzu docházet. Na druhou stranu může začít chodit libovolně v době, kdy probíhá, tedy pokud začal kurz v lednu, může se připojit v únoru, březnu, dubnu atd. Tento kurz nejenom učí základní komunikaci v češtině, ale je vhodný i pro pokročilé, neboť mimo jiné slouží jako informační a kontaktní místo. Učení se češtině tak nemusí být hlavní motivací pro návštěvu kurzu, ale může jí být kontakt s ostatními, využití

⁴⁸ Zdroj: *Nízkoprahové kursy češtiny pro cizince – příručka*, dostupná z <<http://www.cicpraha.org/images/dokumenty/ostatni/old/nkcpc.pdf>>[15.4.2010]

⁴⁹ Rozhovor s B. Nosálovou, lektorkou, koordinátorkou a metodičkou nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince, ze dne 27.4.2010.

⁵⁰ Ibid.

volného času, či získání rad nebo řešení různých společných problémů. „*Je tam hodně důležitý, že tam nejde čistě jenom o ten jazyk, ale jde prostě o to, aby to bylo pro ně místo, kam oni rádi chodí a aby to bylo prostě místo, kam budou chodit jenom kvůli sociálnímu kontaktu a myslím, že to tak někteří dělají, je jim to příjemný, je to pro ně příjemně strávenej čas. I když nutně nemusí odcházet prostě s informacemi, jak se něco skloňuje nebo časuje.*“⁵¹

Přestože v takovémto typu kurzu je každá hodina tématickým celkem, záleží na studentech, na jakých tématech se dohodnou s lektorem a i podle toho se mohou rozhodnout jaké hodiny navštíví nebo které vynechají. „*Průběh lekcí je možné aktuálně přizpůsobit komunikačním potřebám a prioritám přítomných studentů – jejich věku, vzdělání, úrovni znalostí, původu, potřebám*“.⁵² Přesto se lekce spíše přizpůsobují tomu, jestli se sejde více začátečníků nebo pokročilých. „*My musíme už vědět dopředu, co se dá a co se nedá vypustit, co je zaměřený na začátečníky a co víc na pokročilé. V lekci dělají různé aktivity a třeba aktivita jedna je hodně cílená na začátečníky, je jednoduchá. Když vim, že tam jsou sami pokročilí, tak ji uděláme strašně rychle nebo ji můžeme i přeskočit a udělat spíš něco, co je aktivita dvě a je taková víc pokročilá, těžší. To my na začátku takovou konverzaci si zjistíme úroveň těch lidí a potom si to takhle přizpůsobíme.*“⁵³

Navíc existuje sylabus neboli program kurzu, v kterém se studenti mohou dovědět, kdy a jaké lekce budou probíhat a přijít tak jen na témata, která je zajímají. Lekce se jinak převážně věnují situacím, se kterými se cizinec může každodenně potýkat, např. hledání práce, návštěva úřadu, lékaře, aj. Dále se pak probírají témata jako komunikace, nakupování, bydlení atd.

3.2. Výhody kurzů

Nízkoprahový kurz je určen každému cizinci bez ohledu na národnost, náboženství, věk, či vzdělání. Do kurzu může přijít zájemce kdykoliv a nebo také kdykoliv kurz vynechat, navíc nepřichází o své peníze, jelikož je kurz placen za každou jednotlivou lekci. Dále se nemusí starat o učební materiály. Finanční nenáročnost je jednou z hlavních výhod kurzu. Za

⁵¹ Rozhovor s L. Kožušníkem, lektorem nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4.2010.

⁵² Zdroj: *Nízkoprahové kursy češtiny pro cizince – příručka*, s. 9, dostupná z <<http://www.cicpraha.org/images/dokumenty/ostatni/old/nkcpc.pdf>>[15.4.10]

⁵³ Rozhovor s B. Nosálovou, lektorkou, koordinátorkou a metodičkou nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince, ze dne 27.4.2010.

kurz se platí jen symbolická částka nebo může být i zdarma. Kurz je zcela dobrovolný a nikdo nemůže nikoho nutit k jeho pravidelné účasti.

Student si sám určí kolik času chce věnovat svému studiu a to podle svých možností. Nemá povinnost testů či domácích úkolů jako jsou cvičení a opakování. Domácí úkoly jsou zadávány pouze má-li student o ně zájem.

Nízkoprahový kurz se zaměřuje na témata pro cizince nejvíce potřebná v každodenním životě. „*My se snažíme, aby tam byly nějaký reálný, praktický věci, který se i netýkají třeba jenom češtiny nebo komunikačních strategií. Třeba u tématu bydlení, jim tam dáme pár webových stránek, kde jsou inzeráty na byty nebo prostě v nějakým komunikačním tématu se tam dají někam telefonní čísla. Něco v tomhle smyslu, prostě ty kontakty. My se tam učíme, jak přežít ty situace, takže ono i v těch komunikačních strategiích se dozvídají sociokulturní věci, který jsou důležité. Nám nejde o ten systém toho jazyka, ale spíš o to, jak to zvládnout a přežít ty situace. Takže mnohdy v tom jazyce jsou obsažené i informace o tom způsobu chování v nějakých situacích.*“⁵⁴

3.3. Nevýhody kurzů

Tím, že před kurzem neprobíhá žádná registrace uchazečů, neví se, kolik studentů přijde a zda vůbec někdo přijde. Horní hranice počtu studentů je omezena kapacitou třídy, ve které kurz probíhá. „*To záleží více méně na tom prostoru, jestli se tam ty lidi vejdou nebo ne. Třeba teď ta městská knihovna je dobrý prostor, my jsme tam měli třeba i šedesát lidí, ale to už bylo opravdu přeplněný, ale pořád se to dá. Vždycky se tam nějak ty lidi vejdou, když chtěj tak si můžou sednout na zem nebo stát nebo prostě něco. Nebo daleko nejhorší to bylo v tý Ocelový ulici, tam jsme se učili v podstatě na chodbě.*“⁵⁵ Může se stát, že se ve třídě sejde i šedesát studentů, což ale není pro učení se cizího jazyka nejvhodnější. Navíc prostory nejsou úplně ideální, třídy mohou být přeplněné, či studenti musí sedět na zemi nebo se učí i na chodbě.

Účastníci kurzu nejsou rozděleni podle úrovně jazyka, takže se tam mohou potkat začátečníci, mírně pokročilí i pokročilí. Přestože se to zdá jako problém a nevýhoda kurzu, lektoři nízkoprahových kurzů by měli být na tyto situace připraveni. Řešením mohou být lehčí úkoly a situace pro začátečníky a těžší pro pokročilé lépe ale dva lektoři, „*...jeden lektor se*

⁵⁴ Rozhovor s B. Nosálovou, lektorkou, koordinátorkou a metodičkou nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince, ze dne 27.4.2010.

⁵⁵ Rozhovor s L. Kožušníkem, lektorem nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4.2010.

*například může plně věnovat začátečníkům, zatímco druhý lektor se věnuje pokročilejším studentům; pokud by byl v hodině jen jeden lektor, stávalo se, že studenti na extrémních pólech spektra (úplní začátečníci a zcela pokročilí) již na příští hodinu nepřišli, protože jim nemohla být věnována dostatečná pozornost.*⁵⁶ Podle lektorů to v praxi opravdu tak funguje: *„Ta myšlenka je taková, že když se tam objeví opravdu úplný totální začátečník, který nerozumí opravdu ani dobrý den, tak je to většinou tak, že ten jeden lektor vždycky vede tu skupinu a ten jeden lektor se stará o toho, kdo je teda úplnej totální začátečník a pak se třeba vystřídaj.*⁵⁷ Dva lektori učí kurz v případě, když do kurzu chodí více jak patnáct lidí. *„Ale co je na tom jako důležitý, že ty dva lektory máme až od hranice, když tam dlouhodobě chodí víc než patnáct lidí. Pokud je kurz, kde chodí míň než patnáct lidí, tak to učí jeden lektor. Jako princip nízkoprahovosti není, že tam musí být dva lektori. Ty dva lektori jsou tam až kvůli tomu, že jich je už hodně těch lidí. Ale jakoby ta samotná metoda je založena na tom, že musíme dokázat uspokojit všechny ty úrovně dohromady.*⁵⁸

Do kurzů mohou kdykoliv přicházet stále noví studenti, zdálo by se, že tito noví posluchači, by mohli být rušivým elementem lekce, na tom je ale kurz založen a lektori bývají na takové situace též připraveni.

Nízkoprahových kurzů je méně než komerčních a nelze jimi pokrýt poptávku po kurzech ze strany cizinců. Probíhají maximálně dvakrát týdně v určenou hodinu, nelze si vybrat čas, který by uchazeči vyhovoval.

3.4. Cíle nízkoprahových kurzů

Nízkoprahové kurzy mají za cíl pomoci k lepší adaptaci cizince v českém prostředí. Hlavní záměr není jenom naučení a použití češtiny, ale takový kurz má být i kontaktním místem, kde se cizinci dostávají do společnosti lidí, kteří se ocitají ve stejných situacích jako oni, mohou tak získat užitečné rady a dozvědí se zajímavé a potřebné věci.

I když jsou kurzy pro všechny úrovně posluchačů, jsou cílené hlavně na začátečníky. Pokročilí však kurzy také navštěvují, přestože se probírají pro ně již známé věci. Lektori buď zapojují pokročilé do aktivit se začátečníky nebo jim zadávají náročnější zadání. *„To je na*

⁵⁶ Zdroj: *Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince –příručka*, s. 84, dostupná z <<http://www.cicpraha.org/images/dokumenty/ostatni/old/nkcpc.pdf>>[15.4.2010]

⁵⁷ Rozhovor s L. Kožušníkem, lektorem nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4.2010.

⁵⁸ Rozhovor s B. Nosálovou, lektorkou, koordinátorkou a metodičkou nízkoprahových kurzů češtiny pro cizince, ze dne 27.4.2010.

*tom to zvláštní, že ty pokročilí zůstávají, i když ta lekce není určená pro ně. Je pravda, že se tam vždycky něco dozví. Jsou tam vždycky nějaké aktivity a věci, zatímco ostatní to vypracovávají, pokročilí může začít dělat už něco jiného, k čemu se ten začátečník vůbec nedostane.*⁵⁹

V kurzu se lektoři snaží „klást důraz na praktické využití jazyka v situacích, do kterých se cizinec v každodenním životě dostává“ a „...dosahovat co nejrychleji pokroků ve výuce (výuka probíhá jen v češtině, a proto je tempo pomalejší), ale udržovat motivaci a chuť se učit.“⁶⁰ To by měly mít samozřejmě za cíl i kurzy soukromých škol a neziskových organizací. Jde spíše o to, že nízkoprahový kurz se více soustřeďuje a zná problémy, které cizinci musejí řešit a snaží se je tak připravit na to, aby je řešit dokázali. I proto se neklade takový důraz na gramatiku jako třeba na praktickou slovní zásobu.

3.5. Organizace nabízející nízkoprahové kurzy

3.5.1. Centrum pro integraci cizinců

Občanské sdružení Centrum pro integraci cizinců (CIC) vzniklo v roce 2003. CIC se snaží pomáhat cizincům v integraci do české společnosti. Jeho cílem je: „Ovlivňovat celkové společenské a legislativní prostředí tak, aby bylo pro imigranty přístupnější, spravedlivější a více podporovalo jejich společenskou participaci a integraci.“⁶¹ Neposkytuje jen sociální poradenství, ale i např. pracovní poradenství, dobrovolnickou službu, vývoj a realizaci nízkoprahových kurzů češtiny.

Zajímavým programem CIC je *Dobrovolník jako průvodce azylantů a cizinců trvale usazených v ČR*. Dobrovolník se věnuje jednomu cizinci, popř. jeho rodině. Pomáhá mu poznat nové prostředí, zvyky a tradice, mimo jiné funguje jako zprostředkovatel kontaktu mezi jeho novými sousedy. Navíc může cizinci pomoc s češtinou, záleží na dohodě mezi dobrovolníkem a cizincem.⁶²

CIC pořádá kurzy češtiny na čtyřech místech v Praze. Kurzy probíhají přibližně od ledna do června. Přijít může každý cizinec – muž, žena, děti, cizinec s vízem, se souhlasem k

⁵⁹ Rozhovor s L. Kožušníkem, lektorem nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4.2010.

⁶⁰ Zdroj: *Nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince – příručka*, s. 8, dostupná z <<http://www.cicpraha.org/images/dokumenty/ostatni/old/nkcpc.pdf>>[15.4.2010]

⁶¹ Zdroj: Portál CIC, dostupný z <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=200&Itemid=230&lang=cs>[20.4.2010]

⁶² Zdroj: Portál CIC, dostupný z <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=109&Itemid=300&lang=cs>[20.4.2010]

trvalému pobytu, se znalostí i neznalostí latinky, azylant atd. Není zde nutná registrace, je možné přijít přímo na lekci. Kurz není rozdělen podle úrovně a je omezen pouze kapacitou třídy. Kurz v průměru navštěvuje dvacet až třicet studentů, přesto počet studentů je kolísavý, někdy může přijít i šedesát studentů jindy osmnáct.⁶³ Kurzy probíhají dvakrát týdně, vždy po devadesáti minutách.⁶⁴ Cena jedné lekce je padesát korun.

Praha 1 (Městská knihovna)

Úterý a čtvrtek: 18.00 – 19.30 (12.1. – 29.6.2010)⁶⁵

Praha 3, Základní škola Jiřího z Poděbrad 7

Pondělí a středa: 19.00 – 20.30 (11.1. – 30.6.2010)⁶⁶

Praha 5, Městská knihovna, pobočka Smíchov

Úterý a pátek: 17.15 – 18.45 (16.2. – 29.6.2010)⁶⁷

Praha 13, Základní škola Trávníčkova 1744

Pondělí a středa: 17.45 – 19.15 (3.5. – 30.6.2010)⁶⁸

⁶³ Informace sdělená lektory nízkoprahových kurzů L. Kožušníkem a B. Nosálovou, při rozhovoru uskutečněném 27.4.2010.

⁶⁴ Devadesát minut je ve většině případů čas jedné lekce.

⁶⁵ Zdroj: Portál *CIC*, dostupný z <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=228&Itemid=316&lang=cs>[20.4.2010]

⁶⁶ Zdroj: Portál *CIC*, dostupný z <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=229&Itemid=317&lang=cs>[20.4.2010]

⁶⁷ Zdroj: Portál *CIC*, dostupný z <http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=234&Itemid=335&lang=cs>[20.4.2010]

⁶⁸ Zdroj: Portál *CIC*, dostupný z <<http://www.cicpraha.org/>>[4.5.2010]

4. Kurzy neziskových organizací

V současné době v Praze existují čtyři neziskové organizace, které poskytují kurzy češtiny pro cizince. Zatímco PPI nabízí kurz pro Vietnamce, ostatní organizace kurzy zaměřují na všechny cizince, i když některé skupiny cizinců mohou být preferovány. META se zaměřuje na mladé cizince ve věku od šesti do třiceti devíti let a Občanské sdružení Sedm paprsků dává přednost nezaměstnaným cizincům bez rozdílu věku. Berkat otevřelo pro letní semestr 2010 dva kurzy, META a PPI též dva kurzy a Občanské sdružení Sedm paprsků čtyři kurzy češtiny pro cizince. Poslední z jmenovaných mimo jiné zajišťuje hlídání dětí v době kurzu.

4.1. Výhody kurzů

Velkou výhodou těchto kurzů je finanční nenáročnost. Kurzy nejsou drahé či mohou být zcela zdarma. Navíc studenti si většinou nemusejí obstarávat učební materiál. Kurzy se skládají z málo početných skupin, kdy horní hranice je dvanáct studentů. Snaží se, co nejvíce přizpůsobit cizincům, čemuž odpovídají jednak témata probíraná v kurzu, jako návštěva úřadů, lékaře, vyplňování formulářů aj., tak i doba konání. Kurzy probíhají nejčastěji ve večerních hodinách. Berkat nabízí po domluvě se studenty dokonce i přípravu na zkoušku A1 z češtiny.

4.2. Nevýhody kurzů

Nevýhodou kurzů neziskových organizací je malá kapacita. Kurzy jsou rychle naplněny, proto je třeba včasná registrace. Registrace může být další nevýhodou, protože je pro uchazeče svazující. V některých případech je při registraci nutno zaplatit kauci, aby organizace měla jistotu, že cizinec bude kurz navštěvovat. Doba kurzu nemusí být pro všechny cizince ideální, kurzů je málo, a tak stanovený čas nemusí každému vyhovovat. Navíc organizace nenabízejí dostatečné informace o kurzech na jejich internetových stránkách, tak je nutné požádat o upřesnění telefonicky nebo se informovat osobně. Neziskovým organizacím všeobecně chybí „reklama“ kurzů.

4.3. Organizace nabízející kurzy češtiny pro cizince

4.3.1. Berkat

Občanské sdružení Berkat bylo založeno v roce 2001 a je zaměřeno především na pomoc v místech zničených válkou a humanitárními katastrofami. Vzniklo v rámci pokračování v práci stejnojmenného občanského sdružení v Ingušetii. Berkat rozvíjel aktivity otevřeného společenství lidí, známého od roku 1999 jako výbor SOS Čečensko. *„Hlavní strategií Berkatu ve všech realizovaných projektech je zprostředkovat co nejvíce přímých informací o životě lidí v Čečensku a vytvořit (např. na základě osobního setkání) individuální přátelské vazby.“*⁶⁹

Součástí Berkatu je InBáze nebo-li komunitní centrum pro migranty, uprchlíky a cizince. Svoji činnost zahájilo v květnu 2006.⁷⁰ Mimo poradenských služeb a pomoci při hledání zaměstnání, či zajišťování aktivit pro děti i dospělé, nabízí kurzy českého a anglického jazyka. Jazykové kurzy jsou určeny všem cizincům, kteří z důvodu složité životní situace nemohou navštěvovat soukromé jazykové školy.

V současné době kurzy češtiny probíhají od března do června. Jsou určeny jak pro začátečníky, mírně, tak i středně pokročilé. Kurzy jsou rozděleny podle úrovně znalostí. Maximální počet ve skupině je dvanáct osob, proto je nutná registrace, je tak zajištěna výuka v malých skupinách. Probíhají jednou týdně po dvou vyučovacích hodinách, tedy devadesát minut. *„Kurzy vycházejí z praktických potřeb účastníků (nákup, schůzka, návštěva lékaře, úřadů nebo školy, příprava na rekvalifikační kurzy atd.“*⁷¹ V kurzech pro mírně a středně pokročilé je možné dohodnout přípravu na zkoušku A1. Cena jedné lekce je sedmdesát pět korun.⁷² Kurzy jsou plánované i na září 2010.

Začátečníci: úterý 17.00 - 18.30⁷³

Mírně pokročilí: pondělí 18.00 - 19.30

Středně pokročilí: 17.30 - 19.00⁷⁴

⁶⁹ Zdroj: Portál Berkat, dostupný z <<http://www.berkat.cz/sekce.php?id=4>>[19.4.2010]

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Zdroj: Portál Berkat, dostupný z <<http://www.berkat.cz/dokument.php?id=185>>[19.4.2010]

⁷² Kursy se platí měsíc dopředu, pokud by to bylo pro uchazeče z finančních důvodů nepřijatelné, je možné se domluvit na splátkovém kalendáři. Informace získaná z telefonického rozhovoru s A. Darashenkou 27.4.2010.

⁷³ V letním semestru nebyl kurz pro začátečníky otevřen. Kurzy vyučuje pouze jeden vyučující, který pokračuje se studenty od září, kde ještě byli začátečníci. Pro září je v plánu pokračovat ve všech kurzech. Informace získaná z telefonického rozhovoru s A. Darashenkou 27.4.2010.

4.3.2. META

Občanské sdružení pro příležitosti mladých migrantů (META) vzniklo v roce 2004. Snaží se podporovat jejich rozvoj a to především v oblasti vzdělávání. Dále usiluje o soužití mezi cizinci a českou společností. Zaměřuje se na cizince „*ve věku 6 až 39 let, bez ohledu na typ pobytu nebo zemi původu, kteří chtějí dokončit nebo zvýšit svoje vzdělání a dosáhnout tak kvalifikace, která jim pomůže k lepšímu pracovnímu uplatnění a tím i k plnohodnotné společenské integraci.*“⁷⁵ META poskytuje odborné sociální poradenství a přispívá k zlepšení podmínek cizinců v přístupu ke vzdělání a pracovnímu uplatnění.⁷⁶

Sdružení META nabízí kurzy jak českého tak i anglického jazyka. Přednost v kurzech mají klienti⁷⁷, u kterých je jazykový kurz součástí naplňování individuálního plánu. Pokud se vyskytne v kurzu volné místo, je možné ho doplnit jinými zájemci, kteří musí současně splňovat několik podmínek. Takovým uchazečům musí být mezi šesti až třiceti devíti lety, kteří nemají finanční prostředky na placení kurzů soukromých škol. Dále je třeba, aby legálně pobývali na území ČR a vybraný kurz souvisel s jejich studiem nebo zaměstnáním v ČR. Pro konkrétní kurzy navíc existují další podmínky, např. znalost latinky, či určitá úroveň znalosti českého jazyka. Uchazeči jsou s těmito okolnostmi obeznámeni předem.⁷⁸

V současné době probíhá několik kurzů. Jedná se o přípravné kurzy pro studium českého jazyka na SŠ a doučovací kurzy české gramatiky. V březnu byly zahájeny semestrální kurzy češtiny jako cizího jazyka, které jsou již naplněny. Podle úrovně znalostí češtiny byli studenti do těchto kurzů rozděleni na „falešné začátečníky“ a na mírně pokročilé. Každý z nich je nejvýše pro dvanáct studentů. Kurzy probíhají dvakrát týdně ve večerních hodinách, záleží také na dohodě mezi studenty. Jedna lekce trvá devadesát minut. Učební pomůcky si studenti nemusí obstarávat. Kurzy jsou bezplatné pouze s podmínkou složení vratné kauce ve výši tisíc korun.⁷⁹ Kauce se platí po závazném přihlášení do kurzu. Má zajistit docházku studentů do kurzu. Student má omluveno několik absencí, jejich počet závisí na typu kurzu. Kauci může dostat zpět v plné výši, pokud dodrží podmínky a kurz úspěšně

⁷⁴ Veškeré informace o kurzu z portálu *Berkat*, dostupného z <<http://www.berkat.cz/dokument.php?id=185>> [19.4.2010]

⁷⁵ Zdroj: Portál *META*, dostupný z <<http://www.meta-os.cz/pic/5-o-nas-kdo-jsme.aspx>>[20.4.2010]

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Klientem je ten cizinec, kterému pomáhá organizace s řešením jeho problému v oblasti sociálního poradenství. Pomůže mu vytvořit vzdělávací plán, jehož součástí může být i kurz češtiny. Organizace dává přednost jejím klientům v kurzech, protože o těchto cizincích ví, že v oblasti vzdělávání potřebují opravdu pomoci a jejich docházka na kurzy je tak více jistější, než u cizinců, o kterých neví nic. Informace poskytnuté v telefonickém rozhovoru s koordinátorkou vzdělávacích aktivit P. Kozílkovou 27.4.2010.

⁷⁸ Zdroj: Portál *META*, dostupný z <<http://www.meta-os.cz/pic/25-nase-sluzby-kurzy.aspx>>[20.4.2010]

⁷⁹ Ibid.

absolvuje. Může ale o ni také přijít, pokud např. přestane na kurz docházet bez udání důvodů.⁸⁰

Kurzy jsou také plánované i od září 2010.⁸¹

4.3.3. Občanské sdružení Sedm paprsků

Občanské sdružení Sedm paprsků vzniklo v roce 1997.⁸² Sdružení zajišťuje vzdělávací aktivity a sociální služby seniorům, zdravotně postiženým, pomáhá dlouhodobě nezaměstnaným, mládeži z nefunkčních rodin a mimo to i k integraci cizinců. V projektu *Integrace cizinců* nabízí cizincům, kteří zde žijí méně než pět let, výuku českého jazyka, právní a psychologické poradenství, výuku na PC, kurzy sociokulturní orientace a občansko právní problematiky. Zajišťuje také hlídání dětí v místě a v době konání kurzu. Pořádá klubová setkání, kde se cizinci mohou setkávat nejen se svými krajany, ale také odlišnou kulturou jiných národů.⁸³

Kurzy češtiny probíhají od ledna do června. Každé tři měsíce cizinec vykoná zkoušku a může postoupit do vyšší úrovně. Nový uchazeč je zařazen lektorem do úrovně od začátečníku až po pokročilé podle jeho znalostí. Kurzy jsou určeny pro ty, kteří žijí na území ČR legálně, přednost mají nezaměstnaní cizinci. Maximální počet ve skupině je deset až dvanáct studentů. Jedna lekce trvá tři hodiny. U úplných začátečníků je orientována na znalost jazyka, do dalších úrovní pak vstupuje sociokulturní zaměření a zaměření na praktické dovednosti jako vyplňování formulářů aj. Pro nezaměstnané je kurz zdarma, zaměstnaní musí platit tisíc korun za každé tři měsíce. Obě skupiny si musí opatřit učebnici. Po dobu kurzu je pití a jídlo pro studenty zdarma, navíc je pro matky zajištěno hlídání dětí. Do kurzů je nutná registrace. V současné době probíhají kurzy čtyř úrovní, v září 2010 se plánuje jejich pokračování.⁸⁴

⁸⁰ Více o kauce: <<http://www.meta-os.cz/pic/62-metodika-kauce.aspx>>[20.4.2010]

⁸¹ Informace o kurzech získané z portálu *META*, dostupného z <<http://www.meta-os.cz/pic/25-nase-sluzby-kurzy.aspx>>[20.4.2010] a dále z telefonického rozhovoru s koordinátorkou vzdělávacích aktivit P.Kozílkovou.

⁸² Zdroj: Portál *Občanského sdružení Sedm paprsků*, dostupný z <<http://www.sevenrays.cz/onas/osvedceni%20o%20registraci%20FU.pdf>>[22.4.2010]

⁸³ Zdroj: Portál *Občanského sdružení Sedm paprsků*, dostupný z <<http://www.sevenrays.cz/inciz.html>>[22.4.2010]

⁸⁴ Informace poskytnuté z telefonického rozhovoru s předsedkyní sdružení V.Doušovou.

Kurzy češtiny pro cizince:

Úterý: 10.00 – 21.00

Středa: 10.00 – 13.00

4.3.4. Poradna pro integraci

Občanské sdružení Poradna pro integraci (PPI) bylo založeno v roce 1997. Zaměřuje se na integraci azylantů a všech dlouhodobě žijících cizinců v ČR od roku 2002. Cílem PPI je „vytvořit a realizovat funkční systém plné integrace azylantů a ostatních cizinců v České republice.“⁸⁵ Pomáhá cizincům i při komunikaci s úřady a při vstupu na trh práce. Dále nabízí sociální a právní poradenství. Mimo jiné se věnuje zájmu veřejnosti o problematiku azylantů a cizinců.

PPI spolu s Městskou částí Praha - Libuš zajišťují kurzy češtiny pro Vietnamce, které se konají čtyřikrát v týdnu, buď v pondělí a ve středu nebo v úterý a ve čtvrtek. V průběhu kurzu nebo i po něm je účastníkům poskytnuto odborné sociální a právní poradenství týkající se např. pracovního povolení atd.⁸⁶

⁸⁵ Zdroj: Portál *PPI*, dostupný z <<http://www.p-p-i.cz/?c=1>>[21.4.2010]

⁸⁶ Zdroj: *Migrace online*, dostupný z <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2225277>>[21.4.2010]

5. Kurzy soukromých škol a dalších institucí⁸⁷

Soukromé školy v Praze nabízejí nejvíce kurzů češtiny pro cizince. Jazykových škol a kurzů je tolik, že je těžké je všechny vyhledat. Podle serveru *www.jazykovky.cz* existuje v Praze devadesát pět kurzů češtiny pro cizince. Po důkladném prozkoumání těchto kurzů, zjistíme, že ve skutečnosti jich je méně, protože se některé kurzy nenaplnily a neotevřely. Na druhé straně tento portál nezahrnuje všechny instituce a jazykové školy, které kurzy češtiny pro cizince nabízejí. Odhadem v Praze existuje kolem devadesáti kurzů češtiny pro cizince.

Kurzy soukromých škol a dalších institucí jako: Ústav jazykové a odborné přípravy v Praze a Ústav bohemistických studií při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, nabízí podobně zaměřené kurzy jako CIC a další neziskové organizace. Podle učebnic používaných jazykovými školami jako je např. *Step by Step*, se v kurzech probírají témata jako: pozdravy a oslovení, jídlo, rodina, dům, město, aj. Záleží také na učebnici, podle které se vyučuje, jaká je v ní gramatika a konverzační okruh témat a samozřejmě na lektorovi, co do lekce vše zahrne. „*Ano, ta konverzační témata nám přinášejí aktuální situace jednak a pak se řídíme učebnicí a tam vlastně na každý měsíc přibližně je daný konverzační okruh. Ale samozřejmě podřizujeme konverzaci taky tomu aktuálnímu, co je. Pokud má někdo narozeniny, tak budeme třeba i slavit a když se stane nějaká nepříjemná událost ve světě, tak se toho dotkneme taky samozřejmě.*“⁸⁸

Jazykové školy se zaměřují jak na gramatiku, tak na konverzaci. Ale zase záleží na typu vybraného kurzu. Nizkoprahové kurzy a některé kurzy neziskových organizací se více věnují praktickým tématům a situacím, s kterými se cizinci každodenně potýkají.

5.1. Výhody kurzů

Jasnou výhodou těchto kurzů je jejich množství a jejich snadná dostupnost, protože se nacházejí v různých částech Prahy. Kurzy navíc probíhají ráno, odpoledne, i večer. V časovém rozvrhu se snaží, co nejvíce vyhovět cizincům. „*My se snažíme dělat ty kurzy tak, abychom se přizpůsobili jejich časovým možnostem. To znamená, když ti studenti pracují odpoledne, máme odpolední, pozdější odpolední a večerní kurzy.*“⁸⁹ Další výhodou je větší

⁸⁷ Seznam jazykových škol uveden v příloze 5. *Adresný seznam jazykových škol a institucí nabízejících kurzy češtiny v Praze.*

⁸⁸ Rozhovor s E. Bláhovou, s učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

⁸⁹ Ibid.

nabídka odlišných kurzů, např. jsou docházkové kurzy jak jednou, dvakrát i třikrát týdně nebo různé intenzivní kurzy s jiným počtem hodin za týden, např. osmi, dvanácti, dvaceti, či dvaceti pěti hodin. Také jsou nabízeny různé prázdninové, docházkové, intenzivní, víkendové kurzy a dále pak kurzy obecného jazyka, konverzace, přípravy ke zkouškám atd. Nabídka je opravdu velká a rozmanitá. Kurzy jsou navíc často rozděleny podle úrovně a národností na „Slovany a Neslovany“. Do kurzů se dá nastoupit kdykoliv během roku a podle toho je upravena i cena kurzu. Není to jako u kurzů neziskových organizací, kde je kurz od zahájení již obsazen, proto tady není důležitá včasná registrace. Studenti nejsou a ani nemohou být do ničeho nuceni, kurz mohou kdykoliv ukončit, i když tak přicházejí o své peníze a nemohou být nuceni ani do přípravy a vypracování úkolů, přesto je ale často dělají. „*My jsme tedy škola zájmová, takže když úkol nepřinese, žádný postih nenásleduje, ale oni mi to nosí sami.*“⁹⁰ Motivace a možná i investované peníze nutí studenty své úkoly plnit a kurz navštěvovat. Protože jsou tyto kurzy studenty placené, jsou dobře vybavené pomůckami a velikost tříd odpovídá počtu studentů.

5.2. Nevýhody kurzů

I když tyto kurzy mají výhody, mají i podstatné nevýhody. Hlavní z nich je finanční stránka. Cena kurzu se pohybuje okolo tří až pěti tisíc za jednu lekci týdně v rámci semestru.⁹¹ Dvě lekce týdně mohou pak vyjít okolo šesti až devíti tisíc za semestr. U intenzivních kurzů je to různé, záleží na intenzitě kurzu a odkdy dokdy probíhá, jestli je semestrální, roční nebo jen prázdninový. Kursovné se platí předem.⁹² Na začátku je nutná registrace, počáteční test nebo přezkoušení, kdy je uchazeč zařazen do úrovně podle svých znalostí. Kurzy jsou také kapacitně omezeny, většinou se počet ve skupině pohybuje okolo dvanácti studentů. Jsou ale i kurzy, kde je počet studentů čtyři, šest, patnáct i více. Čím méně studentů ve skupině, tím je vyšší poplatek. Jak už bylo výše napsáno, do jazykového kurzu je možné přistoupit kdykoliv, ale nemusí to být jen výhoda, ale i nevýhoda. Příchod nových studentů může narušit výuku a je možné, že uchazeč nebude zařazen do správné skupiny dle svých znalostí. „*K nám se chodí po přezkoušení, to znamená, že to přezkoušení je voleno proto, aby byli dobře zařazeni do*

⁹⁰ Rozhovor s E. Bláhovou, s učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

⁹¹ Jedna lekce v jazykových školách trvá devadesát minut. Semestr je zimní a letní, přičemž zimní se počítá většinou od září do ledna a letní od února do června. Přesto může začínat i od října a pak končit v únoru.

⁹² Často je v nabídce jazykových škol možný nárok na slevu, kterou mají hlavně studenti a lidé nad šedesát pět let. Mnohdy je kurz zlevněný, když student dříve absolvoval nějaký kurz v té samé jazykové škole. Dále pokud přivede dalšího zájemce o kurz, může mu být též nabídnuta sleva.

kurzu a mohou přijít během roku, s tím že, jestliže mají nějakou mezeru, tak si to musí doplnit sami.... Není to ideální, když přijde někdo, kdo má velké mezery a vidíte, že se zpočátku neorientuje. Pak ho třeba pošleme níž. Jenomže poslat do nižšího kurzu, to on bere jako degradaci. To moc nechce, ale někdo poslechne. Pokud má zájem nepřeskakovat ty nižší ročníky, tak se dostane do toho nižšího a je to k jeho prospěchu.“⁹³ Jednou z dalších nevýhod je, že uchazeč si v těchto kurzech musí sám hradit učební materiály.

⁹³ Rozhovor s E. Bláhovou ,s učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

6. Úvodní kurzy pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany

Udělením azylu mají azylanti možnost být zařazeni do SIPu a to pouze na základě vlastní žádosti. Pokud ale azylanti do programu vstoupí, jsou pro ně pravidla programu závazná. SIP zajišťuje nabídky bydlení, výuku českého jazyka a pomoc při hledání zaměstnání.

Bezplatnou výuku českého jazyka, výuku sociálně právního minima a výuku geografických reálií azylantům a osobám požívající doplňkovou ochranu organizuje MŠMT prostřednictvím nevládní organizace. Tato bezplatná možnost je azylantům nabídnuta třicet dnů po sdělení MV o udělení azylu. Výuka probíhá ve skupinových i individuálních kurzech. U skupinové výuky se jedná o sto padesát hodin a u individuální o sto hodin s dobou trvání kurzu maximálně deset měsíců a to v místě, které je s azylanty sjednáno. Po skončení kurzu je posluchačům vydáno osvědčení o jeho absolvování.⁹⁴

Nevládní organizace pro zajišťování výuky je vybrána na základě výběrového řízení zorganizovaného MŠMT. Od roku 2006 do roku 2009 jím bylo Sdružení občanů zabývajících se emigranty (dále SOZE). Ke konci roku 2009 probíhalo nové výběrové řízení, které bylo přerušeno. MV totiž podalo žádost o změnu financování, z šesti miliónů na dva miliony. Žádost byla 3.5.2010 vládou odsouhlasena. Bude tudíž vypsáno nové výběrové řízení na malou zakázku, tedy na dva miliony, a musela by být vybrána organizace, která by mohla podat žádost o grant u Evropského uprchlického fondu. Organizace, která vyhraje, bude zajišťovat výuku mimo uprchlická zařízení. V uprchlických zařízeních se o to postará Správa uprchlických zařízení MV (dále SUZ).⁹⁵

⁹⁴ Zdroj: MŠMT, dostupné z <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/pokyn-ministra-skolstvi>>[13.5.2010]

⁹⁵ Informace poskytnuté z telefonického rozhovoru s H.Frýdovou, koordinátorkou poskytování úvodních kurzů pro azylanty, ze dne 13.5.2010.

7. Zkouška A1 z českého jazyka – podmínka pro trvalý pobyt v České republice

7.1. Charakter zkoušky

Podle *Vyhlášky o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky*⁹⁶ je cizinec povinen od 1.1.2009 pro získání povolení k trvalému pobytu prokázat znalost českého jazyka na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky⁹⁷ (dále jen SERRJ). Podle SERRJ uživatel základů jazyka na úrovni A1 je schopen:⁹⁸

V porozumění:

a) V poslechu:

Rozumět známým slovům a zcela základním frázím týkajícím se jeho osoby, jeho rodiny a bezprostředního konkrétního okolí, pokud lidé hovoří pomalu a zřetelně.

b) Ve čtení:

Rozumět známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám, například na vývěškách, plakátech nebo v katalogu.

V mluvení:

a) V ústní interakci:

Umět se jednoduchým způsobem domluvit, je-li jeho partner ochoten zopakovat pomaleji svou odpověď nebo ji přeformulovat a pomoci mu formulovat to, co se snaží říci. Umět

⁹⁶ Zdroj: *Vyhláška 348*, Sb.113-08, s. 5435 dostupná z <www.mvcr.cz/soubor/sb113-08-pdf.aspx> [10.3.2010]

⁹⁷ Společný evropský referenční rámec pro jazyky se snaží podat obecný základ pro vypracování jazykových sylabů a směrnic, usiluje o uspořádání výchovných a vzdělávacích prvků, zkoušek a učebnic po celé Evropě. SERRJ vyvinul stupnice úrovní celkového ovládnutí daného jazyka. Jedná se o úrovně A1, A2, B1, B2, C1, C2, přičemž stupnice A odpovídá uživatelům základního jazyka, B samostatnému uživateli a C zkušenému uživateli. SERRJ vypracoval přesný popis ke každé této stupnici, co by měl na danou úroveň uživatel jazyka umět. Snaha vytvořit SERRJ ve všech úrovních vznikla proto, aby se usnadnila spolupráce mezi vzdělávacími institucemi v různých zemích, aby se vytvořil základ pro shodné uznávání kvalifikačních osvědčení a aby se pomohlo všem jeho zainteresovaným (studentům, učitelům, zkušebními orgány atd.) ve společném vedení vzájemných snah. SERRJ podporuje také celkový záměr Rady Evropy a to dosáhnout větší jednoty mezi členskými státy.

⁹⁸ Zdroj: *Společný evropský referenční rámec pro jazyky: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, dostupný z <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>>[10.3.2010]

klást jednoduché otázky a na podobné otázky odpovídat, pokud se týkají jeho základních potřeb nebo jde-li o věci, jež jsou mu důvěrně známé.

b) V samostatném ústním projevu:

Umět jednoduchými frázemi a větami popsat místo, kde žije, a lidi, které zná.

V psaní:

a) V písemném projevu:

Být schopen napsat stručný jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. Umět vyplnit formuláře obsahující osobní údaje jako: své jméno, národnost a adresu např. při přihlašování se v hotelu.

„Cílem zkoušky je ověřit receptivní a produktivní řečové dovednosti uchazeče o zkoušku a úroveň jeho komunikační kompetence v češtině.“⁹⁹ Receptivními dovednostmi se myslí čtení s porozuměním a poslech s porozuměním. Za produktivní řečovou dovednost je brána produkce psaného textu.

7.2. Kdo je oprávněn provádět zkoušku

Oprávnění provádět zkoušku A1 z českého jazyka jsou jednak jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, dále vysoké školy v programech celoživotního vzdělávání a nakonec další osoby, které jsou oprávněny k poskytování výuky jazyků v souladu s jiným právním předpisem.¹⁰⁰ V Praze mají právo provádět jazykovou zkoušku za účelem trvalého pobytu instituce *Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky hlavního města Prahy, Ústav bohemistických studií FFUK, Univerzita Karlova – Ústav jazykové a odborné přípravy (ÚJOP), Středisko jazykové a odborné přípravy Albertov, pracoviště ÚJOP UK, České učení technické v Praze; Masarykův ústav vyšších studií; JASPEX, Středisko jazykové a odborné přípravy v Hloubětíně, pracoviště ÚJOP UK* (viz příloha 6).¹⁰¹

V ČR je celkem padesát pět institucí, které jsou oprávněny vykonávat zkoušku A1, tak je zajištěno dostatečné množství termínů zkoušky. Např. v Praze v říjnu 2009 bylo

⁹⁹ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, s. 73, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf> [5.1.2010]

¹⁰⁰ Zdroj: *Vyhláška 348, Sb.113-08*, s. 5435, dostupná z <www.mvcr.cz/soubor/sb113-08-pdf.aspx> [10.3.2010]

¹⁰¹ Ibid., s. 5439 – 5440.

dohromady ve všech školách nabízeno dvacet různých termínů. Školy měly k dispozici celkem šest zkušebních verzí, od ledna 2010 by měly mít další tři verze.¹⁰²

7.3. Koho se zkouška týká

K žádosti o povolení k trvalému pobytu musí být přiložen doklad prokazující požadovanou znalost z českého jazyka, tedy doklad o vykonání zkoušky A1. Tato podmínka se vztahuje na občany třetích zemí, „*tj. kteří nejsou občany některého z členských států Evropské unie, Švýcarska, Lichtenštejnska, Norska a Islandu a ti cizinci, kteří nejsou rodinnými příslušníky občana některého z uvedených států*“.¹⁰³ Dále nemusí prokazovat jazykovou dovednost českého jazyka občané třetích zemí, kteří žádají o povolení k trvalému pobytu podle zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců podle ustanovení § 66 a § 67 nebo po zániku oprávnění k trvalému pobytu dle ustanovení § 87 odst. 7 písm. a) bodu 4.¹⁰⁴

Podle obsahu ustanovení § 66 se jedná o cizince, kteří zde setrvávají z humanitárních důvodů. Tedy ti, jenž jsou dětmi nebo manželi/manželkami azylantů za podmínky, že jejich manželství vzniklo před vstupem na území. Spadají sem i bývalí občané ČR.¹⁰⁵ Dále jsou to občané třetích zemí, kteří žádají o povolení k trvalému pobytu z důvodů hodných zvláštního zřetele tzv. ti, kteří pobývají na území na základě uděleného víza k pobytu nad devadesát dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu, nebo pobývají „*na území na základě vydaného povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území, pokud jeho spolupráce s orgánem činným v trestním řízení přispěla k prokázání trestného činu obchodování s lidmi nebo prokázání organizování nebo umožnění nedovoleného překročení státní hranice*“.¹⁰⁶ Kromě toho se jedná o občany třetích zemí, kteří pobývají na území v zájmu ČR nebo jsou nezletilými dětmi či zletilými nezaopatřenými dětmi cizince, jenž na území pobývá na základě povolení k trvalému pobytu, pokud je důvodem žádosti jejich

¹⁰² Zdroj: Vyhodnocení realizace Systému výuky a českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2009 a návrh pro jeho zajištění v roce 2010, zaslané na požádání z MŠMT M. Černíkovou. [29.4.2010]

¹⁰³ Zdroj: MV, dostupný z <<http://www.mvcr.cz/clanek/trvaly-pobyt-na-uzemi-ceske-republiky-656767.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>[11.3.2010]

¹⁰⁴ Zdroj: 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, § 70, dostupná z <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_p=70&PC_8411_name=zako-na-o-pobytu-cizincu&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821>[24.3.2010]

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Zdroj: MV, dostupný z <<http://www.mvcr.cz/clanek/trvaly-pobyt-na-uzemi-ceske-republiky-656767.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>[24.3.2010]

společné soužití.¹⁰⁷ Ustanovení § 67 o pobytu cizinců se zmiňuje o cizincích, kteří žádají o povolení k trvalému pobytu po skončení řízení o mezinárodní ochraně.

Naopak doložit doklad o jazykové zkoušce A1 z českého jazyka musí ti, jenž žádají o povolení k trvalému pobytu po pěti letech nepřetržitého pobytu podle ustanovení § 68 zákona o pobytu cizinců.¹⁰⁸ Ustanovení zahrnuje, jaká doba se počítá a zároveň nepočítá do pěti let nepřetržitého pobytu. Doklad prokazující znalost jazyka na úrovni A1 nemusí předkládat cizinci, kteří nedosáhli věku patnácti let nebo naopak ti, kterým je nad šedesát let. Dále lidé, jenž prokáží, že mají tělesné nebo mentální postižení, mající vliv na jejich schopnost komunikovat. Potvrzení o zkoušce nemusí dokládat ani ti, kteří v průběhu posledních dvaceti let předcházejících jejich podání žádosti o povolení k trvalému pobytu byli nejméně jeden školní rok nepřetržitě žáky základní nebo střední školy s českým vyučovacím jazykem.¹⁰⁹ Tady se setkáváme s nedokonalostí zákonů. Potvrzení sice nemusí dokládat cizinci, kteří studovali alespoň jeden rok na základní či střední škole, nevztahuje se to však na školy vysoké. Takže pokud cizinec absolvoval jeden rok na vysoké škole s českým vyučovacím jazykem, musí přesto doložit potvrzení o provedení jazykové zkoušky A1. Dále se ustanovení nezmiňuje o jiných jazykových certifikátech z českého jazyka, které by mohly substituovat ba i převyšovat úroveň A1 z českého jazyka. Tak např. i ti, kteří mají státní zkoušku z českého jazyka, musí doložit potvrzení o zkoušce A1.

7.4. Jak dlouho a jak se připravovat na zkoušku A1

I když je zkouška A1 nejlehčí možnou zkouškou, student by ji neměl podceňovat. „Student musí být připraven na skutečnost, že se ocitne v situaci, kdy nebude rozumět nebo kdy nebude schopen se vyjádřit. Měl by být ale komunikačně vybaven i pro takové situace, aby je dokázal uspokojivě řešit a dosáhl zamýšleného komunikačního cíle.“¹¹⁰ Počet vyučovacích hodin pro vykonání zkoušky A1 je různý. Průměrná doba pro dosažení úrovně A1 se

¹⁰⁷ Zdroj: 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, § 66, dostupná z <[http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_p=66&PC_8411_name=zákona o pobytu cizinců&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821](http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_p=66&PC_8411_name=zákona+o+pobytu+cizinců&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821)>[24.3.2010]

¹⁰⁸ Zdroj: MV, dostupný z <<http://www.mvcr.cz/clanek/trvaly-pobyt-na-uzemi-ceske-republiky-656767.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>[11.3.2010]

¹⁰⁹ Zdroj: 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, § 70, dostupná z <[http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_p=70&PC_8411_name=zákona o pobytu cizinců&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821](http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_p=70&PC_8411_name=zákona+o+pobytu+cizinců&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821)>[24.3.2010]

¹¹⁰ Zdroj: Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1), s. 14, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

pohybuje mezi sedmdesáti pěti až sto dvaceti pěti hodinami.¹¹¹ Kdybychom počítali, že student navštěvuje kurzy češtiny dvakrát týdně po hodině a půl, jak většinou normální kurz probíhá, dosáhl by sedmdesáti pěti hodin přibližně za šest měsíců. Sto dvaceti pěti hodin pak asi za deset měsíců. Samozřejmě je to individuální a ovlivňuje to řada faktorů. Záleží na přístupu studenta, tedy jeho motivaci a schopnosti učit se, dále na jeho gramotnosti a také na odlišnostech jazyka, jak moc se liší jeho mateřština od českého jazyka a jak velká je rozdílnost grafického systému jeho jazyka od latinky. Volný čas je dalším faktorem, který může ovlivnit čas pro dobu k dosažení zkoušky A1. Záleží také na tom, v jakém prostředí se student pohybuje. „*Ale třeba tu zkoušku nenapišou nebo nesloží ti lidé, co jsou tady pět let, ale nechodili do kurzu. Oni mají jen to svoje prostředí, mluví doma rodným jazykem a v práci to není úplně nejideálnější a ne vždycky v té práci je čeština.*“¹¹²

Předpokládali bychom, že úrovně A1 dosáhnou rychleji slovanské národnosti než neslovanské, ale nemusí tomu tak vždy být. Jak bylo řečeno v prvním odstavci, záleží na každém studentovi a na několika faktorech, které mohou ovlivnit úspěšnost a rychlost dosažení zkoušky. Přistupuje k tomu i fakt, že pro slovanské národnosti, ať už ze začátku rychleji se učící a úspěšnější v českém jazyce, nemusí být slovanský jazyk vždy výhodou. „*Předpoklad je, že ti „Slované“ tady na tu zkoušku si mohou troufnout o něco dříve než ti „Neslované“, ale pak mají problém s pravopisem, protože jedna část je minimálně písemný projev a jim se tam plete azbuka do toho, písmenka se pletou, koncovky se pletou a to všechno se tam přece jenom hodnotí.*“¹¹³ Ze začátku mají sice slovanské národnosti výhodu v učení se češtiny, ale pak je jejich jazyk spíše překážkou k dalšímu pokroku.

Uchazeči o zkoušku A1 je nejdříve doporučeno udělat si test nanečisto nebo-li modelový test, který má odhalit, zda je na zkoušku dostatečně připraven. Pokud modelový test neudělá je mu doporučena příprava, kdy se může připravit na zkoušku sám nebo za podpory rodinného příslušníka, za pomoci učebnic¹¹⁴, nebo je mu navrhnut vhodný kurz. „*My jim doporučujeme, aby si zkusili udělat tu vzorovou verzi. Pokud jim to nedopadne dobře, doporučí se jim kurz nebo doporučí se jim kniha, doporučí se jim učebnice.*“¹¹⁵

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Seznam literatury dostupný na web. stránkách *Čeština pro cizince* <http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=ucebnice-a-dalsi-literatura&hl=cs_CZ>[26.3.2010]

¹¹⁵ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

7.5. Obecné zásady a jednotlivé části zkoušky

7.5.1. Obecné zásady

Zkouška vychází z koncepce pro úroveň A1 představené SERRJ. Uchazeč má možnost seznámit se ještě před vykonáním zkoušky nejen se zkušebními testy, ale i s průběhem a pravidly zkoušky a to v každé instituci opravňující zkoušku provádět. Při zkoušce jsou využity obrazové materiály a grafické prostředky, aby uchazeč neměl problémy se orientovat v souvislém textu. Zadané úkoly a jejich formulace musí být jasné a srozumitelné. Nesmí být použit žádný jiný zprostředkovací jazyk než český. U každé úlohy jsou uváděny příklady řešení, protože uchazeč nemusí být zvyklý na daný typ úloh. Jestli ani tento příklad uchazeč nepochopí, zkoušející mu danou úlohu vysvětlí. U zkoušky je „...*nutné vyhýbat se při komunikaci problematice kulturních, společenských, náboženských a jiných rozdílů a témat, které by mohly uchazeče o zkoušku stresovat či u něho vyvolat nežádoucí pocity. Je rovněž nezbytné eliminovat tabuizovaná témata nejen v euroatlantickém společenském kontextu, např. výše platu, politický systém v některých zemích, svoboda slova.*“¹¹⁶

Zkoušky konané v různých termínech a centrech musí být srovnatelné v podmínkách, v obsahu a rozsahu a samozřejmě v hodnocení. Pro každý termín musí být zajištěna odlišná varianta testu. Uchazeči s určitým zdravotním postižením je zajištěna výpomoc při testu institucí, kde se zkouška skládá. Uchazeč však musí přiložit lékařské potvrzení o jeho postižení a to v českém jazyce a v řádném termínu před zkouškou, který instituce vyžaduje.¹¹⁷

7.5.2. Jednotlivé části zkoušky¹¹⁸

Zkouška se skládá ze dvou částí, písemné a ústní, přičemž písemná část obsahuje další tři části a to čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a psaní. Uchazeč musí úspěšně složit písemný test, aby byl připuštěn k ústní části zkoušky. Písemnou část vykoná tehdy, bude-li v každé části z šedesáti procent úspěšný. Ústní část musí též vykonat na minimálně šedesát procent. Jestliže neuspěje v ústní části, musí celou zkoušku opakovat znovu. Písemná

¹¹⁶ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, s. 75, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Jednotlivé části zkoušky jsou popsány z informací a modelového testu zkoušky z web. stránek *Jazykové školy s právem SJZ hl.města Prahy*, protože na této škole probíhalo dotazníkové šetření na téma zkoušky A1. Test a informace dostupné z <<http://www.sjs.cz/pages/show/id/11>>[16.3.2010]

část trvá přibližně sedmdesát pět minut a ústní deset minut. Při zkoušce dochází k hodnocení všech řečových dovedností, čtení, psaní, poslechu a mluvení, odpovídajícím úrovni A1.

Čtení s porozuměním

Uchazeč o zkoušku A1 by měl být schopen podle SERRJ rozumět krátkým jednoduchým textům, vyhledávat známá slova v textu a podle potřeby se ve čtení vracet zpět. Dále rozpoznat slova a nejzákladnější fráze v jednoduchých nápisech týkajících se každodenních záležitostí. Měl by dokázat pochopit hlavní myšlenku krátkých informativních materiálů a jednoduchých popisů a popř. se řídit jejich pokyny.¹¹⁹

Čtení s porozuměním se skládá ze tří částí. V první části přiřazuje uchazeč informace v podobě krátkých a jednoduchých vět k nedlouhým textům. Na výběr má více vět než je textů. Ve druhé části jsou opět stručné informace, k nimž vybírá správnou možnost z možností A, B, C nebo D. V poslední části též volí ze čtyř možností, jenž obsahují správný tvar, který je třeba doplnit do věty. Krátká sdělení se týkají např. otevírací doby v restauraci, ordinačních hodin, vývěsek v obchodních domech, předpovědi počasí aj.

Na sekci čtení s porozuměním má uchazeč třicet minut. Z této části může dosáhnout patnácti bodů z celkových čtyřiceti pěti z písemné části. Aby uspěl v této části zkoušky, musí dosáhnout minimálně devíti bodů.

Psaní

Podle SERRJ by měl uchazeč umět písemnou formou popsat své osobní údaje nebo je předat, napsat jednoduchý text např. na pohlednici. Dále by měl dokázat vyplnit formulář či dotazník, kde by měl být schopný zaznamenat čísla a data, své jméno, údaje o bydlišti, národnost a další informace týkající se jeho osoby.¹²⁰ Podle E. Bláhové, učitelky češtiny pro cizince a také členky zkušební komise, dělá právě psaní uchazečům největší problémy. „*V té písemné části ten vlastní písemný projev jim dělá potíže. Oni mají napsat těch třicet až čtyřicet slov, a tak se někdy rozepíší zbytečně moc, tak jim tam zase naskočí chyby. Někdy*

¹¹⁹ Zdroj: Společný evropský referenční rámec pro jazyky: *Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, dostupný z <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>>[10.3.2010]

¹²⁰ Zdroj: Společný evropský referenční rámec pro jazyky: *Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, dostupný z <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>>[10.3.2010]

nedodrží to zadání. Oni pak uznají ty svoje chyby, protože někdy přijdou a chtějí vidět chyby, nebo abychom rozebrali chyby. Někdy se diví, že to neudělali, jsou dotčeni.“¹²¹

V testu v oddílu psaní má uchazeč vypracovat dva úkoly. Prvním z nich je vyplnění formuláře či dotazníku. Druhým úkolem je napsat krátký text v rozsahu dvaceti až třiceti slov, může to být např. dopis. Uchazeč musí dbát na to, aby jeho písemný projev byl čitelný. Na splnění těchto dvou úkolů je uchazeči poskytnuto dvacet pět minut. Aby uspěl, platí zde stejná pravidla, jako v části čtení s porozuměním, tedy musí dosáhnout minimálně šedesáti procent, což odpovídá devíti bodům z patnácti možných v této sekci zkoušky.

Poslech s porozuměním

V poslechu s porozuměním žadatel o zkoušku A1 by měl umět „*sledovat řeč, která je zřetelná, pečlivě vyslovovaná, s dlouhými pomlkami, aby mohl pochopit význam*“ a dále rozumět „*...pokynům, které jsou mu/jí pomalu a s pečlivou výslovností sdělovány, a dokáže se řídit krátkými a jednoduchými orientačními pokyny.*“¹²²

V poslechové části uchazeče čekají tři úlohy. První z nich je pět dialogů, kdy ke každému z nich vybírá správnou odpověď z možností A, B, C nebo D (odpovědi jsou zaznamenávány v obrázkové podobě). V dalším úkolu žadatel uslyší pět monologů, ke kterým má přiřadit některou z poskytnutých krátkých informací. V posledním úkolu uslyší delší dialog, z kterého pak doplní informace do tabulky např. den, jméno, telefonní číslo atd. Každý poslech uslyší dvakrát. Doplněné informace musí být čitelné, uznává se chybějící diakritika, ne však jiný typ písma. Témata monologů a dialogů se týkají běžných situací, s kterými se žadatel setkává každý den jako je např. hlášení v supermarketu nebo v metru, nakupování v obchodě, kupování jízdenky na vlak či autobus na nádraží atd. S bodovým hodnocením je to stejné jako u prvních dvou částí. Na sekci poslechu má žadatel dvacet minut.

Ústní část

Zájemce o zkoušku A1 by měl dokázat vytvořit jednoduché věty o lidech a o různých místech, popsat sám sebe, co dělá a kde žije. Měl by zvládnout přečíst nahlas krátké, předem

¹²¹ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

¹²² Zdroj: *Společný evropský referenční rámec pro jazyky: Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*, s. 68. a 69, dostupný z <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>>[10.3.2010]

připravené oznámení, např. pronést přípitek.¹²³ „Ústní část ověřuje výslovnost, rozsah slovní zásoby, vhodné užívání jazykových funkcí na úrovni A1 a pohotovost vyjadřování uchazeče o zkoušku. Dále sleduje míru osvojení gramatického minima, jehož znalost přispívá k celkové srozumitelnosti projevu.“¹²⁴

Ústní část se skládá ze tří úkolů. Uchazeč nejdříve podstoupí řízený ústní projev, kde se představí, eventuálně popíše blízké osoby a místo, kde žije. Má na to jakýsi scénář, kde je napsané, co zkoušející bude po uchazeči chtít. V druhém úkolu popisuje obrázek, který si vylosoval... „*potom tedy popisují obrázek. Někdy jim musím trochu pomoc, to jak bych řekla lidově „postrčit k tomu“ k tomu popisu obrázku.*“¹²⁵ Posledním úkolem je komunikace se zkoušejícím na téma, které si opět vylosoval. Otázky kladené zkoušejícím jsou velmi jednoduché a srozumitelné... „*...ale ty otázky jsou velmi takové omezené, jsou to věty třeba holé, krátké věty, žádné dlouhé souvětí tam nebude a myslím, že většina uchazečů o tyto zkoušky to absolvuje.*“ Pokud by přesto uchazeč o zkoušku nerozuměl zkoušejícímu, je možné zkoušejícího vyměnit. „*Pro ověřování schopnosti jazykové interakce a schopnosti reakce v dané komunikační situaci je uchazeči o zkoušku umožněna výměna komunikačního partnera v případě, že se vyskytnou potíže s porozuměním jednomu z komunikačních partnerů.*“¹²⁶ Tématických okruhů k ústní části je celkem patnáct. Zahrnují rodinu, zaměstnání, bydlení, dopravu a cestování, nákupy, volný čas, sport, životní prostředí, zdraví a nemoci, jídlo, společnost, média, kulturu, služby a téma pošta a banka.

Na ústní část je vyhrazeno deset minut. Členové zkušební komise ověřují a ohodnotí uchazeče s využitím stupnice od jedné do pěti. Žadatel o zkoušku vykoná ústní část zkoušky úspěšně, pokud není aritmetický průměr vypočítaný z hodnocení jednotlivých členů komise, vyšší než tři a půl. Tedy ústní část musí splnit též na šedesát procent. Ústní část zkoušky probíhá před tříčlennou komisí, kdy předseda zkušební komise „*musí být vysokoškolsky vzdělaný pedagogický pracovník s aprobací k výuce českého jazyka a s nejméně pětiletou pedagogickou praxí. U zbývajících členů zkušební komise je požadováno vysokoškolské vzdělání se zaměřením na výuku českého jazyka nebo cizích jazyků.*“¹²⁷

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, s. 78, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

¹²⁵ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

¹²⁶ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, s. 78, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

¹²⁷ Zdroj: *Pravidla organizace a konání zkoušky pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu*, Čl.6., dostupné z <<http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/Pravidla.pdf>>[18.3.2010]

7.6. Obtíže při osvojování jazyka a problémy u samotné zkoušky

Uchazeč o jazykovou zkoušku A1 nemusí vykonat zkoušku z různých důvodů. Počáteční problémy mohou vznikat už při osvojování jazyka. První z potíží mohou být *fyziologické obtíže* jako jsou vady sluchu, řeči, zraku nebo vrozené či získané vady horních končetin. *Poruchy učení* jsou dalšími komplikacemi, které mohou znesnadnit osvojení jazyka, ku příkladu problémy při osvojování jednotlivých písmen (dysgrafie), či neschopnost naučit se správně pravopis (dysortografie). I *psychologické obtíže* působí na osvojení si jazyka. Je to obava neúspěchu, nepochopení a to nejen jazykového, ale i společenského, které může nastat na základě odlišného sociokulturního zázemí. Kromě toho je to stres vyvolaný mluvením před jinými lidmi, strach z opravování ze strany rodilého mluvčího, strach z dopouštění se mnoha chyb nebo neschopnost delší a nebo zvýšené míry koncentrace při komunikaci v cizím jazyce. *Jazykové potíže* jsou dalšími překážkami při osvojování jazyka. Myslí se jimi např. jiné tvoření hlásek než-li v rodném jazyce uchazeče, neexistence ekvivalentního jevu v jeho mateřštině i negativní vliv jeho mateřštiny... „...*jim se tam plete azbuka do toho, písmenka se pletou, koncovky se pletou a to všechno se tam přece jenom hodnotí.*“¹²⁸ Dále je to neustálé překládání do mateřského jazyka, vícevýznamovost slov, či pro jedno slovo existuje více výrazů, pak blízká forma slov s odlišným významem nebo totožná forma s odlišným významem. Mimo to také diakritika působí velké potíže... „*No a pak diakritika...háčky, čárky, tečky. To nemají opravdu rádi a jsou takový velkorysejší, pak jim ukážu, že to může změnit úplně význam slova, tak se leknou.*“¹²⁹ Při psaném projevu se jedná o odlišný grafický záznam od mateřského jazyka studenta.¹³⁰

S výše uvedenými problémy se setkávají studenti češtiny spíše při osvojování si českého jazyka. Samozřejmě i tyto obtíže jsou překážkou u samotné zkoušky. Neúspěch u zkoušky může být vyvolán řadou faktorů. Může se jednat např. o nervozitu, nesoustředění se, nedostatečné porozumění textu, poslechu a v ústní části nepochopení zkoušejícímu. Je možné, že uchazeč nemusí být dostatečně připravený. Uchazeči, kteří vykonávají zkoušku A1 chodí na zkoušku většinou bez přípravných kurzů. „*Oni často přijdou na zkoušku a bez přípravy. My jim doporučujeme, aby si zkusili udělat tu vzorovou verzi. Pokud jim to nedopadne dobře, doporučí se jim kurz nebo doporučí se jim kniha, doporučí se jim*

¹²⁸ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

učebnice.¹³¹ Navíc se mnohdy pohybují jen ve svém prostředí, ve stejném okruhu lidí, kde používají svou mateřštinu a neosvojí si tak dostatečné znalosti pro zkoušku v českém jazyce. „Oni mají jen to svoje prostředí, mluví doma rodným jazykem a v práci to není úplně nejideálnější a ne vždycky v té práci je čeština.“¹³²

I když zkouška z českého jazyka na úrovni A1 postačuje pro splnění jedné z podmínek pro udělení povolení k trvalému pobytu, ale nezaručuje, že se cizinec ve společnosti domluví, nebo že mu vědomosti budou stačit k vykonávání jeho zaměstnání, které by odpovídalo jeho znalostem a praxi. Je schopen se porozumět jen v základních větech s omezenou slovní zásobou a frázemi. Navíc nezáleží jen na samotném cizinci, ale i na rodilém mluvčím. Ten naopak by měl respektovat jazykovou bariéru cizince a dopomoci mu tím, že bude mluvit jasně, srozumitelně, jednoduše, pomalu a spisovně. „Lze také předpokládat, že se student na úrovni A1 v komunikaci setká s rodilým mluvčím, který bude používat nejrozšířenějšího interdialektu, tj. obecné češtiny, nebo některého jiného útvaru národního jazyka. Jak podotýkají autoři referenčního popisu pro danou úroveň, student by měl v takovém případě zůstat u češtiny spisovné, neboť její užití je pro rodilého mluvčího signálem „jsem cizinec, prosím mluvit pomalu a spisovně“.“¹³³

7.7. Další užitečné informace

7.7.1. Jak je zkouška hrazena

Každý žadatel o trvalý pobyt má nárok na bezplatný první pokus zkoušky státem. Poukaz (viz příloha 8) je nutné předložit před konáním zkoušky instituci, u které zkoušku uchazeč bude vykonávat. Poukaz si může vyzvednout na krajských pracovištích odboru azylové a migrační politiky MV ČR s prohlášením, že má v úmyslu požádat o trvalý pobyt. V Praze si ho může opatřit na *Pracovišti Praha – Letná* a *Pracovišti Praha Bohdalec* (viz. příloha 7). Další pokusy si uchazeč hradí sám, přičemž jeden pokus stojí tisíc pět set korun a lze jej uhradit v místě vykonání zkoušky. Platnost poukazu je neomezená.¹³⁴

¹³¹ Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3.2010.

¹³² Ibid.

¹³³ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, s. 13., dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

¹³⁴ Zdroj: Portál *Čeština pro cizince*, dostupný z <http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=uvodni-informace&hl=cs_CZ>[10.2.2010]

7.7.2.Osvědčení o znalosti českého jazyka

Osvědčení o znalosti českého jazyka (viz. příloha 9) je vydáno uchazeči po úspěšném vykonání zkoušky ještě týž den, kdy zkoušku absolvoval. Právě toto osvědčení je nutné doložit k žádosti o trvalý pobyt v ČR. Při podání žádosti nesmí být osvědčení starší než sto osmdesát dnů.

8. Problémy jazykové zkoušky A1

8.1. Úroveň A1 nebo A2?

Zkouška A1 z českého jazyka je od 1.1.2009 jednou z podmínek pro udělení povolení k trvalému pobytu. Jeden z důvodů, proč byla zkouška zavedena, je snadnější integrace cizinců do české společnosti. Otázkou je, zda nejnižší možná úroveň A1 pomůže k lepšímu začlenění cizince do majoritní společnosti. Podle J. Čemusové, pracovnice ÚJOP a předsedkyně Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka (dále AUČCJ), je úroveň zkoušky A1 nedostatečná pro usnadnění integrace cizince do české společnosti.¹³⁵ J. Čemusová v rozhovoru zveřejněném na portálu *www.migraceonline.cz* dále uvedla: „*Když začala první jednání se zástupci státní správy ohledně zkoušky z češtiny jako jedné z podmínek pro získání trvalého pobytu, hovořilo se dokonce o obtížnosti B1. Potom se po srovnání s okolními evropskými zeměmi začalo mluvit o přijetí úrovně A2.*“¹³⁶ Přesto byla nakonec přijata úroveň A1. „*Snížení na úroveň A1 souvisí i s celkovou nepřipraveností systému výuky i zkoušek. Systém je uzavřený, ministerstva vše málo konzultovala s odborníky, vše má být uvedeno do praxe velmi brzy a finanční náklady pro stát mají být co nejmenší.*“¹³⁷ Je zajímavé, že ředitel OAMP T. Haišman řekl, že se nerozhodovalo mezi úrovněmi A1 a A2. Od začátku bylo jasné, že se zvolí nejnižší úroveň. Dále T. Haišman uvedl, že zkouška A1 nebyla zavedena jako hlavní cíl integrace cizinců do české společnosti, nýbrž jako první krok k integraci.¹³⁸ Bylo by tedy nesmyslné zavádět zkoušku těžší a odradit tak cizince od podání žádosti k trvalému pobytu. Pravdou je, že po pěti letech pobytu v ČR by měl být cizinec schopný udělat bez problému zkoušku na úrovni A1, ale nemusí tomu tak vždy být. Cizinci se často pohybují ve své komunitě, že se nemusí dostat do kontaktu s českým jazykem nebo jsou pracovní tak vytížení, že se ho neučí z nedostatku času. Dokazují to právě ti cizinci, kteří zkoušku neudělají. Někteří se na test nepřipravili, či byli nervózní nebo mohli mít i jiné obtíže (viz. kapitola *Zkouška A1 z českého jazyka – podmínka pro trvalý pobyt v České republice*, podkapitola *Obtíže při osvojování jazyka a problémy u samotné zkoušky*.)

Může se stát, že test nezvládli z důvodu nedostatečných znalostí. Setkala jsem se s případem, kdy cizinka žijící v ČR pět let splnila čtení s porozuměním na 93%, poslech

¹³⁵ Zdroj: Rozhovor s J. Čemusovou dostupný na <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2086185>>[7.4.2010]

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Informace získané z rozhovoru s T. Haišmanem uskutečněném 6.4.2010.

s porozuměním na 100%, psaní na 63%, ale ústní část nezvládla. Zkoušku i po pěti letech pobytu v ČR tedy neudělala. Pokud by se zavedla těžší úroveň než je A1, jako podmínka žádosti k trvalému pobytu, mohlo by se stát, že úspěšnějších uchazečů bude daleko méně a také méně cizinců bude žádat o trvalý pobyt.

8.2. Výjimky v zákoně, zapomnělo se na vysokoškolské studium nebo to byl úmysl?

Zákon 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, § 70 stanoví výjimky, kdo nemusí skládat zkoušku A1. Jsou to např. ti, kteří v průběhu dvaceti let předcházejících podání žádosti o povolení k trvalému pobytu byli nejméně jeden školní rok nepřetržitě žáky základní nebo střední školy s českým vyučovacím jazykem (viz. kapitola *Zkouška A1 z českého jazyka – podmínka pro trvalý pobyt v České republice*, podkapitola *Koho se zkouška týká*). Zákon už ale nemyslí na vysokoškolské studenty, kteří studují také v českém jazyce. T. Haišman vysvětlil, že vysokoškolské studium nebylo do výjimek zahrnuto proto, že na každé vysoké škole se nemusí studovat v českém jazyce a navíc ne všichni se účastní přípravných kurzů češtiny před studiem. Přesto problematiku vysokoškolského studia bude řešit novela zákona.¹³⁹

Zákon ani nezahrnuje ty, kteří absolvovali zkoušku vyšší úrovně než je A1, tak např. i ti, co mají státní zkoušku z českého jazyka jsou podle zákona povinni ji vykonat, i přes jejich dostačující jazykové znalosti. Podle T. Haišmana to pro ně nemůže být problém, když mají takové znalosti, mohou jít klidně zkoušku složit. Navíc, dále dle jeho slov, není vyloučeno, že osvědčení např. o státní zkoušce získali podvodem. I kdyby tito lidé obdrželi osvědčení o jakékoliv vyšší jazykové způsobilosti než je A1 podvodem, neměl by být pro ně problém získat i osvědčení o zkoušce A1 jiným než legálním způsobem. Potom ti poctiví, kteří opravdu už nějakou zkoušku vyšší úrovně absolvovali, musí podstoupit celou byrokracii zkoušky A1. Nejenom, že stráví den u zkoušky, ale předtím si musí zjistit všechny náležitosti ke zkoušce, např. kde může zkoušku vykonat, kde vyzvednout poukaz, aby ji nemuseli platit, zjistit jak a kdy se mají přihlásit ke zkoušce aj. Sice tato administrativa nemusí být obtížná, ale zdá se zbytečná a nepříjemná. Naštěstí má novela zákona zahrnout do výjimek i cizince, kteří mají doklad o vyšší jazykové způsobilosti než je A1.

¹³⁹ Informace získané z rozhovoru s T. Haišmanem uskutečněném 6.4.2010.

V tomto ohledu je ze strany MV uvažováno o změně zákona o pobytu cizinců, která by uvedenou problematiku upravila. Pokud bude příslušný podnět ke změně zákona v rámci legislativního procesu akceptován, nebude muset dokládat doklad podle § 70 odst. 2 písm. h) zákona o pobytu cizinců rovněž cizinec, který prokáže, že v průběhu 20 let předcházejících podání žádosti o povolení trvalého pobytu byl nejméně 1 školní rok nepřetržitě studentem vysoké školy s českým vyučovacím jazykem, nebo cizinec, který prokáže, že absolvoval jinou obecně uznávanou zkoušku z českého jazyka, která svou náročností dosahuje minimálně úrovně stanovené vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, pokud je tato skutečnost Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy potvrzena. V budoucnosti by tak došlo k úspoře finančních prostředků.¹⁴⁰

Tak např. do Jazykové školy s právem SJZ hl. města Prahy se dostavilo v roce 2008 – 2009 sto dvacet devět uchazečů o zkoušku vyšší jazykové úrovně než je A1. Třicet pět jich bylo na základní úrovni B2 podle SERRJ, sedmdesát dva na všeobecné úrovni C1 podle SERRJ a dvacet pět žádalo o překladatelskou státní zkoušku též na úrovni C1. Tito všichni podle dosavadních zákonů by měli povinnost skládat zkoušku A1.¹⁴¹

8.3. Proč občané třetích zemích musí splnit zkoušku A1 jako jednu z podmínek žádosti k trvalého pobytu a občané EU nikoliv?

Jazyková zkouška A1 je povinná pro občany třetích zemích, nevztahuje se na občany EU a občany Švýcarska, Lichtenštejnska, Norska a Islandu a ty cizince, kteří jsou jejich rodinnými příslušníky. Občané těchto států mají ale stejné problémy s českým jazykem jako občané třetích zemích. Otázka je, proč zavádět podmínku znalosti jazyka jen pro některé cizince. Zdá se tedy, že zkouška má diskriminační charakter. Záleží ale z jakého úhlu pohledu se na problematiku díváme. Občan EU není brán jako cizinec. Podle cizineckého zákona definice cizince zní: „*Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.*“¹⁴² Dále podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) se má zajistit volné překračování hranic v rámci EU.¹⁴³ Jedná se o vytvoření prostoru bez vnitřních hranic, kde se osoby volně pohybují. Občanství ČR převyšuje občanství EU, občané ČR jsou občané

¹⁴⁰ Zdroj: Vyhodnocení realizace Systému výuky a českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2009 a návrh pro jeho zajištění v roce 2010, s. 10, zaslané na požádání z MŠMT M. Černíkovou [29.4.2010].

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Zdroj: 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, § 1, dostupná z <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_p=1&PC_8411_name=zákon+o+pobytu+cizinců&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821> [8.4.2010]

¹⁴³ Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), dostupné z <http://www.mzv.cz/public/95/bd/ee/319765_120211_Schengensky_hranicni_kodex_CZ.pdf> [8.4.2010]

EU, tedy občany společenství, kde je tolik úředních jazyků kolik je států. Občan třetích zemí, který žádá o trvalý pobyt v ČR, se nepohybuje jen na území ČR, ale je i na území EU, tak by měl ovládat alespoň jeden jazyk EU. To ostatní občané EU splňují, proto by bylo nelogické, jim zadávat podmínku zkoušky A1 při žádosti o trvalý pobyt v ČR. Občané Švýcarska, Norska a Islandu sice nejsou občany EU, ale jsou součástí Schengenského prostoru, proto jsou pravděpodobně zařazeni s občany EU mezi výjimky, které zkoušku A1 dělat nemusejí. Lichtenštejnsko je zase součástí Evropského hospodářského prostoru.

8.4. Stát zavedl povinnou zkoušku A1, proč už ale nezabezpečil systém výuky?

Stát zavedl zkoušku z českého jazyka na úrovni A1 a hradí její první pokus. Nezajímá se už ale o systém výuky češtiny. I když stát uvažoval o hrazení kurzů českého jazyka pro cizince, z finančních důvodů od toho ustoupil. Jednalo by se téměř o čtyři sta čtyřicet miliónů korun, zatímco zaplacení prvního pokusu zkoušky A1 vyjde stát kolem čtyřiceti pěti miliónů korun.¹⁴⁴ Příspěvek nebo uhrazení kurzu češtiny pro cizince je tak nereálný. Tak je cizinec odkázán buď na samouku nebo na kurzy soukromých škol, neziskových organizací či nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince.

Integrace cizinců do české společnosti je zatím v počátcích. ČR s cizinci nemá ještě takové zkušenosti jako jiné země EU, její systém výuky českého jazyka zcela chybí a zdá se nepotřebný a zkouška není zdaleka tak propracovaná, jak by měla být. Tak např. v Nizozemí je systém výuky daleko propracovanější. Už od počátku 90. let 19. století začaly existovat tzv. integrační kurzy na výuku holandštiny a seznámení se s holandskou společností. Cizinci z nezápádních zemí se museli povinně účastnit integračního kurzu obsahujícího šest set hodin výuky, kdy stát hradil jeho náklady. Pak došlo ke změně, kdy se rozhodlo, že kurzy si budou hradit sami cizinci a až po úspěšném vykonání zkoušky jim bude vrácena částka ve výši 70% nákladů.¹⁴⁵ Příklad Nizozemska je jen naznačení toho, jak by to mohlo fungovat. Kurzy by nemusely být povinné, ale záleželo by na samotných cizincích, jak a do jaké míry by se chtěli integrovat. Pravdou totiž je, že nelze na cizinci vynucovat jeho integraci a proto by měly integrační kurzy probíhat na bázi dobrovolnosti. Systém proplacení nákladů na kurzy za

¹⁴⁴ Informace získané z rozhovoru s T. Haišmanem uskutečněném 6.4.2010.

¹⁴⁵ Zdroj: *Podoba integračních zkoušek pro imigranty v Nizozemsku*, dostupné z <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2207426>>[1.4.2010]

složení zkoušky se zdá být dobrým nápadem. Na druhou stranu vyvstává otázka, nakolik je realizovatelný.

8.5. Zkouška z českého jazyka až po pěti letech? Neměli by cizinci ovládat český jazyk už dříve?

Až po pěti letech pobytu v ČR je možné žádat o trvalý pobyt spolu s osvědčením o zkoušce A1 z českého jazyka. I když by se zdálo, že znalost jazyka by byla výhodou pro cizince hned po příchodu do ČR, nemusí to tak být. Zkouška A1 se týká cizinců z třetích zemí a nejvíce zastoupených u zkoušky je Ukrajinců, tj. lidí, kteří jezdí do Čech hlavně za prací. Za prvé, když se sem stěhují, možná ani sami nevědí, jestli tu chtějí zůstat natrvalo a za druhé zpočátku ani český jazyk nepotřebují, nemají ani motivaci. V práci komunikují svým jazykem a ve volném čase se pohybují zase „mezi svými“. Všechno za ně vyřídí agentury, které je najímají na práci a nebo si potřebné věci zařídí přes své známé. Češtinu se naučí časem, např. když změní zaměstnání a dostanou se do kontaktu s Čechy.

Když tito cizinci zažádají o trvalý pobyt, znamená to, že tu chtějí nějakou dobu zůstat a v tomto případě už by alespoň základní znalost češtiny měli ovládat. Hlavním cílem zavedení zkoušky z češtiny, podle slov T. Haišmana, nebyla lepší integrace cizinců do české společnosti, ale teprve první krok k integraci. Zkouška A1 je odrazovým můstkem pro cizince a je jednak na nich, jak dál budou v procesu integrace pokračovat, ale také na české společnosti, jak k nim bude otevřená. Obě strany se musí snažit, nelze však k integraci cizince nutit, pak by mohlo dojít i k jejich asimilaci.

8.6. Jsou zkoušky srovnatelné v podmínkách, v obsahu, rozsahu a hodnocení?

Podle Metodiky přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1), který vytvořil Výzkumný ústav pedagogický v Praze (dále VÚP) je určující: *„Zkoušky, které se konají v různých termínech nebo v různých testovacích centrech, musejí být srovnatelné co do podmínek, hodnocení, obsahu, rozsahu a obtížnosti. Pro každý termín zkoušky je zajištěna nová varianta testu.“*¹⁴⁶ Je zajímavé, že pokud se porovnají popisy

¹⁴⁶ Zdroj: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, s. 75, dostupná z <http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

zkoušek na stránkách www.cestina-pro-cizince.cz, tedy na portále provozovaném VÚP z pověření MŠMT, s popisem zkoušky na stránkách Jazykové školy s právem SJZ hl. města Prahy jsou zde odlišnosti. Tak za prvé jsou rozdíly jednak v čase poskytovaném na zkoušku. Portál *Čeština pro cizince* píše, že písemná část zkoušky trvá sedmdesát min.. Na čtení je poskytnuto třicet pět min., na poslech je dvacet min. a na psaní patnáct min.. Jazyková škola s právem SJZ hl. města Prahy uvádí, že uchazeč má na písemnou část sedmdesát pět min., přičemž na čtení třicet min., na poslech dvacet min. a na psaní dvacet pět min.. Poslech se tedy neliší, ale u psaní desetiminutový rozdíl musí být znát. Rozdíly se objevují i v obsahu, např. popis poslechu se na stránkách *Čeština pro cizince* liší ve třetím bodě, který se zmiňuje o pěti krátkých hlasových zprávách. Naopak Jazyková škola s právem SJZ hl. města Prahy ve třetím bodě poslechu má v popisu delší dialog, kde se následně doplňují informace do tabulky. Popis psaní se též odlišuje. V prvním případě má uchazeč napsat text podle pokynů na svůj odpovědní list. V druhém případě vyplňuje nejdříve formulář a až pak napíše krátký text v rozsahu dvacet až třicet slov. Popis zkoušky je dokonce odlišný i v hodnocení. Zatímco portál *Čeština pro cizince* uvádí, že u čtení lze dosáhnout nejvíce dvaceti pěti bodů, v poslechu patnácti bodů a v psaní deset bodů, v popisu Jazykové školy s právem SJZ hl. města Prahy lze u všech tří částí dosáhnout maximálně patnácti bodů. Největší rozdíl je tedy patrný u čtení a psaní, kde se popis liší o deset bodů.

Jak bylo uvedeno na začátku, zkoušky by se neměly lišit co do podmínek, obsahu, rozsahu a hodnocení. V praxi se možná opravdu neliší, protože by mělo existovat devět verzí testu, které jsou stejné pro všechny školy. Je to spíš matoucí pro uchazeče, kteří si mohou přečíst informace ke zkoušce a pak zjistit, že zkouška neodpovídala přesně popisu. Dozor nad tím, zda se zkoušky od sebe v popisu či praxi liší by mělo mít v kompetenci MŠMT.

8.7. Podvody u zkoušek

U zkoušek z češtiny dochází také čím dál tím více k podvodům. Uchazeči si chtějí zajistit výsledek tím, že např. nabízejí jak malé i velké částky, různé služby dokonce i sexuální a mimoto i např. ukrajinskou vodku či jiné naturálie.¹⁴⁷ Také se stává, že přijde za registrovaného uchazeče zkoušku složit někdo jiný. K této „záměně“ dochází hlavně u Asiátů. Jedná se přibližně o padesát uchazečů, kteří se pokusili výsledek nebo samotnou zkoušku

¹⁴⁷ Zdroj: *Lidové noviny*, dostupné z <http://www.lidovky.cz/testy-z-cestiny-pohlida-police-dns-/ln_noviny.asp?c=A100330_000020_ln_noviny_sko&klic=236226&mes=100330_0>[11.4.2010]

nějak obejít.¹⁴⁸ MV proto rozhodlo, že by v institucích, které mají právo provádět zkoušku A1 měli hlídkovat policisté. Totožnost uchazečů kontrolovali, nebo ještě někde kontrolují, pouze zaměstnanci školy. Přítomnost policistů není rozšířena ve všech padesáti pěti institucích, ale zatím jenom tam, kde docházelo k podvodům. Do budoucna se počítá s policisty ve všech institucích. Na průběh zkoušky někde dohlíží i policisté v civilu, kteří hned mohou odvézt podvodníka k výsledku. Nabídnutá namátková kontrola by měla pomoci proti podvodům.

Navíc MV realizovalo v roce 2009 protikorupční školení pro ředitele škol a předsedy zkušební komise a v průběhu roku 2010 plánuje též školení pro ostatní členy zkušební komise. MV a MŠMT má dále v plánu výtisk *Brožury* pro zkoušející, která by mimo jiné stanovila zásady protikorupčního jednání.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Informace poskytnutá T. Haišmanem při rozhovoru konaném 6.4.2010.

¹⁴⁹ Zdroj: Vyhodnocení realizace *Systému výuky a českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2009 a návrh pro jeho zajištění v roce 2010*, zaslané na požádání z MŠMT M. Černíkovou [29.4.2010].

9. Statistické údaje o zkoušce A1

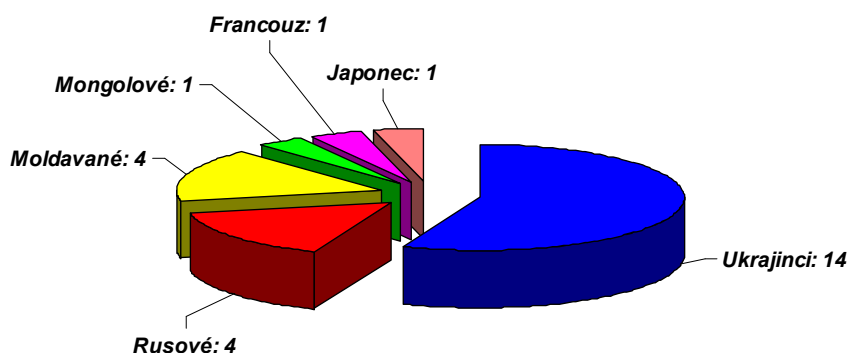
První zájemci složili zkoušku A1 již v roce 2008. Jednalo se o 29 vyzkoušených, kteří všichni u zkoušky uspěli. V roce 2009 v období od 1.ledna do 31.října podstoupilo zkoušku 3 761 uchazečů, z toho 780, tedy přibližně 20%, u zkoušky neuspělo.¹⁵⁰

Předpokládalo se, že uchazečů o zkoušku bude daleko více.

Systém byl ovšem nastaven na mnohem větší počet uchazečů. Dle informací Českého statistického úřadu, v letech 2001 až 2005 se totiž meziroční přírůstek cizinců s povolením k trvalému pobytu pohyboval od 5 433 do 18 623 osob. Podle údajů MV mělo tedy v roce 2008 splňovat podmínky pro udělení povolení k trvalému pobytu ve všech 14 krajích celkem 27 774 cizinců, v roce 2009 pak o 1 755 osob více. Systém tedy předpokládal, že v roce 2008 a 2009 se může ke zkoušce přihlásit až 30 tisíc uchazečů.¹⁵¹

Důvodů, proč byl o zkoušku tak malý zájem, existuje více. Předpokládá se, že cizinci z obavy před zkouškou zažádali o trvalý pobyt buď před rokem 2009 nebo žádost dosud odkládají.

9.1. Podíl jednotlivých národností úspěšných uchazečů o zkoušky (za rok 2008)¹⁵²

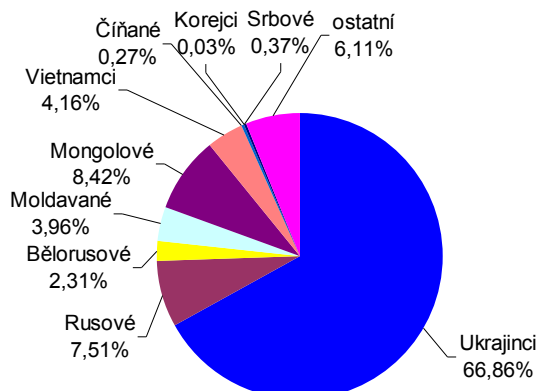
Zkoušku vykonalo celkem 29 uchazečů a všichni uspěli.

¹⁵⁰ Informace a graf dostupný z vyhodnocení realizace Systému výuky a českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2009 a návrh pro jeho zajištění v roce 2010, s. 5, zaslané na požádání z MŠMT M. Černíkovou [29.4.2010]. Novější statistiky o zkoušce A1 v současné době neexistují.

¹⁵¹ Ibid., s. 6.

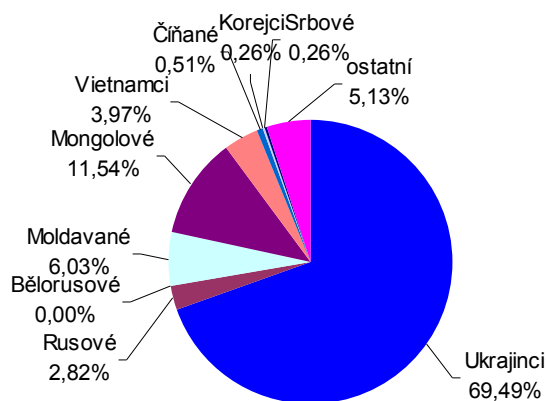
¹⁵² Ibid., s. 12.

9.2. Státní příslušnost úspěšných uchazečů o zkoušku (za rok 2009)¹⁵³

Z celkového počtu 2 981 úspěšných uchazečů bylo 1993 Ukrajinců, 224 Rusů, 69 Bělorusů, 118 Moldavanů, 251 Mongolů, 124 Vietnamců, 8 Číňanů, 1 Korejec, 11 Srbů a 182 uchazečů z jiných států.

9.3. Státní příslušnost neúspěšných uchazečů o zkoušku (za rok 2009)¹⁵⁴

Zkoušku neudělalo 780 uchazečů. Podle státní příslušnosti 542 Ukrajinců, 22 Rusů, z Bělorusů byli úspěšní všichni, dále zkoušku neudělalo 47 Moldavanů, 90 Mongolů, 31 Vietnamců, 4 Číňané, 2 Korejci, 2 Srbové a 40 uchazečů z ostatních států.

¹⁵³ Ibid., s. 13.

¹⁵⁴ Ibid., s. 13.

9.4. Celkový počet uchazečů o zkoušku podle národností

Největší zájem o vykonání zkoušky za rok 2009, přesněji za období od 1.ledna do 31.října 2009, byl ze strany Ukrajinců, kterých se zkoušky zúčastnilo 2535 (67,4%). Druhým nejvíce zastoupeným národem byli Mongolové v počtu 341 (9,1%) zúčastněných. Třetí místo v počtu uchazečů o zkoušku zaujali s počtem 246 (6,5%) Rusové. Dále se zkoušky zúčastnilo 165 (4,4%) Moldavanů, 155 (4,1%) Vietnamců, 69 (1,8%) Bělorusů, 13 (0,3%) Srbů, 12 (0,3%) Číňanů, 3 (0,1%) Korejců a 222 (5,9%) účastníků z ostatních zemí.¹⁵⁵

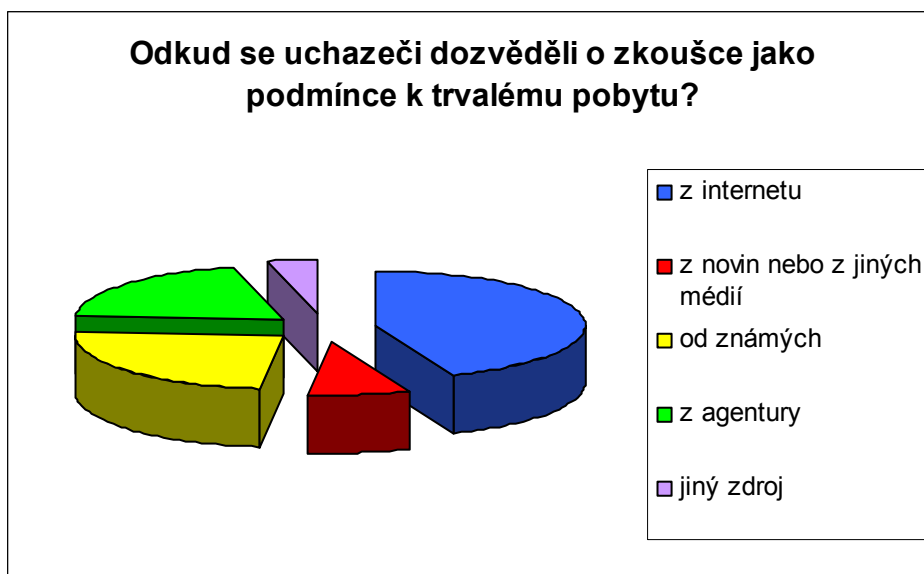
¹⁵⁵ Údaje získané z detailu grafu z vyhodnocení realizace *Systému výuky a českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2009 a návrh pro jeho zajištění v roce 2010*, s.13, zaslané na požádání z MŠMT M. Černíkovou [29.4.2010].

10. Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazník byl zaměřen na zkoušku A1. Měl zjistit, kde se uchazeči o zkoušku dozvěděli, jak se na ni připravovali a jak by zhodnotili její průběh, které části se jim zdály být nejjednodušší nebo naopak nejtěžší.

Dotazník obsahoval celkem deset otázek, přičemž po prvním šetření byla přidána otázka jedenáctá. Na otázky se odpovídalo ANO / NE, či bylo možné vybrat z možností A až E nebo A až D. Jediná první otázka vyžadovala slovní odpověď, týkala se země původu a doby, jak dlouho dotázaní cizinci již v ČR žijí. Tato otázka byla pouze orientační a není do vyhodnocení dotazníku zařazena.¹⁵⁶ Poslední přidaná otázka byla o tom, jak uchazeči sami hodnotí svou znalost českého jazyka, v rozmezí od jedné do pěti, přičemž jedna znamenalo, že jazyk *zvládají velmi dobře* a pět, že ho *nezvládají*.

Dotázaných respondentů bylo celkem 25. Dotazníkové šetření probíhalo v měsíci dubnu 2010 v Jazykové škole s právem SJZ hl. města Prahy.¹⁵⁷

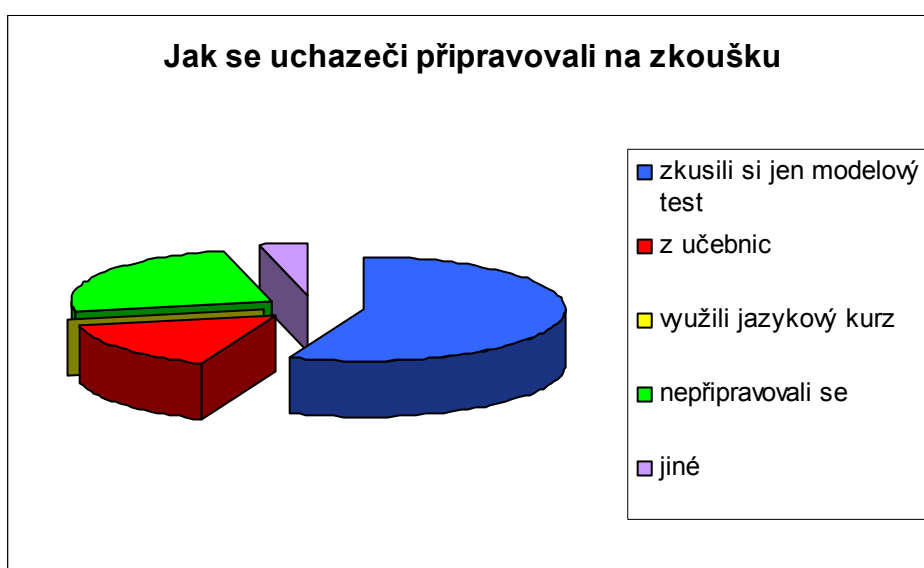
Nejvíce uchazečů se o zkoušku dozvědělo z internetu, celkově 11 (44%) z 25 dotázaných. Od známých to bylo 6 (24%) uchazečů, 5 (20%) z agentury, která vyřizovala cizincovo povolení k trvalému pobytu. Z novin nebo z jiných médií se to dozvěděli celkem 2 (8%) z dotázaných a 1 (4%) uchazeč odpověděl *jiný zdroj*, kterým byla Policie ČR.

¹⁵⁶ Zpracování otázky není zařazeno také proto, že málokdo na tuto otázku odpověděl. Nebylo by tak možné ji dostatečně vyhodnotit.

¹⁵⁷ Přesněji v datech 7.4., 14.4., 22.4. a 27.4. 2010.

Otázka měla zjistit, jestli si uchazeči zkusili před vykonáním zkoušky modelový test.¹⁵⁸ Z 25 dotázaných si ho vyzkoušelo 19 (76%) zájemců a 6 (24%) si ho nezkusilo.

Většina zájemců o zkoušku si zkusila jen modelový test a to 14 (56%) z 25 dotázaných. Nepřipravovalo se 6 (24%) uchazečů. Z učebnic se připravovali 4 (16%) a nikdo před zkouškou nevyužil jazykového kurzu. Jeden uchazeč odpověděl *jiné* a uvedl, že se připravoval sám.

¹⁵⁸ Modelový test je k dispozici na stránkách www.cestina-pro-cizince.cz, či na stránkách institucí, které pořádají zkoušku, kde si je možné ho vyzvednout osobně i v papírové podobě.

V dotazníku dále následovaly dvě otázky, které se týkaly toho, jak se uchazeči na zkoušku připravovali. Pokud odpověděli, že *využili jazykový kurz*, byli dotázáni, jak dlouho ho navštěvovali a jestli to byl přípravný kurz na zkoušku A1. Nikdo však neodpověděl, že by využil přípravný kurz. Jestliže odpověděli, že se *nepřipravovali*, následovala otázka z jakého důvodu příprava na zkoušku neproběhla.

Celkem 6 (24%) uchazečů v otázce *Jak se připravovali na zkoušku* odpovědělo, že se na zkoušku nepřipravovalo. Z těchto účastníků zkoušky si 4 (66,7%) byli jistí, že zkoušku zvládnou bez přípravy a 2 (33,3%) se nepřipravovali z nedostatku času. K otázce uchazeči už nic jiného nedodávali.

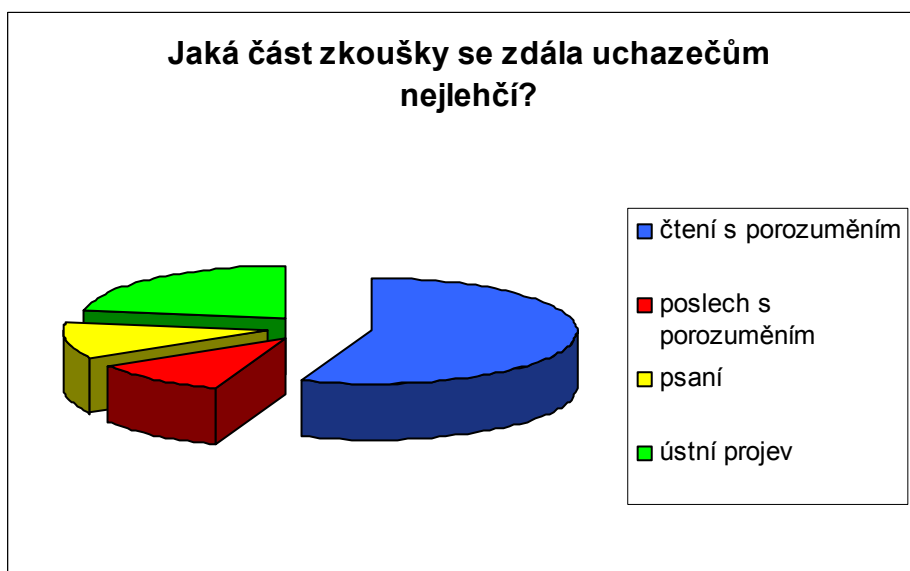

Pro 4 (16%) uchazeče byla zkouška těžká. Pro zbývajících 21 (81%) se zdála být lehká.

U této otázky odpovědělo pouze 20 uchazečů. Neodpovědělo 5 uchazečů, kteří ve dvou případech uvedli, že pro ně nebylo nic těžké a zbývajících tři vůbec neodpověděli.

Nejtěžší částí zkoušky bylo *psaní*, což uvedlo 14 (70%) z 20 dotázaných. Druhou nejtěžší částí byl *poslech s porozuměním*, který zaškrtnuli 3 (15%) uchazeči, následovalo *čtení s porozuměním*, jenž označili 2 (10%). Jednomu účastníkovi zkoušky se zdál být nejtěžší *ústní projev*.

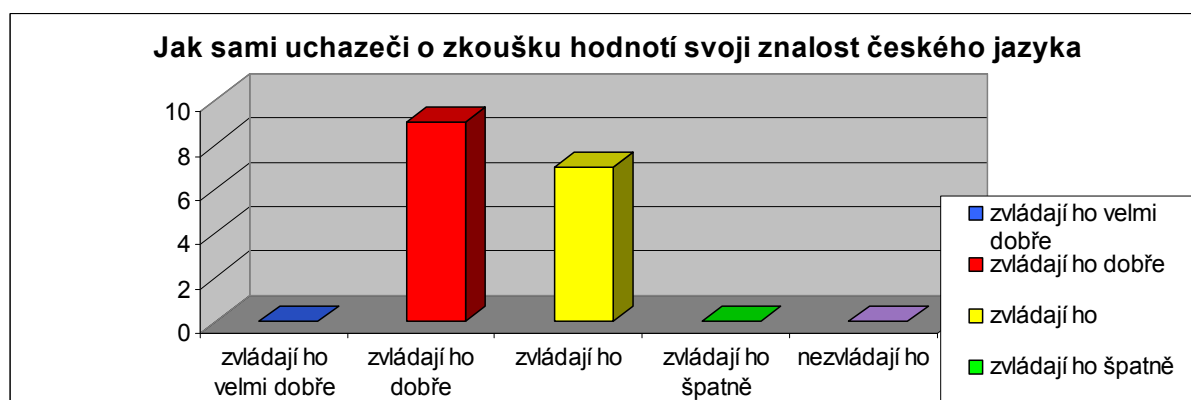
U této otázky odpovědělo celkem 18 uchazečů z 25. Celkem 4 respondenti odpověděli u otázky jinak, dva z nich zaškrtnuli každou možnost, jeden *čtení s porozuměním* současně

s *ústním projevem* a jeden označil všechny možnosti s výjimkou *psaní*. Na otázku vůbec neodpověděli 3 uchazeči.

Pro 10 (55,6%) uchazečů bylo nejtěžší *čtení s porozuměním*. Následoval *ústní projev*, který označili 4 (22,2%) účastníci. *Poslech s porozuměním* byl nejtěžší pro 2 (11,1%) uchazeče, stejně tak jako část *psaní*.

Celkem 16 (66,7%) uchazečů bylo o zkoušku dostatečně informováno, 8 (33,3%) uvedlo, že nebyli dobře seznámeni se zkouškou. Jeden účastník zkoušky na otázku neodpověděl.

Na otázku odpovědělo celkem 16 uchazečů, 2 uchazeči neodpověděli.¹⁵⁹ Nejvíce respondentů 9 (56,2%) z 16 uvedlo, že český jazyk *zvládají dobře*. Dále 7 (43,8%) označilo

¹⁵⁹ Otázka byla přidána až po prvním dotazníkovém šetření, proto byla poležena jen 18 uchazečům o zkoušku.

možnost třetí, tedy že jazyk *zvládají*. Nikdo neoznačil, že by jazyk *zvládal špatně* nebo ho vůbec *nezvládal*. Naopak nikdo neuvedl, že by jazyk *zvládal velmi dobře*.

Závěr

Zvládnutí jazyka hostitelské země hraje důležitou roli při úspěšné integraci cizinců do příchozí společnosti. Neznalost jazyka dané země znamená neintegrovat se a uzavřít se sám do sebe a do své komunity. Přestože je znalost jazyka bezesporu velmi důležitá, sám jazyk není dostatečnou zárukou integrace a bezproblémového soužití s hostitelskou společností. Je třeba znát sociální a kulturní podtext společnosti, do které cizinec přichází, ale jazyk mu k tomu může dopomoci. Právě znalost jazyka je prvním krokem k integraci. Samozřejmě nezávisí jen na samotných cizincích, ale i na snaze společnosti cizince přijímat.

Pro snadnější integraci cizinců do české společnosti byla zavedena zkouška A1 z českého jazyka jako podmínka žádosti o trvalý pobyt. Stát sice zavedl zkoušku, ale nezajistil systém její výuky. Po seznámení s touto problematikou jsem dospěla k závěru, že takový systém výuky není ani potřeba. Uchazeči o zkoušku jsou většinou cizinci, kteří přijeli do ČR za prací a na učení jazyka nemají dostatek času ani financí, a tak předpokládají, že po pěti letech pobytu v ČR zkoušku zvládnou bez přípravy. Na kurzy českého jazyka tak dochází ve většině případů lidé, kteří jazyk potřebují např. ke svému zaměstnání, ke komunikaci s českým partnerem nebo jednoduše pro snadnější život v české společnosti.

V práci jsem se také snažila zmapovat kurzy češtiny pro cizince v Praze, kde žije cca 148¹⁶⁰ tisíc cizinců. V Praze jsou v současné době otevřeny čtyři nízkoprahové kurzy češtiny, které provozuje Centrum pro integraci cizinců. Neziskové organizace, které zajišťují kurzy pro cizince jsou Berkat, META, Poradna pro integraci a Občanské sdružení Sedm paprsků. Kurzů soukromých škol a jiných institucí je nepřehledný a těžko dohledatelný počet. Přesto se mi podařilo najít okolo třiceti škol a institucí, které nabízejí kurzy českého jazyka. V hrubém odhadu tyto školy a instituce poskytují kolem devadesáti kurzů češtiny. V celkovém součtu nabízených nízkoprahových kurzů, kurzů neziskových organizací a jazykových škol a jiných institucí se jedná o přibližně tisíc dvě stě až tisíc sedm set cizinců, kteří mohou navštěvovat kurzy češtiny pro cizince.

Poptávka po kurzech soukromých škol se zdá být ze strany cizinců pokryta, protože některé kurzy pro malý zájem nebyly otevřeny. Kurzy neziskových organizací jsou většinou naplněny, protože nedisponují velkou kapacitou míst. O nízkoprahové kurzy je velký zájem a každý nový takto založený kurz má hned mnoho uchazečů. Lze tedy konstatovat, že je

¹⁶⁰ Zdroj: ČSÚ, dostupný z <[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700419611/\\$File/c01t02.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700419611/$File/c01t02.pdf)>[13.5.2010]

nedostatek nízkoprahových kurzů a kurzů neziskových organizací, zatímco kurzy soukromých škol a jiných institucí existují v dostatečném počtu.

Dále existují úvodní kurzy pro azylanty a osoby požívající jiné doplňkové ochrany v rámci SIPu, které zajišťuje stát prostřednictvím MŠMT. Jedná se o bezplatnou výuku českého jazyka, výuku sociálně právního minima a výuku geografických reálií.

Druhým hlavním tématem byla zkouška A1 z českého jazyka, která byla zavedena jako povinnost k žádosti o trvalý pobyt pouze pro občany třetích zemí. Zkouška se skládá z písemné a ústní části, přičemž do písemné je zařazeno čtení s porozuměním, poslech s porozuměním a psaní. Zkouška A1 je podle SERRJ nejnižší možná úroveň zkoušky a nezaručuje, že se cizinec ve společnosti domluví, nebo že mu vědomosti budou stačit v zaměstnání, které odpovídá jeho znalostem a praxi. Je schopen se dorozumět jen v základních větech s omezenou slovní zásobou a frázemi.

Systém zkoušky je teprve v začátcích, což dokládají nesrovnalosti v zákoně týkající se zkoušky a další problémy jako jsou např. podvody u zkoušky atd. Do budoucna je tak slíbena novela zákona, která by měla nejasnosti vyřešit. Podvody jsou zase řešeny přítomností policistů u zkoušek a protikorupčním školením zkoušejících.

Ze statistik vyplývá, že největší zájem o zkoušku mají Ukrajinci. Za období od 1.1.2009 do 31.10.2009 z celkového počtu 3 761 uchazečů, bylo 2535 účastníků ukrajinského původu. Většina zájemců zkoušku za zmíněné období složila úspěšně, procentuálně se jedná o přibližně 80% účastníků.

Podle výsledků dotazníkového šetření se nejvíce uchazečů o zkoušku jako o podmínce k žádosti o trvalý pobyt dozvědělo z internetu. Příprava u většiny uchazečů spočívala pouze ve vyzkoušení modelového testu. Někteří z dotazovaných uváděli, že si nezkusili ani modelový test. Nepřipravovali se buď z přesvědčení, že zkoušku zvládnou bez přípravy nebo z nedostatku času. Jen 16% dotázaných se zdála zkouška obtížná. Nejtěžší částí bylo pro většinu z nich psaní, kde také uchazeči dělají nejvíce chyb. Nejjednodušším naopak bylo čtení s porozuměním. Dotazovaní také z větší části uváděli, že byli o zkoušce dobře informováni.

Již bylo zmíněno, že znalost jazyka dané země je důležitou součástí integrace cizince a že integrace nezáleží jen na cizinci, ale také na hostitelské společnosti. Proto je důležité, aby cizincům, kteří mají zájem o výuku českého jazyka, byl poskytnut dostatek prostoru a možností. Co se týče Prahy, myslím, že tento předpoklad je splněný. V rámci diplomové práce bych ráda zpracovala situaci výuky českého jazyka v jiných krajích ČR a nejen v Praze, kde podmínky pro výuku jsou uspokojivé.

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

Bahbouh Ch.: *Čeština pro Araby*, Praha 1997, Dar Ibn Rushd, ISBN 80-901881-4-1.

Barša, P.: *Politická teorie multikulturalismu*, Brno 1999, Centrum pro studium demokracie a kultury, ISBN 80-85959-47-X.

Bittnerová, D – Moravcová, M.: *Etnické komunity v české společnosti*, Praha 2006, ERMAT, ISBN 80-903086-7-8.

Confortiová, H. – Cvejnová, J. – Čadská, M.: *Učebnice češtiny pro výuku v zahraničí – III.díl*, Praha 2003, Karolinum, ISBN 80-246-0634-8.

Froulíková, L.: *Zahrada českého jazyka, Čtyři roční období*, Praha 2002, Akademie věd České republiky, ISBN 80-200-1003-3.

Holá, L.: *Czech Step by Step: a basic course in the Czech language for English speaking foreigners*, Havlíčkův Brod 2000, Fragment, ISBN 80-7200-402-6.

Holá, L.: *Czech Step by Step, Workbook*, Havlíčkův Brod 2001, Fragment, ISBN 80-200-595-2.

Hronová, K. – Hron, J.: *Čeština pro cizince*, Dobříš 2009, Tiskárna Petr Dvořák, ISBN 978-80-254-3660-8.

Hronová, K.– Turzíková, M.: *Čeština pro cizince: Základní kurs*, Praha 1993, Státní pedagogické nakladatelství, ISBN 80-04-23734-7.

Kaločová, J.: *Česká čítanka pro cizince*, Ostrava 1996, EDUCATION, ISBN 80-900859-6-2.

Mareš, M. – Kopeček, L. – Pečínka, P. – Stýskalíková, V.: *Etnické menšiny a česká politika, Analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*, Brno 2004, Centrum pro studium demokracie a kultury, ISBN 80-7325-050-0.

Průcha, J.: *Interkulturní psychologie, Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*, Praha 2004, Portál, ISBN 80-7178-885-6.

Roubalová, V., Günterová, T., Kostlán, F.: *Příchodí*, Praha 2005, G plus G, s.r.o., ISBN 80-86103-82-X.

Šišková, T.(ed.): *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*, Praha 2001, Portál, ISBN 80-7178-648-9.

Taylor, Ch. a kol.: *Zkoumání politiky uznání – multikulturalismus*, Praha 2004, Nakladatelství EPOCH, ISBN 80-86328-64-3.

Uherek, Z. – Korecká, Z. – Pojarová, T. a kol.: *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy : vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*, Praha 2008, Etnologický ústav AV ČR, ISBN 978-80-87112-12-0.

Internetové zdroje:

Cvejnová, J. – Čemusová, J. – Hrdlička, M. a kol.: *Metodika přípravy ke zkoušce z českého jazyka pro žadatele o trvalý pobyt (úroveň A1)*, dostupná z

<http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/cest_pro_ciz_final.pdf>[5.1.2010]

Slezáková, M. – Hrdlička, M. a kol.: *Nizkoprahové kursy češtiny pro cizince – příručka*, dostupná z

<<http://www.cicpraha.org/images/dokumenty/ostatni/old/nkcpc.pdf>>[15.4.2010]

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), dostupné z

<http://www.mzv.cz/public/95/bd/ee/319765_120211_Schengensky_hranicni_kodex_CZ.pdf>[8.4.2010]

Společný evropský referenční rámec pro jazyky, dostupný z

<<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>>[10.3.2010]

Víceletý program Evropského fondu pro integraci státních příslušníků třetích zemí 2007 – 2013, dostupný z

<http://209.85.129.132/custom?q=cache:Os5W_kUJDsoJ:www.mvcr.cz/soubor/dokumenty-solidarita-eif-vicelety-program-eif-2007-2013-doc.aspx+povinnost+jazykov%C3%A9+zkou%C5%A1ky+A1+pro+cizince&cd=1&hl=cs&ct=clnk&client=google-coop-np>[16.11.2009]

Vyhodnocení realizace Systému výuky a českého jazyka a zkoušek pro cizince jako jedné z podmínek pro udělení trvalého pobytu v roce 2009 a návrh pro jeho zajištění v roce 2010, zaslané na požádání z MŠMT M. Černíkovou [29.4.2010].

Berkat

<<http://www.berkat.cz/>>

<<http://www.berkat.cz/sekce.php?id=4>>[19.4.2010]

<<http://www.berkat.cz/dokument.php?id=185>>[19.4.2010]

Centrum pro integraci cizinců

<<http://www.cicpraha.org/>>

<http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=200&Itemid=230&lang=cs>[20.4.2010]

<http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=109&Itemid=300&lang=cs>[20.4.2010]

<http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=228&Itemid=316&lang=cs>[20.4.2010]

<http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=229&Itemid=317&lang=cs>[20.4.2010]

<http://www.cicpraha.org/index.php?option=com_content&view=article&id=234&Itemid=335&lang=cs>[20.4.2010]

<<http://www.cicpraha.org/>>[4.5.2010]

Český rozhlas

<<http://www.rozhlas.cz/>>

<<http://www.rozhlas.cz/default/default/rnpplayer.php?id=01043342&br=64&s=>>[22.2.2010]

Český statistický úřad

<<http://www.czso.cz/>>

<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>[19.2.2010]

<[http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700419611/\\$File/c01t02.pdf](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/0700419611/$File/c01t02.pdf)>[13.5.2010]

Čeština pro cizince

<<http://cestina-pro-cizince.cz/>>

<http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=uvodni-informace&hl=cs_CZ>[10.2.2010]

<<http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/Pravidla.pdf>>[18.3.2010]

<http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=ucebnice-a-dalsi-literatura&hl=cs_CZ>
[26.3.2010]

<http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=mista-vydavajici-poukazy&hl=cs_CZ>
[19.5.2010]

<<http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/poukaz.pdf>>[20.5.2010]

Eurostat

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>>

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>>[9.2.2010]

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00157&plugin=1>>[9.2.2010]

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/3-26082008-EN-AP.PDF>>[16.2.2010]

<<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00002>>[16.2.2010]

Evropská komise

<<http://ec.europa.eu/>>

<http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/66/cs.doc>[9.2.2010]

Jazyková škola s právem SJZ hl. města Prahy

<<http://www.sjs.cz/>>

<<http://www.sjs.cz/pages/show/id/11>>[16.3.2010]

Le monde

<<http://www.lemonde.fr/>>

<<http://abonnes.lemonde.fr/cgi-bin/ACHATS/ARCHIVES/archives.cgi?ID=f17d91efa7373984e393fdac0013281c4eb8e676dff057a1>>[21.12.2009]

Lidové noviny

<<http://www.lidovky.cz/>>

<http://www.lidovky.cz/testy-z-cestiny-pohlida-policie-dns-/ln_noviny.asp?c=A100330_000020_ln_noviny_sko&klic=236226&mes=100330_0>[11.4.2010]

META

<<http://www.meta-os.cz/>>

<<http://www.meta-os.cz/pic/5-o-nas-kdo-jsme.aspx>>[20.4.2010]

<<http://www.meta-os.cz/pic/25-nase-sluzby-kurzy.aspx>>[20.4.2010]

<<http://www.meta-os.cz/pic/62-metodika-kauce.aspx>>[20.4.2010]

Migrace online

<<http://www.migraceonline.cz/>>

<<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2207426>>[1.4.2010]

<<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2086185>>[7.4.2010]

<<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2225277>>[21.4.2010]

Občanské sdružení Sedm Paprsků

<<http://www.sevenrays.cz/>>

<<http://www.sevenrays.cz/onas/osvedceni%20o%20registraci%20FU.pdf>>[22.4.2010]

<<http://www.sevenrays.cz/inciz.html>>[22.4.2010]

Poradna pro integraci

<<http://www.p-p-i.cz/>>

<<http://www.p-p-i.cz/?c=1>>[21.4.2010]

MŠMT

<<http://www.msmt.cz/>>

<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/zakladni/DS_cizinci_agendyMSMT_2.xls>
[29.4.2010]

<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/pokyn-ministra-skolstvi>>[13.5.2010]

MV

<<http://www.mvcr.cz/>>

<<http://www.mvcr.cz/clanek/trvaly-pobyt-na-uzemi-ceske-republiky-656767.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>[24.3.2010]

Vyhlášky

Vyhláška 348, Sb.113-08, dostupná z <www.mvcr.cz/soubor/sb113-08-pdf.aspx> [10.3.2010]

326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky, dostupná z

<http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_name=z&PC_8411_l=326/1999&PC_8411_ps=10#10821> [24.3.2010]

Seznam příloh

1. Ukázky z rozhovorů

- 1.1. Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3. 2010
- 1.2. Rozhovor s cizincem S. Gyaltsu, který navštěvuje kurzy českého jazyka pro cizince, ze dne 15.3. 2010
- 1.3. Rozhovor s B. Nosálovou a L. Kožušníkem, lektory nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4. 2010

2. Dotazník v českém jazyce

3. Dotazník v ruském jazyce

4. Seznam organizací nabízejících kurzy češtiny pro cizince

5. Adresný seznam jazykových škol a institucí nabízejících kurzy češtiny v Praze

6. Seznam pražských institucí oprávněných provádět zkoušky znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu

7. Místa vydávající poukazy ke zkoušce A1

8. Vzor poukazu ke zkoušce A1

9. Vzor dokladu prokazující požadovanou znalost českého jazyka

1. Ukázky z rozhovorů

1.1. Rozhovor s E. Bláhovou, učitelkou češtiny jako cizího jazyka, ze dne 8.3. 2010

Jak dlouho už učíte v kurzech češtiny pro cizince?

V kurzech češtiny pro cizince učím třicet pět let.

Učíte cizince, jak komunikovat s jinou českou populací? Protože je asi těžké, když se dostanou do kontaktu s rodilým mluvčím, který většinou nemluví spisovnou češtinou a může se stát, že neporozumí...

Tak s touto situací se setkávám velmi často, že užívají tu češtinu obecnou nebo nespisovnou nebo výrazy třeba slangové. Já na to upozorním, ale abychom toto trénovali, procvičovali v hodině, na to nemáme čas. My musíme svoje studenty připravit na to, aby zvládli jazyk spisovný. Takže oni jsou v nevýhodě, že se učí vlastně dva jazyky. Jednak je ta čeština živá z běžného života... Já je upozorním, co slyší v obchodě, co slyší na ulici nebo jim říkám, když něco zaslechnou a nerozumí, tak aby se mě pak zeptali, aby si to zapsali. To se stává taky.

Zjišťujete si něco o mateřštině cizinců? Jak třeba postupovat, když mají úplně odlišný jazyk od češtiny?

Tak pokud jsou to „Slované“, tak tam ten problém nevzniká a u těch „Neslovanů“... mým takovým pomocným dorozumívacím jazykem je angličtina, pokud mohu třeba nějakým románským jazykem jenom slova jednotlivá doplnit, ale neužíváme moc ty jiné jazyky jako opěrné. A nebo se připravím přes tu angličtinu, že si slovíčka najdu, převedu je pomocí slovníku sama doma a upozorním je na to.

A setkala jste se s případem, že třeba nerozuměli ani anglicky, česky, nijak?

Setkala, ano. Byli to třeba Vietnamci. A tam pak musí přijít názorný materiál, takže jsem nosila i kolikrát pomůcky, nebo se snažím něco namalovat, i když malovat moc neumím, nebo opsat něco a nebo si pak vzájemně pomoci mezi sebou. Někdo byl trošičku dál, rozuměl víc a tomu, kdo přišel novější, tak pomohl. Ale nevznikaly z toho velké problémy. Aby odcházeli z kurzu, že by byli úplně ztraceni, to se mi nestalo.

Vaše kurzy jsou rozděleny podle národností na „Slovany a Neslovany“...

Na „Slovany a Neslovany“. U těch „Neslovanů“ pak je mnoho, mnoho národností...

Jako třeba?

Tak teď tady mám Korejce, Číňana, Tibetana, Turkyni, Mexičanku, Japonky, z Brazílie studentku... Myslím, že je to dost pestré...

A ze „Slovanů“?

Rusové, Ukrajinci. Bělorusové, těch je méně, ale Rusové a Ukrajinci převážně. Sem tam Poláci jsou to, někdo z bývalé Jugoslávie, ale těch je méně.

Jaký by byl podle Vás dokonalý či ideální kurz?

Ideální kurz...Tak to by bylo dejme tomu těch osm studentů ve skupině, se zapojením moderní techniky, která se předpokládá, která je samozřejmostí. Ale myslím si, že slovo učitele je působivější. Myslím, že v naší škole máme dost podmínek proto, že se můžeme označit za ideální kurz. Technické vybavení máme, záleží pak na zdatnosti učitele, jak s tím pracuje a ty časové možnosti taky. To znamená nakombinovat konverzaci, gramatiku, rozdávat všeobecný přehled, aby také získali informace o zemi, kde žijí, kde pracují. To je taky strašně důležité.

Myslíte si, že zkouška A1 odpovídá opravdu úrovni A1? Není třeba těžší nebo lehčí?

Ono se to teď pořád prověřuje, takže byly různé verze, něco bylo lehčího, něco bylo považováno za těžší. Já si myslím, že to tak odpovídá, že to není vysloveně přehnané, těžké. Vím, že byly názory ministerstva, že některé části jsou mezi A1 a tím dalším stupněm, ale má-li se zajistit úroveň, tak musí tam prokázat nějakou znalost.

1.2. Rozhovor s cizincem S. Gyaltsu, který navštěvuje kurzy českého jazyka pro cizince, ze dne 15.3. 2010

Jak dlouho už žijete v České republice?

Jeden rok a tři měsíce.

Jakým jazykem mluvíte s Vaší ženou?

Anglicky.

Anglicky? A proč nepoužíváte češtinu?

Protože mluvit...moje čeština není dobrý. Je to moc těžký.

A zkoušíte s Vaší ženou mluvit česky?

Česky ale trochu...ne moc, protože já jsem unavenej a ona taky někdy unavena po práci...nemluvíme moc česky.

A máte nějaké kamarády, s kterými se bavíte česky?

Mam kamaráda, českého kamaráda, mluvíme anglicky...

Máte českého kamaráda, ale bavíte se s ním anglicky?

Ano. Anglicky, protože to je víc jednodušší pro něj.

A v práci máte možnost mluvit česky?

Ne, ne...nemam. Nemluvim česky, ale trochu možná...mam nějaký český zákazníky.

Máte nějaké české zákazníky...tak pak s nimi mluvíte česky.

Česky, ano. Když jakoby český lidi nemluví nic anglicky, to je dobrý pro mě, protože musím použít češtinu. Když český lidi umí anglicky, použiju angličtinu...

A co Vás motivuje k učení českého jazyka?

Motivuje...motivuje mě...je to potřeba...

Pro Vás, pro Vaši práci...

Ano práci...to není ani práce...to je lepší život v Česku...

1.3. Rozhovor s B. Nosálovou a L. Kožušníkem, lektory nízkoprahových kurzů češtiny, ze dne 27.4. 2010

Jak dlouho učíte v kurzu čeština pro cizince nebo jakou máte praxi?

B.N.: Deset let.

L.K.: Já tři roky.

Jaké národnosti v kurzu převládají?

L.K.:...Já bych řekl, že nejčastěji jsou to lidi z bývalého Sovětského svazu, takže hlavně Rusové, Ukrajinci.

B.N.: Ukrajinci, Rusové, Kazaši, hodně jako ze sibiřských zemí tam je. Ale zároveň tam jsou Brazilci, Američani i Argentinec tam teďka chodí.

L.K.: Je to tak, že nám ty národnosti východní splývají v jednu skupinu Rusové, ale asi kdyby to bral člověk od člověka tak by zjistil, že je tam hodně jiných...jsou tam ty Ukrajinci, Bělorusové, Rusové, Moldavani, Kazaši a to už máte pět národností, takže se vlastně nedá říct, že je to všechno jedna národnost, ale prostě tak to splývá. Ale pak je tam skutečně v těch nízkoprahovejch kurzech hodně lidí odjinud. Ale pokud by člověk měl určit jednu velkou skupinu, tak jsou to tyhle no.

B.N.: Ale jinak tam bývá docela i z Afriky, z Indie.

L.K.: Číňani, Korejci...

B.N.: Vietnamci.

Jak se snažíte studenty motivovat k učení češtiny?

B.N.: Oni jsou nejmotivovanější ze všech studentů, co jsem kdy učila. Tam chodí tak motivovaní lidi, že nepotřebujete nikoho motivovat do toho učení. Maximálně motivovat k tomu, aby tam dělali ty jednotlivé věci, co mi děláme v rámci lekce, ale co se týče učení češtiny...to jsou tak motivovaní lidi, že tam přišli.

L.K.: My se je snažíme hlavně nedemotivovat.

B.N.: Přesně tak, to je základní princip toho kurzu. Oni tam přišli úplně dobrovolně, oni se tam nezapisovalo, neregistrovali, nemají to povinný. Není to ani zakončený zkouškou. Oni jsou hrozně motivovaní a my právě musíme bejt natolik vstřícní a dát jim jakoby to, proč o nim tam přišli.

A čím je to, že jednou přijde šedesát lidí a jindy třicet?

L.K.: To je právě to, co my nevíme. Může to být spousta důvodů. Těch šedesát lidí už je prostě extrém, to jako bylo jednou. Spíš co nechápu je, že je tam jeden den jako osmnáct lidí a za týden je jich tam třicet. Prostě může to být náhoda, nějaká souhra okolností. Před časem byly ty Velikonoce, spousta lidí odjíždí někam třeba domů na ty Velikonoce, co se týče těch slovanských národností...

B.N.: Ale je to tak vždycky. Učíme to už od toho roku 2007 a je to tak vždycky. Vždycky to má takovýhle vlny a výkyvy a my pořád nevíme proč. Hodně se zabýváme tím, jak to zjistit. Ale tím, že pokaždé choděj jiný lidi, tak my nemůžeme udělat nějakou evaluaci, žádný zvláštní průzkum.

Co by podle Vás v kurz nemělo chybět?

L.K.: Jako myslíte?

Právě třeba ta motivace nebo dobrý učitel...

L.K.: Spíš ty cizinci by tam neměli chybět. Motivace by asi určitě neměla chybět.

B.N.: Já myslím, že by tomu neměly chybět jakoby tři věci...cíl, empatie vůči těm lidem a dobrá vzájemná energie mezi těma lidma. Myslím ze strany lektora tyhle tři věci.

2. Dotazník v českém jazyce

Dotazník – Zkouška A1 z českého jazyka

Vážení uchazeči o zkoušku A1 z českého jazyka,
jsem studentka etnologie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a v rámci realizace své bakalářské práce na téma *Jazykové kurzy češtiny pro cizince* s podtitulem *Jazyková zkouška A1 z českého jazyka* provádím dotazník v Praze ohledně zkoušky A1.

Cílem tohoto dotazníku je zjistit, jak jste se na zkoušku připravovali, kde jste se o zkoušce dozvěděli, jak hodnotíte její průběh a jaké části zkoušky považujete za nejjednodušší a naopak za nejtěžší.

Následuje jedenáct otázek, které by měly zabrat maximálně dvě minuty. Odpovědi jsou koncipovány tak, aby se odpovídalo ANO a NE a nebo se vybralo z nabízených možností. Jen jedna otázka si žádá slovní krátkou odpověď. Dotazník je anonymní a neexistují žádné správné a špatné odpovědi.

Děkuji Vám za spolupráci.

Anna Rakušanová

1. Odkud pocházíte a jak dlouho žijete v České republice?

.....

2. Odkud jste se dozvěděl/a o povinnosti vykonání zkoušky A1 z českého jazyka jako o podmínce k povolení k trvalému pobytu? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

A. Z internetu.

B. Z novin nebo z jiných médií.

C. Od známých.

D. Z agentury, která vyřizovala moje povolení k trvalému pobytu.

E. Jiné uveďte:

3. Zkusil/a jste si modelový test před vykonáním zkoušky? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

ANO / NE

4. Jak jste se připravoval/a na zkoušku? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

- A. Zkusil/a jsem jen modelový test.
- B. Z učebnic.
- C. Využil/a jsem jazykový kurz.
- D. Nepřipravoval/a jsem se.
- E. Jiné uveďte:

5. Pokud jste odpověděli u otázky 4. za c) Využil/a jsem jazykový kurz:

Jestli jste odpověděli jinou možnost, na tuto otázku neodpovídejte. (Správnou odpověď zakroužkujte.)

A. Jak dlouho jste ho navštěvoval/a?

- a) 1 – 3 měsíce
- b) 3 – 6 měsíců
- c) 6 – 9 měsíců
- d) 9 měsíců a více

B. Byl to přímo přípravný kurz na A1?

ANO / NE

6. Pokud jste odpověděli u otázky 4. za d) Nepřipravoval/a jsem se, uveďte z jakého důvodu. Jestli jste odpověděli jinou možnost, na tuto otázku neodpovídejte. (Správnou odpověď zakroužkujte.)

- A. Byl/a jsem si jistá, že zkoušku zvládnu bez přípravy.
- B. Zkusil/a jsem modelový test a zjistil/a, že další přípravu nepotřebuji.
- C. Z nedostatku času.
- D. Jiné uveďte:

7. Byla pro Vás zkouška obtížná? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

ANO / NE

8. Jaká část byla pro Vás nejtěžší? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

- A. Čtení s porozuměním.
- B. Poslech s porozuměním.
- C. Psaní.
- D. Ústní projev.

9. Jaká byla naopak nejlehčí? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

- A. Čtení s porozuměním.
- B. Poslech s porozuměním.
- C. Psaní.
- D. Ústní projev.

10. Myslíte si, že jste o zkoušce byli dostatečně informováni? (Správnou odpověď zakroužkujte.)

ANO / NE

11. Jak podle Vás zvládáte český jazyk na stupnici od 1 do 5?

1 zvládám ho velmi dobře	2 zvládám ho dobře	3 zvládám ho	4 zvládám ho špatně	5 nezvládám ho

Děkuji Vám za vyplnění.

3. Dotazník v ruském jazyce

Вопросный лист – Экзамен A1 по чешскому языку

Уважаемые претенденты на экзамен A1 по чешскому языку,
я студентка этнологии на Философском факультете Карлового университета а в рамках
реализации своей бакалаврской работы на тему *Языковые курсы чешского языка для
иностранцев* с подпараграфом *Языковый экзамен A1 с чешского языка*, прошу
вопросный лист в Праге из- за экзамена A1.

Цель этого вопросника узнать, как вы подготовились к экзамену, где о экзамене
узнали, как оцениваете её историю а части экзамена считаете лёгкими а какие наоборот
сложными.

Следующие 10 вопросов, должны занять 2 минуты.
Ответы сложены так, чтобы отвечать ДА и НЕТ , или выбрать одну из возможностей.
Только один вопрос нуждается о один ответ.
Вопросный лист анонимный и не существует никаки хороши и плохи ответов.

Спасибо Вам за сотрудничество.

Анна Ракушанова

1. Откуда вы, и как долго живёте в Чехии

.....

2. Откуда вы узнали об обязательствах сдачи экзамена A1 по чешскому языку, как о условии для постоянного жительства?(верной ответ обведите)

- A.** Из интернета.
- B.** Из газеты или других медий.
- V.** От знакомых.
- G.** От агентства, которая делала документы.
- D.** Введите другое:

3. Пробовал/а пробный тест перед экзаменом?(верный ответ обведите)

ДА / НЕТ

4. Как вы готовились к экзамену? (*верный ответ обведите*)

- А. Пробовали только моделировый тест.
- Б. Из книжки.
- В. Приобрел/а курс чешского языка.
- Г. Не готовился / лась
- Д. Введите другое:.....

5. Если ответили на вопрос 4. за В. Употребила курс чешского языка:

Если ответ другой, не отвечайте на другой этот вопрос. (*верный ответ обведите*)

- А. Как долго вы учились?
 - а) 1 – 3 месяца
 - б) 3 – 6 месяцев
 - в) 6 – 9 месяцев
 - г) 9 месяцев и дольше
- Б. Был этот курс для подготовки к А1?
ДА / НЕТ

6. Если на вопрос 4. ответили за Г. Не готовился / лас, но какой причине. Если другое на этот вопрос, не отвечайте.

(*верный ответ обведите*)

- А. Верил/ла, что с экзаменом справлюсь экспромтом.
- Б. Попробовала моделировый тест, и решила что не нуждаюсь в учёбе.
- В. От недостатка времени.
- Г. Другое:

7. Для вас экзамен был тяжолый?

ДА / НЕТ

8. Какая часть экзамена само тяжолая?

- А. Чтение с пониманием.
- Б. Слушание с порозумением.
- В. Письмо.
- Г. Устный ответ.

9. Какая была наоборот самая лёкая? (*верный ответ обведите*)

- А. Чтение с пониманием.
- Б. Слушание с пониманием.
- В. Письмо
- Г. Устный ответ.

10. Думаете, что о экзамене вы были достаточно информированы?

(верной ответ обведите)

ДА / НЕТ

Спасибо Вам за выполнение.

4. Seznam organizací nabízejících kurzy češtiny pro cizince

Centrum pro integraci cizinců

(nizkoprahové kurzy češtiny pro cizince)

Adresa: Kubelíkova 55, 130 00 Praha 3 – Žižkov

Tel: +420 222 713 332

Webové stránky: www.cicpraha.org

e-mail: info@cicpraha.org

Kurzy – kontaktní osoba:

Jan Líska

Vedoucí programu nizkoprahových kurzů

Tel: +420 222 713 332

Email: jan.liska@cicpraha.org

Barbora Nosálová

Koordinátora a metodička nizkoprahových kurzů

Tel: +420 222 713 332

Email: npk@cicpraha.org

Adresy jednotlivých míst kurzů:

Praha 1

Adresa: Městská knihovna, Mariánské náměstí 1, 110 00 Praha 1

Praha 3

Adresa: Základní škola nám. Jiřího z Poděbrad, Nám. Jiřího z Poděbrad 7, 130 00 Praha 3

Praha 5

Adresa: Městská knihovna, pobočka Smíchov, Nám. 14. Října 15/83 (Smíchovská tržnice),
150 00 Praha 5

Praha 13

Adresa: Základní škola Trávníčkova, Trávníčkova 1744/4, 155 00 Praha – Stodůlky

Berkat

Adresa: Rumunská 24, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 415, **mobil:** +420 739 037 353

Webové stránky: www.berkat.cz

e-mail: berkat@berkat.cz

(Kurzy probíhají na stejné adrese jako je sídlo organizace).

Kurzy – kontaktní osoba:

Anna Darashenka

Koordinátorka vzdělávacích programů komunitního centra InBáze

Tel./mobil: +420 777 190 633

e-mail: anna.dar@seznam.cz

META

Adresa: Rumunská 29, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 521 446

Webové stránky: www.meta-os.cz

e-mail: info@meta-os.cz

(Kurzy probíhají na stejné adrese jako je sídlo organizace).

Kurzy – kontaktní osoba:

Petra Kozílková

Koordinátora vzdělávacích aktivit

Tel./mobil: +420 773 609 395

e-mail: kozilkova@meta-os.cz

Občanské sdružení Sedm paprsků

Adresa: Spořická 328, 184 00 Praha 8

Adresa místa konání kurzu:

Adresa: Cafourkova 6, 182 00 Praha 8 – Bohnice

Tel.: +420 233 543 760

Webové stránky: www.sevenrays.cz

e-mail: info@sevenrays.cz

Poradna pro integraci cizinců

Adresa: Senovážná 2, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 216 758, +420 224 233 034, **mobil:** +420 603 281 269

Webové stránky: www.p-p-i.cz

e-mail: paha@p-p-i.cz

Adresa místa konání kurzu:

Adresa: Základní škola s rozšířenou výukou jazyků, Ladislava Coňka 40/3, 142 00 Praha –
Libuš – Písnice

5. Adresný seznam jazykových škol a institucí nabízejících kurzy češtiny v Praze

Praha 1

Caledonian School

Adresa: Národní 11, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 237 731
Webové stránky: www.caledonianschool.cz
e-mail: narodni@caledonianschool.com

Dana Čepková

Adresa: Revoluční 8, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 281 980 025, **mobil:** +420 603 895 907
Webové stránky: www.revolucni.com
e-mail: kurzy@revolucni.com

Institut jazykového vzdělávání¹⁶¹

Adresa: Palác Lucerna, Štěpánská 61, 116 02 Praha 1
Tel.: +420 296 325 328
Webové stránky: www.ijv.cz
e-mail: info@ijv.cz

Jazyková škola Jipka

Adresa: Palác Platýz, Národní 37, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 210 422, **mobil:** +420 721 143 755
Webové stránky: www.jipka.cz
e-mail: vyuka@jipka.cz, info@jipka.cz

Další pobočky učeben:

Praha 5

Adresa: Nušlova 4, 158 00 Praha 5
Tel.: +420 235 520 858, **mobil:** +420 776 672 860
e-mail: butovice@jipka.cz

Praha 4

Adresa: Nad Opatovem 2140, 140 00 Praha 4
Tel.: +420 222 999 866, **mobil:** +420 731 122 920
e-mail: opatov@jipka.cz

¹⁶¹ Skupinové kurzy českého jazyka nebyly na letní semestr 2010 otevřeny, jejich otevření se plánuje od září 2010. Informace získaná po telefonickém rozhovoru s jazykovou školou 29.4.2010.

Praha 8

Adresa: Zenklova 305/11, 180 00 Praha 8

Tel.: +420 242 483 088, **mobil:** +420 731 122 928

e-mail: palmovka@jipka.cz

Jazyková škola s právem SJZ hl. města Prahy

Adresa: Školská 15, 116 72 Praha 1

Tel.: +420 222 232 236

Webové stránky: www.sjs.cz

e-mail: sekretariat@sjs.cz

Jazyková škola Tutor

Adresa: U Půjčovny 2, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 210 084 210, **mobil:** +420 777 008 820

Webové stránky: www.tutor.cz

e-mail: tutor@tutor.cz

Presto¹⁶²

Adresa: Palác Broadway, Na Příkopě 31, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 000 666/+420 225 000 684

Webové stránky: www.presto-skola.cz

e-mail: skola@presto.cz

S F servis spol., s.r.o.

Adresa: Nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1 (pouze sídlo)

Tel.: +420 221 619 297

Webové stránky: www.sfservis.com

e-mail: info@sfservis.com

Učebny:

Praha 1

Adresa: Černá 9, 110 00 Praha 1

Adresa: Celetná 20, 110 00 Praha 1

Ústav bohemistických studií

Adresa: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1

Tel.: +420 221 619 280

Webové stránky: www.ubs.ff.cuni.cz/vecerni.php

e-mail: zina.kopecka@ff.cuni.cz

¹⁶² Skupinové kurzy českého jazyka nebyly na letní semestr 2010 otevřeny, jejich otevření se plánuje od září 2010. Informace získaná po telefonickém rozhovoru s jazykovou školou 29.4.2010.

Praha 2

Active Czech

Adresa: Sázavská 5, 120 00 Praha 2

Tel./mobil: +420 774 940 449

Webové stránky: www.activeczech.cz

e-mail: denisa.smejkalova@activeczech.cz

Další učebna:

Adresa: Těšnov 5, 110 00 Praha 1

Agentura L+R

Adresa: Karlovo nám.30, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 230 050, **mobil:** +420 723 103 000

Webové stránky: www.jazykovaagentura.cz/

e-mail: info@jazykovaagentura.cz

Channel Crossings

Adresa: Lazarská 8/13E, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 210 215 320/324

Webové stránky: www.chc.cz

e-mail: jazykovaskola@chc.cz

Další učebna:

Adresa: Vrážská 238, 153 00 Praha 5

Tel.: +420 210 215 350/352

e-mail: radotin@chc.cz

Jaspex MÚVS ČVUT v Praze

Adresa: Horská 3, 128 00 Praha 2

Tel.: +420 224 359 135

Webové stránky: www.muvs.cvut.cz

e-mail: jaspex@muvs.cvut.cz

Jazyková agentura NOISIS, s.r.o.

Adresa: Bělehradská 79, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 246 031 693, **mobil:** +420 603 758 630

Webové stránky: www.noisis.cz

e-mail: info@noisis.cz

LEXIS – jazyková škola

Adresa: Krkonošská 17, 120 00 Praha 2
Tel.: +420 222 721 363, **mobil:** +420 603 283 580
Webové stránky: www.lexis.cz
e-mail: lexis@lexis.cz

Další učebna:

Praha 3

Adresa: Sudoměřská 39, 130 00 Praha 3

Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovi v Praze (ÚJOP UK)

Adresa: Studijní středisko Albertov, Albertov 7/3a, 128 00 Praha 2
Tel.: + 420 224 921 015/+ 420 224 918 775
Webové stránky: www.ujop.cuni.cz/index_cs.php
e-mail: albertov@ujop.cuni.cz

The Language House

Adresa: Tylovo náměstí 2, 120 00 Praha 2
Tel.: +420 224 231 211, **mobil:** +420 777 855 151
Webové stránky: www.thelanguagehouse.cz
e-mail: info@thelanguagehouse.cz

Praha 3

Jazyková škola ETC

Adresa: Lucemburská 16, 130 00 Praha 3
Tel.: +420 222 313 062, **mobil.:** +420 732 558 161
Webové stránky: www.etc-praha.cz
e-mail: irena@etcetera.cz

Praha 4

Ability

Adresa: U Dubu 1794/104a, 147 00 Praha 4
Tel./mobil: +420 603 442 750/+420 602 339 208
Webové stránky: www.ability.cz
e-mail: ability@volny.cz

AKCENT IH Prague

Adresa: Bítovská 3, 140 00 Praha 4

Tel.: +420 261 261 638/675

Webové stránky: www.akcent.cz

e-mail: akcent@akcent.cz

Polyglot, spol. s.r.o.

Adresa: Mečislavova ulice 8, 140 00 Praha 4

Tel.: +420 241 740 566, **mobil:** +420 777 252 605

Webové stránky: www.polyglot.cz

e-mail: skola.praha@polyglot.cz

Další učebna:

Praha 2

Adresa: Karlovo nám. 17, 120 00 Praha 2

Tel.: +420 221 986 420

e-mail: skola.praha2@polyglot.cz

Praha 5

Lingua Bohemica

Adresa: Nádražní 82, 150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 512 176

Webové stránky: www.lingua-bohemica.com

e-mail: info@lingua-bohemica.com

Obchodní institut

Adresa: Ostrovského 36, 150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 562 286, **mobil:** +420 732 187 284

Webové stránky: www.oapraha.cz

e-mail: oi@oapraha.cz

Threshold Training Associates

Adresa: Wassermannova 1039, 152 00 Praha 5 – Barrandov

Tel.: +420 251 001 291, **mobil:** +420 724 100 689

Webové stránky: www.threshold.cz

e-mail: office@threshold.cz

Praha 6

Centrum vzdělávání

Adresa: Jiránkova 1137, 163 00 Praha 6
Tel.: +420 235 300 455, **mobil:** +420 608 209 354
Webové stránky: www.jazykova-skola-praha.cz
e-mail: info@jazykovykurz.cz

CZ Lingua

Adresa: Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6 – Dejvice
Tel./mobil: +420 603 480 667
Webové stránky: www.czlingua.cz
e-mail: info@czlingua.cz

Praha 7

Jeden jazyk nestačí¹⁶³

Adresa: V Závěťtí 6/1478, Praha 7 – Holešovice
Tel.: +420 266 791 051, **mobil:** +420 777 989 966
Webové stránky: www.jedenjazyknestaci.cz
e-mail: praha@jjn.cz

Praha 8

ITS International school

Adresa: Heydukova 11, 180 00 Praha 8
Tel.: +420 224 812 821, **mobil:** +420 777 131 167
Webové stránky: www.its-jazyky.cz
Email: info@its-jazyky.cz

Tau College

Adresa: Maškova 3, 182 00 Praha 8
Tel.: +420 283 882 169, **mobil:** +420 602 134 624/+420 776 131 781
Webové stránky: www.taucollege.eu
e-mail: taucollege@email.cz

¹⁶³ Skupinové kurzy českého jazyka nebyly na letní semestr 2010 otevřeny, jejich otevření se plánuje od září 2010. Informace získaná po telefonickém rozhovoru s jazykovou školou 29.4.2010.

6. Seznam pražských institucí oprávněných provádět zkoušky znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu¹⁶⁴

Praha 1

Jazyková škola s právem SJZ hl. města Prahy

Adresa: Školská 15, 116 72 Praha 1

Tel.: +420 222 232 236

Webové stránky: www.sjs.cz

e-mail: sekretariat@sjs.cz

Ústav bohemistických studií

Adresa: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1

Tel.: +420 221 619 280

Webové stránky: www.ubs.ff.cuni.cz

e-mail: zina.kopecka@ff.cuni.cz

Praha 2

Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze (ÚJOP UK)

Adresa: Studijní středisko Vyšehrad, Vratislavova 29/10, 128 00 Praha 2

Tel.: +420 224 915 571, **mobil:** +420 724 076 495

Webové stránky: www.ujop.cuni.cz

e-mail: petra.vajsova@ujop.cuni.cz

Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze (ÚJOP UK)

Adresa: Studijní středisko Albertov, Albertov 7/3a, 128 00 Praha 2

Tel.: + 420 224 921 015 / + 420 224 918 775

Webové stránky: www.ujop.cuni.cz

e-mail: albertov@ujop.cuni.cz

¹⁶⁴ Seznam všech institucí v ČR oprávněných provádět zkoušky znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu dostupné z <www.mvcr.cz/soubor/sb113-08-pdf.aspx> [10.3.2010]

Jaspex MÚVS ČVUT v Praze

Adresa: Horská 3, 128 00 Praha 2

Tel.: +420 224 359 135

Webové stránky: *www.muvs.cvut.cz*

e-mail: *jaspex@muvs.cvut.cz*

Praha 9

Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy v Praze (ÚJOP UK)

Adresa: Studijní středisko Hloubětín, Hloubětínská 26, 198 00 Praha 9

Tel.: + 420 281 867 089/+ 420 281 866 658

Webové stránky: *www.ujop.cuni.cz*

7. Místa vydávající poukazy ke zkoušce A1¹⁶⁵

Praha 7

Pracoviště Praha – Letná

Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky

Adresa: Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7 – Letná

Tel.: +420 974 833 142

Praha 10

Pracoviště Praha - Bohdalec

Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky

Adresa: Nad Vršovskou Horou 88/4, 101 00 Praha 10

Tel.: +420 974 847 715/+420 974 847 701

¹⁶⁵ Další místa vydávající poukazy mimo Prahu dostupné z <http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=mista-vydavajici-poukazy&hl=cs_CZ>[19.5.2010]

8. Vzor poukazu ke zkoušce A1

(A)

Ministerstvo vnitra ČR
odbor azylové a migrační politiky
poštovní schránka 21/OAM 170 34 Praha 7

POUKAZ

na bezúplatnou zkoušku z českého jazyka pro účely povolení trvalého pobytu na území ČR, objednávka zkoušky u (razítko školy)

Číslo poukazu : XX000001
Příjmení a jméno : POKUSNÝ Adolf
Datum narození : 11.11.1981
Stát. příslušnost : Bosna a Hercegovina
Vystaveno dne : 22.03.2010

CD : E0149042

.....
razítko a podpis pověřeného pracovníka

Tuto část vyplňuje škola oprávněná provádět zkoušku znalosti českého jazyka.

Zkoušku z českého jazyka absolvoval dne :

Název a adresa školy :

Cizinci BYLO / NEBYLO *) vydáno OSVĚDČENÍ o vykonání jazykové zkoušky pro účely povolení trvalého pobytu na území ČR.

Evidenční číslo osvědčení :

*) nehodící se škrtněte

..... **)

***) jméno, příjmení, funkce a vlastnoruční podpis ředitele jazykové školy nebo vedoucího zaměstnance vysoké školy odpovědného za konání zkoušky

Poučení : V případě nevyužití stanoveného termínu zkoušky bez omluvy, zneužití nebo ztráty poukazu, nebude zkouška z českého jazyka provedena bezúplatně.

9<

(B)

Ministerstvo vnitra ČR
odbor azylové a migrační politiky
poštovní schránka 21/OAM 170 34 Praha 7

POUKAZ

na bezúplatnou zkoušku z českého jazyka pro účely povolení trvalého pobytu na území ČR, objednávka zkoušky u (razítko školy)

Číslo poukazu : XX000001
Příjmení a jméno : POKUSNÝ Adolf
Datum narození : 11.11.1981
Stát. příslušnost : Bosna a Hercegovina
Vystaveno dne : 22.03.2010

CD : E0149042

.....
razítko a podpis pověřeného pracovníka

Tuto část vyplňuje škola oprávněná provádět zkoušku znalosti českého jazyka.

Zkoušku z českého jazyka absolvoval dne :

Název a adresa školy :

Cizinci BYLO / NEBYLO *) vydáno OSVĚDČENÍ o vykonání jazykové zkoušky pro účely povolení trvalého pobytu na území ČR.

Evidenční číslo osvědčení :

*) nehodící se škrtněte

..... **)

***) jméno, příjmení, funkce a vlastnoruční podpis ředitele jazykové školy nebo vedoucího zaměstnance vysoké školy odpovědného za konání zkoušky

Poučení : V případě nevyužití stanoveného termínu zkoušky bez omluvy, zneužití nebo ztráty poukazu, nebude zkouška z českého jazyka provedena bezúplatně.

<<http://cestina-pro-cizince.cz/uploads/Dokumenty/poukaz.pdf>> [20.5.2010]

9. Vzor dokladu prokazující požadovanou znalost českého jazyka

Vzor dokladu prokazujícího požadovanou znalost českého jazyka

IČ: _____

Evidenční číslo dokladu: _____

OSVĚDČENÍ

o znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky

Jméno a příjmení: _____

Datum narození: _____

Místo narození: _____

Státní občanství: _____

Zkoušku znalosti českého
jazyka vykonal(a) dne: _____

V _____ **dne** _____

L.S.

Toto osvědčení bylo vydáno v souladu s vyhláškou č. /2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

Pozn.: Znalost českého jazyka požadovaná pro účely povolení k trvalému pobytu na území České republiky odpovídá úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.